

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198843

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K 82 / S 92 H. Accession No. K. 122

Author బ్రహ్మసాహిత్యం.

Title బ్రహ్మసాహిత్యం. 1934

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಪ್ರಕಟನೆ—೧

ಹ ರಿ ಜ ನ್ವಾ ರ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ)

ಎಳೆಗಳು ೧—೩

ಶ್ರೀರಂಗ

೧೯೩೪

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ
ಧಾರವಾಡ

ಮುದ್ರಕರು:
ಬಳವಂತ ನಾರಾಯಣ ಬಾಗಲವಾಡಿ
ಮೋಹನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಧಾರವಾಡ

ಜಿಲ್ಲೆ— ಸಾಧಾ ೦-೧೦-೦

—ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ೧-೬-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಗೋವಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಚುಳಕಿ
ಸಾಧನಕೆರೆ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

“ಶ್ರೀರಂಗ” ಇವರ ಹೆಸರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದೆ; ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಇವರ ಇನ್ನುಳಿದ ಪ್ರಕಟಿತ ನಾಟಕಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಹೆಸರಾದ ಸಮಾಜಿಕ “ಹರಿಜನ್ವಾರ” ನಾಟಕವು ಬಹುಜನರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿರುವದೆಂದು ಕೇಳಿ ಈ ಪ್ರಕಾಶನದಂಥ ಬಿಗಿಯಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ತರದ ನಾಟಕಗಳು ಬಯಲಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೊಬಗೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆದಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಸಸುವಾದರೂ ಹರುಷವಾಗದಿರದೆಂದು ನಂಬಿಗೆಯಿದೆ. ಇಂಥ ಯತ್ನವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲೆಂದು ನಾವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳ ನೆರವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವೆವು.

ಪಾತ್ರಗಳು		ವಯಸ್ಸು
ದೊಡ್ಡರಾಯರು		(೫೦)
ಅಂತಪ್ಪ	ಅವರ ಕಾರಕೂನ	(೬೨)
ಶ್ಯಾಮ	ಅವರ ಮಗ	(೨೧)
ವಸಂತ	ಶ್ಯಾಮನ ಗೆಳೆಯ ನಟ	(೨೪)
ನಬೀಸಾ	ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ	(೪೫)
ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ	ಉಂಡಾಡಿಗ	(೪೮)
ವೇಣುಕ್ಕ	ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ	(೩೯)
ಯಮುನಾ	ಅಡಿಗೆಯವಳು ವಿಧವೆ	(೨೨)

ನನ್ನ ನುಡಿ

ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವುದು ಹೊಸತಾದ ರೂಢಿ; ಇನ್ನೂ ಬೃರಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಿಸುವದೇನೂ ಎಂದಿವಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ರೂಢಿ. ನಾಟಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತಲ್ಲ ನಾವು ಹೇಳುವುದು, ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಮಾತು.

ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ಇಂತಹ ಸಮಂಜಸ ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಹರಿಜನ್ವಾರ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬೇಕೋ ಹೇಗೆ? ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯವು ಮಹತ್ವವಾದುದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ—ಎಂಬುದು ಇದೀಗ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಗದಗ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಮೇಳಬಹುದು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ, ಕಲೆಯ ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಂದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಾದವಿವಾದಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ—ವಿಷ್ಣು ಬರೆದರೂ ತೃಪ್ತಿ ಎನ್ನಿಸದ ಕಲಾಸೇವಕನಿಗೆ—ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹರಿಜನ್ವಾರದ ಮಾತೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಟಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನೈಷ್ಠವ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗೆ ಎದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಹೊಗೆಯ ವಾಸ ಬಡೆದಂತಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೋಧಪ್ರದವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದೇ? ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ-ಹೀನರ ಕುಣಿದಾಟವೆಂದೂ, ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ-ಅದರಲ್ಲೂ ಗದ್ಯನಾಟಕವೆಂದರೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಎಂದೂ, ಸಂಸಾರದ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳ ಹಣೆಗಾಟದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲೆಂದೂ, ಇಂದು ನೋಡಿ ನಾಳೆ ಮರೆಯುವ ಹಾಳು ಹರಟೆಯ ನಾಟಕವೆಂದೂ ನಂಬಿದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಂದು

ಗದ್ಯ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವೆ ಹೊಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ—ಕಲೆಯ, ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯ, ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಪ್ರತಿಭಾ-ಪ್ರಭಾವವು ಎಂತಹದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು? ಇದು ಆತ್ಮಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ, ಸಮಾಜದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಶಂಕಾದ್ರವ್ಯ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲಿ—ಇಂದು ಸಮಾಜದ ಮುಂದಾಳುಗಳೆಂದು ಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ರಾಹ್ಮಣರು—ಅಥವಾ ನಾವೇಕೆ ಹೇಳುವುದು? ಓದುಗರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು, ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರವನ್ನು.

ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು—ಧಾರ್ಮಿಕರ (ಮತ್ತು ಅವರ ಗೋತ್ರದವರಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದವರ) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವಂತೆ—ಮಾಡಬಹುದೇ? ಕಲೆಗೆ ಬಂಧನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೇನೋ ಹೇಳಬಹುದು; ಆದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಗಾಯಗೊಳಿಸುವುದು ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದೆಯೇ?—ಎಂಬುದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಜನರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಿಕ್ಕವರಂತೆ ನಾಟಕಕಾರನೂ ಜೀವನಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯವು ಅವನಿಗಿದೆ, ಸಂಗತಿಗಳ ಅರಿವೂ ಅವನಿಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಅವನ ಅನುಭವವು ಕಲಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು? ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಕಲಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದೆ—ಬಹುಧಾನಕ ದೃಷ್ಟಿ ಇದೆ, ವ್ಯಾಪಕ ವಿನೋದನೆ ಇದೆ. ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ-ಸ್ಮಾರ್ತ, ಜ್ರಾಹ್ಮಣ-ಜ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ, ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಎಂಬ ಭೇದದ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಈ ಭೇದಗಳು ವ್ಯವಹಾರದ, ಆಚರಣೆಯ, ನಂಬಿಕೆಯ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು; ಅಬ್ಬಚ್ಚಾಸದ, ಅನುಕರಣ ಬುದ್ಧಿಯ ತಾಮಸ ಪ್ರವಾಹಗಳು. ಉನ್ನತವಾದ ದೇವನೆಂಬ ಶಕ್ತಿ—ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಇವುಗಳ ಉಗಮವಿದ್ದರೂ—ಇವು ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಣತಗಳ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ಒಳಸಿಕ್ಕು ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹಗಳು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕನಿಗಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜದ ಈ ದುರಾಗ್ರಹ ಯಾವೆ? ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಾಯಿದೆ

ಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಕಾನೂನು-ಮಂಡಳಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ತತ್ವದ ಮೇರೆಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದೇ ತತ್ವದ ಮೇರೆಗೆ—ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ—ನಾಟಕಕಾರನ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅವನ ಅನುಭವ ರಕ್ತಿ, ಕಳಕಳಿಯ ಹೃದಯ—ಇವು ಕೌನ್ಸಿಲ ಮೆಂಬರರಿಗಲ್ಲ. ಅದೂ ಹೋಗಲಿ....ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ತಪ್ಪೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು? ಇಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು (ಇಲ್ಲವೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವರೆಂದು) ಜನಿವಾರದ ಆಣೆ ಮಾತುವವರು ನೊಂದಲು ಆ ಜನಿವಾರದ ನಡುವೆ ಹುದುಗಿದ ಹೃದಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ—ಇರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅಧಿಕಾರ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಹೆಸರನ್ನು, ನಾಲಗೆಯಿಂದ ನುಡಿಯಲು ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ; ವಸಂತನಂತಹವರಿಗೆ ಟೀಕಾರಾಯರನ್ನು ವಿಚಾರ ಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; ದೊಡ್ಡರಾಯರಿಗೆ ತೋರಿಕೆ ಬೇಕು, ತತ್ವ ಬೇಡ; ಶ್ಯಾಮನಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ; ಯಮುನೆಗೆ ಭೈರ್ಯವಿಲ್ಲ—ಆದರೆ ಕೇವಲ ಹೃದಯದ ಕಳಕಳಿಯಿದ್ದ ವೇಣಕ್ಕನೊಬ್ಬಳೇ ಕೊನೆಗೆ ಗಾಯಗೊಂಡ ಹೊಲೆಯರ ಕೂಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತುವಳು. ಇದೇ ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯವಲ್ಲವೆ? 'ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಕೇವಲ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಎಂದು ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನೆ ದೇವನು ? ಹಿಂದೆ ಟೀಕಾರಾಯರಂತಹವರು ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಇಂದು ವಸಂತನಂತಹರು ಮಾಡಬಹುದು; ಹಿಂದಿನ ಮೀರಾಬಾಯಿಯು ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯಾದರೆ, ಇಂದಿನ ವೇಣಕ್ಕನೂ ಅದೇ ಯೋಗ್ಯತೆಯವಳೆ! ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಚಾತಿ-ಕಾಲ-ಮತಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರಲು ಆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹೊಲಸಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಿವಾರದಂತಹ

ಬಾಹ್ಯ-ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಉಪಯೋಗವೇನು : “ತನುಪಿನಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ತುಂಬಿ, ಮನದೊಳಗೆ ವಿಷಯ ತುಂಬಿ, ಮನದೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ” ಎಂದು ೭೦೦ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಇಂದೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ—ಈ ‘ಹ-ರಿ-ಜ-ನ್ವಾ-ರ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ.

೮-೧೦-೧೯೩೪

—ಶ್ರೀರಂಗ

ತಾ. ೩-೧೧-೧೯೩೩ ರಾತ್ರಿ ಧಾರವಾಡದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ನಾಟ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಟ್ಯವಿಲಾಸಿ (amateurs) ಗಳು ನೋಡಲನೆಯ ಸಲ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಆಗ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದವರು ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಪಾತ್ರವರ್ಗ

ಅಂತಪ್ಪ
ವೇಣಕ್ಕ
ಯಮುನಾ
ವಸಂತ
ಶ್ಯಾಮ
ದೊಡ್ಡರಾಯರು
ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ
ನಜೀಸಾಹೇಬ

ನಟವರ್ಗ

ಶ್ರೀ. ಅಳವಣಿ ಎನ್. ಆರ್.
,, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕೆ. ಎ.
,, ಮುರನಾಳ ಎಸ್. ಜಿ.
,, ಜಾಗಿರದಾರ ಆರ್. ವಿ.
,, ಕಣಬರ್ಗಿಮಠ ಶಿವಶಂಕರ
,, ಮೆಳ್ಳಿಗಟ್ಟಿ ಜಿ. ವಿ.
,, ಹಲಸಗಿ ಕೆ. ಜಿ.
,, ಕಡವಾ ಜಿ. ಆರ್.

ಹ-ರಿ-ಜ-ನ್ವಾ-ರ

ಮೊದಲನೆಯ ಎಳೆ

ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ. ಸಮಯ—ಸಾಯಂಕಾಲದ ಆರು ಗಂಟೆ. ಅಂತಸ್ತನೂ ವೇಣಸ್ತನೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಸ್ತನ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಇಳಿಜಾರಾದ ಮೇಜು (desk), ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಗದಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ, ತರೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವಾಗ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದು-ಅಗಾಗ ತಲೆ ತೂಗುತ್ತಿರುವ. ವೇಣಸ್ತನು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು “ಅರಿಸುತ್ತಿರುವಳು”; ಅವಳು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ನೆಲ; ಅಂತಸ್ತನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದೆ. ಅವನು ಆತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ೫-೬ ತೆಕ್ಕೆಗಳು ನಿಂತಿವೆ ಗೋಡೆಗೆ...ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಬಲಬದಿಗೆ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲು; ಎದುರು ಒಳಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲು; ಎಡಬದಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಬಾಗಿಲು.

ಅಂತಸ್ತ:— (ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ) ಮೊನ್ನೆ ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗೆಯರ ಸಾಲೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು. ಕೇಳತೀರೇನು, ವೇಣಕ್ಕಾ ? ಆ ಹುಡುಗೆಯರೆ ಹಾಡಿದಾಗ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ! ನನಗಂತೂ ಕಂಠ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು....(ಕೆಮ್ಮಿ) ಎನ್ನೋ, ದೊಡ್ಡವರ ಗುಣವರ್ಣನಾ ಅಂಬೋ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ ಹಾಡತೀನಿ..ನನ್ನ ಸ್ವರ....(ಕೆಮ್ಮಿ ಸ್ವರದಿಂದ ಪಠಿಸುವನು) ಅಹ್ಹ....

ಸ್ವಾಗತ ನಿಮಗಿದು, ದೊಡ್ಡರಾಯರೆ
 ಬಾಗಿ ಮನೆಯುವೆವು ಬಾಲೆಯರೆಲ್ಲ || ಪಲ್ಲ ||
 ಮುಸಿಪಾಲ್ವಿಗೆ ಮಂಗಲಸೂತ್ರ
 ಮನೆಮನೆಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮಯ ಸ್ತೋತ್ರ || ೧ ||
 ಹತ್ತು ಸಲಾ ನೀವ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತ
 ಹತ್ತು ಅವತಾರದ ದೇವನೆ ಸನ್ಮತ || ೨ ||
 ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ನೀವ್ ಶಾಕಾಭೋಜಿಗೆ
 ಸಿದ್ಧರಾದಿರಿ ಸುವರ್ಣ-ವೃಷ್ಟಿಗೆ || ೩ ||
 ದೊಡ್ಡರಾಯರೆ ನಿಮ್ಮಯ ಗುಣಗಳ
 ಹೆಡ್ಡ ಮಾಸ್ತರ ನಾ ಹೊಗಳುವೆನೇನು ? || ೪ ||

ಅಂ....(ನೋಡಿ ವೇಣಕ್ಕನು ಕದಲದೆ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಲೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ
 ದನ್ನು ಕಂಡು, ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದ
 ವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕೆಮ್ಮಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಸುಳ್ಳು
 ನಗೆಯಿಂದ) ಅಂ....ಮುಂದುಕ ಅದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಕೆಲಸಕ್ಕ
 ನಿರುಪಯೋಗಿ ನೋಡಿರಿ, ವೇಣಕ್ಕಾ (ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ) ಏನೋ....ರಾಯರೂ
 ಅಂತೇ ಇನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾರ.

ವೇಣಕ್ಕ— (ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಲೆ) ಕೆಲಸಕ್ಕ ಬಾರದ್ದನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಹಾಕಿ
 ಕೊಳ್ಳೊಡೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಅದೆ ಅವರಲ್ಲಿ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ನೋಡುಕೊಂಡು) ಅಂ....ಒಂದು ಕಂದಿಲು ತಾ ಅಂತ ಹೇಳ
 ತೀರಾ.... ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಕಂದಿಲು ಯಾಕ ಬೇಕಾಯಿತು ನಿಮಗ ?
 ಹೊರಗ ಥಾಳ ಆಗಿ ಉರಿತಾನ ಸೂರ್ಯಾ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಹೆದರಿ) ಆಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಈ ಒಳಗಿನ ಕೆಲಸ
 ಉಳಿದದೆ, ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆನಂದರೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:—ನಿಮಗ ಯಾರು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತಾರ ಹೊರಗ ಕಟ್ಟೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ
 ಕೂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ?..ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಏನು

ಮರ್ಯಾದಾದಿಂದ ನಡೆದದ್ದು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೇ ಆದ.. ಒಂದ ನೋಡ ತೀನಿ-ಮನೆಯ ಪರಿವೀನೇ ಇಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ. ದಿವಸಾನದಿವಸ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊರಗ-ಹೊರಗ-ಹೊರಗೇ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ನಾಳೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಆಯಿತೂ ಅಂದರೆ ಮುಗಿಯಿತು, ವೇಣಕಪ್ಪಾ. ನಾಡದೇ ಇಲೆಕ್ಕುನ್....ಹಂ....ಆದಕ್ಕೇಯ ಈ ಹೊತ್ತು ಕೆಲವು ಹೆಸರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗೇದ....ಆದಕ್ಕು ಕಂದೀಲು ಒಂದು ತಂದರೆ—

ವೇಣಕಪ್ಪ:— (ಅಣಕಿಸುವ) ಕಂದೀಲು ಒಂದೇ ಸಾಕೆ? ಇದ್ದುತ್ತಿನ ದೀಪಾನು ಹಚ್ಚಿ ಸತೀನಿ ಹೇಳಿದರ....ಎಲ್ಲಾ ವೈಭವ ನನ್ನದೇ ಅಲ್ಲ!.. ಹುಂ....ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣು-ಮುಂದೆಯೇ ಕೂತು ಅಕ್ಕಿ ಆರ್ತೀನಿ.... ನನಗ ಸಾಕಾಗುವ ಬೆಳಕು ನಿಮಗ ಸಾಕಾಗೋದಿಲ್ಲೇನೊ !

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಸು) ಮುದುಕ ಆದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆಲ್ಲ, ವೇಣಕಪ್ಪಾ.

ವೇಣಕಪ್ಪ:— ಇವರೂ ಮುದುಕರೇ ಆದರೂ ಏನೊ ! ಬುದ್ಧೀನೇ ಸರೀ ಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ ! (ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ) ಯಮುನಾ, ಒಂದು ಕಂದೀಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಾರೆ....ಕಂದೀಲು ತಾ-ಅದೆ (ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ) ದೇವರ ಮುಂದ ದೀಪ ಹಚ್ಚ ಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ... ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿ ಮೆಂಬರು ಆಗೋರಂತ !.... ದೇವರು-ದಿಂಡರು, ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮ, ಮನೆ-ಮಾರು, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟವರಿಗಲ್ಲಾ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿನೇ ಗತೀನೊ ಏನೊ !

ಅಂತಪ್ಪ:— (ವಿಷಾದದಿಂದ) ಇದೇನು, ವೇಣಕಪ್ಪಾ ! ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಅಂದರೆ ಊರೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ತಂದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ....ನಿಕ್ಕು ಕುಟುಂಬಿ ಮನಸ್ಸು ಅವರದು....ಅಂ....

ವೇಣಕಪ್ಪ:— (ತೇಷದಿಂದ) ಆಯ್ಯ ! ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಅವರ ಬೋಡ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ ನನಗೆಯೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ! ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಿಲ್ಲದಂತಹ ಮಾತು-ಅವರದು...ನಾನೂ

ಅವರಿಗೆ ವೋಟೊ (votes) ಪಾಟೊ ಕೊಡತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳತೀರಾ?... ನನಗ ಕೇಳಿದರ ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದ ಕೆಲಸ ಆಗೋದಿಲ್ಲ.... ಮನಸ್ಸಾ ಅದ ಮಾತಿಗೆ ಯಿಶ್ವಾಸಾ, ಯಿಚಾರಾ ಬೇಕಲ್ಲ.... ಅದನ್ನೆ ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿರಿ ಅವರಲ್ಲಿ...ಮನೆಯ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಮಾರಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಆಗ ಬೇಕೂ ಅಂತ ಮಾಡಿಯಾರೊ ಏನೊ !

ಅಂತಪ್ಪ:— ಛೇ, ಛೇ, ವೇಣಕ್ಕಾ, ಸುಮ್ಮುಸುಮ್ಮನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವಿರಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ದಿನಸ ತಡೆಯಿರಿ....ನಾಳೆ ಮೆಂಬರ ರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದರೆ—

ವೇಣಕ್ಕಾ:—ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಸಂಸಾರ.... ಮನೇನೇ ಬ್ಯಾಡಾಗೇದ ಅವರಿಗೆ....ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆತನಕ ಮನೆತಪ್ಪಿಸಿ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿ ಕೆಲಸ ಅಂತ ಪಿರಿಪಿರಿ ಹೊರಗ ತಿರಗಲಿಶ್ಚಾ ಅಂದರ ನನಗೆ ಯೇಣಕ್ಕಾ ಅನ್ನಬ್ಯಾಡಿರಿ.... ತಡೆಯೋದು ಅಂತ!.... ಎಷ್ಟೆದು ತಡೆಯೋದು!....ಇನ್ನು ಮಗನ ಮದುವೆ ಸಮಾಪ ಬಂದಿತುನಾನು ಉಂಡದ್ದು ಕಂಡದ್ದು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೆ ಅದ.... ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು ವಸ್ತು-ಒಡಿನೆ ಸೊಸೆಗಾದರೂ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋದು....ಅಂತ ಕಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದೆ....ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಯ್ಯು ಎಲ್ಲಿಯೊ ಇಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು —ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲದವರ ಹಾಗ....ಹುಡುಗೆಗೆ ವಸ್ತು-ಒಡಿನೆ ಇಡದಿದ್ದರ ಇವರ ಹುಡುಗಗ ಯಾರು ವರದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡುವರು ಹೇಳಿರಿ?...ಅವರಿಗೇನು ಆದಿಲ್ಲ! ಮನೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಮನಸ್ಸು ಇರಬೇಕಲ್ಲ ವೊದಲು....

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಎಲ್ಲ ತಿಳಿದವನಂತ ನಕ್ಕು) ಓಹೋ! ವೇಣಕ್ಕಾ, ವಸ್ತು-ಒಡಿ ವೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮಗ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದು? ಅಂ? ಅದರ ಕಾಳಜಿ ಬಿಡಿರಿ. ನಾಳೆ ಮೆಂಬರರಾಗಿ ಆರಿಸಿಬಂದರೂ ಅಂದರೆ ಹಾಂ ಹಾಂ ಅನ್ನುವದರೊಳಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರು.

ವೇಣಕ್ಕಾ:— (ಚಿಕ್ಕಿಕ್ಕಾಗಿ) ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು?...ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹ! ಹೆಂಗಸರ ವಸ್ತು ಒತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿ ಮೆಂಬರರಾಗುವ

ಹೌಸೇ ಇವರಿಗೆ?...ಆಯಿತು....ಇವರಿನ್ನು ಜಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ
ವೈಭವ ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೇ ಆದ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ) ಲೋಕಸೇವಾ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೊಡ
ಲಿಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಹಿಂದು-ಮುಂದು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ, ವೇಣಕ್ಕಾ.

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಅಣಕಿಸಿ) ಆಯ್ಯ, ಪರಮಾತ್ಮನ! ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬೇಡಿದಾಗ
ನೆರೆಮನೆಯವರು ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ.... (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಬಂಗಾರದೊಂದು
ಡೊಗ್ಗಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಇದ್ದಿತು ಮನೆಯೊಳಗ, ಅದನ್ನೂ ಒಯ್ಯಾರ
ಇವರು! ದೇವರನ್ನೂ ಒತ್ತಿ ಇಟ್ಟವರಿಗೆ—ಆಯಿತು....ನನಗೇನು
ಮಾಡೋದು? ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವದೊಳಗ ದೇವರ ಶಾಪ ಈ
ಮನೆಗೆ ತಗಲಿಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಸಾಕು....ಅಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಸುಖ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ತಿದ್ಭವವನಂತೆ, ತಿಳುಹಿಸುವವನಂತೆ) ಇದೇನು, ವೇಣಕ್ಕಾ,
ದೊಡ್ಡರಾಯರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾ
ಡುವಿರಲ್ಲ !

ವೇಣಕ್ಕ:— ನನಗಿಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತದೆ ಇವರ ಯಿಶ್ವಾಸ....ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ
ದೊಳಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಮೂಗು ಹಿಡಿದು ಸಂಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ
ದೇವರಾಣಿ..... “ಮೂಗು ಹಿಡಿಯದೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯುವದು
ನೋಡು-ಊಟಕ್ಕ” ಅಂತ ಮೂಲೆ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ಮಾತು....ಅನ್ನಿ ಸಿ
ಕೊಳ್ಳಲಿ, ಅಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಮತ್ತೆ ನಾನೇ ಹಟಹಿಡಿದು ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿವೆ
ಗಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ್ನು ಕರೀತೀನಿ ಅಂತ— ದೇವರ ತಲೆ
ನೀರನಾದರೂ ಕಂಡದೆ....ಹುಂ....ಮನೆಯೊಳಗಿನ ದೇವರೇ ಸಾಕಾಗ
ಲಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ....ಹೊರಗಿನ ದೇವರ ಪಾಪಾನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊತಾರ—
ಹೊಲೆಯರನೆಲ್ಲಾ ಗುಡಿಯೊಳಗ ಬಿಡಬೇಕೂ ಅಂತ ಕೇಳಿ....

ಅಂತಪ್ಪ:— “ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಷ್ಟೆ ” ಅಂತ ಹೇಳಿದ ದೇವರ
ಮಾತನ್ನೆ ರಾಯರು ನಡೆಸೋದಿಲ್ಲವೆ?

ವೇಣಕ್ಕ:— ಸಾಕುಮಾಡಿರಿ. ಅವರ ಮಾತು ನೀವು ನಡಿಸತೀರಿ....
ಮುದುಕ ಆಗಿ ನಿಮ್ಮದೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೋಯಿತು.

ಒಂದುಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಂದೀಲು, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಹದ ಕಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಬರುವಳು.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಅವಳು ಕಂದೀಲು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಇಡುವಾಗ) ಮುಪ್ಪಿಸಿಂದ ಕಣ್ಣು ಹೋದದ್ದಂತೂ ಸಿಬ ನೋಡಿರಿ.... ಅದಕ್ಕೆಯೆ ಕಂದೀಲು ಬೇಕಾಯಿತು....(ಚಹವನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ! ಚಹಾಸೂ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ....ಛ, ನನಗೇನು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ....ಅಯಿತು—

ನೇಣಕ್ಕ:—(ಯಮುನೆಗೆ) ಕಂದೀಲು ತಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದರೆ ನಿನಗೆ ಕಂದೀಲು ಚಾ ಅಂತ ಕೇಳಿಸತೇನೆ?...ನೀನೂ ಮುದುಕೆ ಆದೆಯೊ ಏನು?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಏನೊ—ಮುದುಕನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಳಜಿ—

ಯಮುನಾ:— (ಹೆದರಿ) ಇಲ್ಲ....ಒಳಗೆ ಶಾಮಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದರು....

ನೇಣಕ್ಕ:— ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ಯಾಮ ಮತ್ತೆಂದು ಚಹಾ ಕುಡಿದಿದ್ದನೆ? ಏನಾದರೊಂದು ಹೇಳಬ್ಯಾಡ.

ಯಮುನಾ:—ಅಲ್ಲ....ಆ ವಸಂತರಾಯರು ಬಂದಾರ.....ಅವರಿಗೇ ಅಂತ....

ಅಂತಪ್ಪ:— ಹುಂ....(ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೂಗು ಏರಿಸುವನು)

ನೇಣಕ್ಕ:— ನಿಮಗೇನಾಯಿತು ಮೂಗು ಏರಿಸಲಿಕ್ಕೆ? ಬ್ಯಾಡಾದರ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ—

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಹಟದ ಹುಡುಗನಂತೆ) ಇಂತಹಾ ಅವೇಳೆಯೊಳಗೆ ನಾನು ಚಹಾ ಕುಡಿಯೋದೇ ಇಲ್ಲ—ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ. ಅಂತಹ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಾ ಆ ವಸಂತನಿಗೆಯೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು....ನಮ್ಮ ಶ್ಯಾಮರಾಯರಿಗೆ ಅವನ ಸಹವಾಸ ಯಾಕೊ?

ನೇಣಕ್ಕ:— (ಯಮುನೆಗೆ) ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೆಯೆ ಹಾಳು-ಹರಟೆ ಕೇಳತಾ? ಚಹಾ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಾಕೆಯೊ ಏನು? (ಯಮುನಾ ಒಳಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವಳು) ಆಕೆ ಇದ್ದಾಗ ನೀವು ಇಲ್ಲದ್ದು ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡಿರಿ.... ಏನಾಗೇದ ವಸಂತಗ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟು ಬೊಟ್ಟು ಮುರಿಯಲಿಕ್ಕೆ?

ಅಂತಸ್ವ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ವೇಣಕಪ್ಪಾ, ನೀವು ಕೇಳಬೇಕೆ ಈ ಮಾತು ?
ಆ ಹುಡುಗನು ಧರ್ಮ ಇಲ್ಲ, ಚಾತಿ ಇಲ್ಲ, ನೀತಿ ಇಲ್ಲ—ವಯಸ್ಸಿಗೆ
ಬಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಟಕದವರ ಜೋಡಿ ಕಟ್ಟಿ—

ವೇಣಕಪ್ಪ:— ಯಾರಲ್ಲಿ ಏನು ಧರ್ಮ ಉಳಿದದೆ ಅಂತ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನೋದು!

ಅಂತಸ್ವ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅಲ್ಲ, ಇಂತಹವನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ
ಹುಚ್ಚು ತನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೊಕ್ಕಿತೂ ಅಂತ !

ವೇಣಕಪ್ಪ:— ಹುಡುಗೆಯ ದೈವ-ಯಾರೇನು ಮಾಡುವದು ! (ಯಮುನಾ
ಕೋಣೆಯಿಂದ ಬಂದು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ) ಏ,ಯಮುನಾ
(ಒಲ್ಲವಳು) ಪಲ್ಲಿ, ಹುಳಿ, ಸಾರಿಗೆ ನೀ ಬಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ನನ್ನ
ಅಡಿಗೆಯೊಳಗೆಯೆ ಮಾಡಿಕೊಡತೀನಿ ಒಟ್ಟು ಬಗ್ಗರಣೆ. (ಯಮುನಾ
ತಲೆ ತೂಗಿ ಹೋಗುವಳು) ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಳು....ಅಡಿಗೆಯ
ಮನೆಯೊಳಗೂ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ವೀನೇ ಹೊಕ್ಕಿದೆ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ
ಅಂದಾ-ದುಂದಿ, ಅಸ್ತಾ-ಯೆಸ್ತಾ!

ಅಂತಸ್ವ:— (ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ) ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದವ ಬೇವನ
ನಿಮ್ಮದು, ವೇಣಕಪ್ಪಾ! ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಬೇರೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ
ತೀರಿ !

ವೇಣಕಪ್ಪ:— ಆಕೆಯ ಅಡಿಗೆ ಉಣ್ಣು ಅಂತೀರೊ ಏನು ನನಗೆ ? ಏನೋ....
ಗಂಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹುಡುಗೆ-ಯಾರು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಮನೆ
ಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ—

ಅಂತಸ್ವ:— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಅಲ್ಲ-ಹುಡುಗೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಸರಳ, ಮನಸ್ಸು
ಗಟ್ಟಿ—

ವೇಣಕಪ್ಪ:— ಏನಿದ್ದರೇನು ? ಮಡಿಗೆ ನಡಿಯುವದೇನು ಆಕೆಯ ಅಡಿಗೆ ?

ಅಂತಸ್ವ:— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಇದಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಕೈ ಅಡಿಗೆಯಾದರೂ
ಉತ್ಕೃಷ್ಟ.

ವೇಣಕೃ:— (ಸಾವರಿಸುತ್ತ) ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇದ್ದರ ಹೇಳಿಬಿಡಿರಿ-ಸಂಕೋಚ ಇಲ್ಲದೆ. ಹತ್ತರ ಜೋಡಿ ಹನ್ನೊಂದು. ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಊಟದ್ದೇನು ತ್ರಾಸ ಆಗೋದಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— ಆಂ....(ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಅಂತ ಕೇಳಿದಿರಾ ? ಆದೇನು-ನಡೆಯೋದು ಹೀಗೆಯೇ.

ವೇಣಕೃ:— (ಎಳುತ್ತ) ಮತ್ತೊಂದು ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಆಗವಲ್ಲದ್ಯಾಕೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವವರಿದ್ದರ ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿಡತಿಯೆ ಅಂದೆ.... ಅಂದರ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಆಗೋದಿಲ್ಲ.

ಹಂ...ಎಂದು ಉಸಿರಳಿದು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಳು. ಅಂತಪ್ಪನು ಸೋಜಿಗವೆನ್ನಿಸಿದಂತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು. ಒಳಕೋಣೆಯಿಂದ “ಇದು ಗುಡಿ, ತಿಳಿಯತೆ” ಎಂದು ವಸಂತನ ದನಿ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ತನ್ನಯನಾದವನಂತೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ

ಅಂತಪ್ಪ:— (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಒಂದು....“ ಉ ”. . (ಬರೆಯುವನು).ಒಂದು. . “ಎ” (ಬರೆಯುವನು). ಎರಡು “ಎ”. . “ಉ” ಇಲ್ಲ....

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಸಂತನೂ ಶ್ಯಾಮನೂ ಒಳಕೋಣೆಯಿಂದ ಬರುವರು. ವಸಂತನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತಿಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಶ್ಯಾಮನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಅಂತಪ್ಪನ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಆ ಕಡೆಗೆಯೆ.

ವಸಂತ:— (ವಿವರಿಸುತ್ತ) “ಇದು ಗುಡಿ....ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಾಗಿಲು. .ಹತ್ತಾರು ಪಾವಟಿಗೆಗಳು. .ಅಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಆ ಹೊಲೆಯ....ಅವನ ತಲೆ ಒಡೆದು ರಕ್ತವು ಪಾವಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದೆ....ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿವೆ....ಕೆಲಹೊತ್ತು ನಿಶಬ್ದತೆ....ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಮಿಂಚು....ಕೂಡಲೆ ಗುಡಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ದಿವ್ಯ-ಆಕೃತಿಯ ಪುರುಷ ನೊಬ್ಬನು ಬರುವ. .ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಆ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಇಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಅವತಾರ ಮುಗಿಯಿತು. . .ಇನ್ನು ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಇವನೇ ದೊರೆ. .ಇವನನ್ನು ಕೊಂದ ಕಲ್ಲು

ಗಳೇ ಇವನ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಲಿ..ಇವನ ರಕ್ತದ ಧಾರೆಯೇ ಗಂಗಾ ಪ್ರವಾಹವಾಗಲಿ....ಈ ಸ್ಥಾನವು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಮಾಯ ವಾಗುವನು. ತಟ್ಟನೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಗುಡಿ ನಿಲ್ಲುವದು'' (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಡೆದು ನಕ್ಕು) ಯಾಕೆ? ಉತ್ತಮ ಟ್ರಾನ್ಸಫರ ಸೀನು (transfer scene) ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಲೆ ಕೂಗುತ್ತ) ಛೇ, ಬಹಳೇ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಆಗುವದು ನೋಡು. ವಸಂತಾ, ಈ ನಾಟಕವನ್ನೇ ವೊಡಲು ಬರೆದು ಬಿಡು.

ವಸಂತ:— (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಅದನ್ನು ಅಡುವದಕ್ಕೆ, ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹಣ ಎಲ್ಲಿದೆ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಹೆದರಬೇಡ, ವಸಂತಾ. ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರ ಅಂದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಪ್ರಾಣ..ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಲೆಕ್ಕರ ಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಚಾಗೃತಿ ಆಗಿದೆ....ಮೊದಲು ಬರೆ..ನಾಡದಿನ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್ ಮುಗಿಯಲಿ..ಅವರಿಗೆ ಓದಿ ತೋರಿಸುವೆಯಂತೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಸಲ ಅವರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಬಹುದು..ಬೇಕಾ ದಷ್ಟು ಹಣ ಕೂಡಿಸೋಣ

ವಸಂತ:— (ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಅದರೂ ಜನರಿಗೆ ಸರಿಮೋಗಬಹುದೋ ಇಲ್ಲೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆ ನನಗೆ..

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಕ್ಕು) ಅಯ್ಯೋ, ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚು ! ವಸಂತಾ. ಜನರಿಗೆ ಅಂತ ! ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದರ, ಅಭಿಮಾನ..ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಪೂರ್ವ ಈ ಜನರಿಗೆ..ಯಾವದಕ್ಕೂ ಹೆದರಬೇಡ..ಎನೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯಂತಹ ಸುಧಾರಕರು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳು ಆದದ್ದು ನಮ್ಮಂತಹ ತರುಣರ ಸುದೈವ....ಇಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ನೋಡಿದರಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳೇ ಉತ್ಸಾಹ....

ವಸಂತ:— (ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ) ಅಲ್ಲ-ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ನಾಟಕ ವೊಡಲು ತೋರಿಸ ಬೇಕು-ಉ-ಊ-?...ಯಾಕೆಂದರೆ, ಒಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ ವನ್ನು ಬರೆದೀನಿ..

ಶ್ಯಾಮ:— (ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ) ಯಾವುದೋ? ನನಗೆ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಇಂದಿನ ತನಕ.

ವಸಂತ:— ದ್ರೌಪದೀಹರಣ—

ಶ್ಯಾಮ:— ಓಹೋ! ಅದೂ ಸೀನ-ಸೀನರಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಆಗುವದು ನೋಡು-
ವಿಶೇಷ ದ್ರೌಪದಿಯ ವಸ್ತ್ರ ಸೆಳೆಯುವಾಗ—

ವಸಂತ:— ದ್ರೌಪದೀವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಅಲ್ಲೋ, ನಾನು ಬರೆದದ್ದು;
ದ್ರೌಪದೀಹರಣ. ಅದೇನೋ-ಹಿಂದಿನ ಯುಗದೊಳಗೆ ದುಃಶಾಸನ
ದ್ರೌಪದಿಯ ವಸ್ತ್ರ ಸೆಳೆಯುವಾಗ ಪೇಳಿಗೆ ಒದಗುವ ಒಬ್ಬ ದೇವ
ಇದ್ದ-ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗತಿತ್ತು. ಈಗಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಹ ದೇವರು?
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಾಟಕಕಾರರು ದ್ರೌಪದೀ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಮಾಡಿದರು,
ನಾನೂ ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದರೆ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾದರೂ
ಉಳಿದಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಅಂತ—

ಅಂತಸ್ವ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ರಾಮ-ರಾಮ.. ಒಂದು.. “ಉ”.. “ಎ”...
ಇಲ್ಲ.. (ಎಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೆ ತೊಡಗುವನು,

ವಸಂತ:— (ಮೊದಲು ಚಕಿತನಾಗಿ, ತರುವಾಯ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೆಂದ ಮೆಲುಕಿನಲ್ಲಿ)
ಅಯ್ಯೋ! ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು ಅಂತ ತೋರತದೆ.
(ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಇದಲ್ಲದೆ, ಶ್ಯಾಮೂ, “ದುರ್ದಶಾವತಾರ” ಅಂತ
ಇನ್ನೊಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕವನ್ನು—

ಅಂತಸ್ವ:— (ಸಿಟ್ಟು-ಅಸಹ್ಯಗಳಿಂದ) ನಿಮ್ಮ ಈ ಹಾಳು-ಹರಟೆ ಮುಗಿದ
ಮೇಲೆ ತಿಳುಹಿಸು ನನಗೆ.. ನನಗಿನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಕೈತುಂಬಿ ಅದೆ..
ನಿಮ್ಮದು ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಸ್ವಚ್ಛ ಹವೆಯ
ನಾದರೂ ಉಸಿರಾಡಿಸತೀನಿ.. (ಕೆಲಸ ತಡೆಯುವನು).

ವಸಂತ:— (ನಮ್ರತೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಅಜ್ಜ, ಅಲ್ಪಚ್ಛ-ಅಜ್ಜ - ಮಂದಮತಿ
ಯಾದ ಈ ಅರ್ಭಕನು ಅರಿಯದೆ ಗೆಳುಹಿದ ವಚನಗಳೆಂದು ಧ್ವನಿಸಿದ
ನಿಮ್ಮ ಕೋಪಾಂಗ್ವಿಯೆಂಬ ದಾವಾನಲದ ದಾಹವನ್ನು ಕ್ಷಮಾ
ಪಣಿಯ ಜಲ-ಬಿಂದು-ಧಾರಾಸಾರಗಳ ವರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕರಿಸ

ಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಏನು, ಅಜ್ಜ, ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯ.
(ಶ್ಯಾಮನು ನಗುವನು. ಅಂತಪ್ಪನು ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಏಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ) ಅಜ್ಜ,
ಕೋಪಿಸಬೇಡ. (ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ನಿನ್ನನ್ನು ಸರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು
ಅಂತ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತು ನನಗೆ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ದೂರಾಗೋ, ಉದ್ಧಟೆ !

ನಸಂತ:— (ಹಟಮಾರಿಯಂತೆ) ದೊಡ್ಡ ರಾಯರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಅಂತಪ್ಪನೂ
ಸುಧಾರಿಸಿದ ಅಂತ ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಶ್ಯಾಮನೂ, ಆದರೆ
ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ಮಾತಿನೊಳಗೆ.... (ಅಂತಪ್ಪನು ಮಾತಾಡಲು
ಹವಣಿಸಲು) ಬಿನ್ನವಿಸು—ಲಾಲಿಸು—ಅಜ್ಜ... ಯಾವಾಗ ನಿನಗೆ ಪುರಾಣ
ಕೂಡ ಹಾಳು—ಹರಟೆ ಅಂತ ತೋರಿತೋ, ಅಂದ ಮೇಲೆ ನೀನು
ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದೇ ನಿಜ, ಅಜ್ಜ.

ಅಂತಪ್ಪ:— ಸಾಕು ಮಾಡೋ..

ನಸಂತ:— (ಅವನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು) ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಯಾ
ನಿನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ?... (ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ) ಹಂ....
ಇದೇನು, ಅಜ್ಜ, ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರ ಯಾದಿ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಉಡಾಳ.... ಬಿಡೋ, ಅದನ್ನ... ಅದು ಮುಸುಕಿ
ಪಾಲ್ಕಿ voter (ವೋಟರ್) list (ಲಿಸ್ಟ್).

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆ, ವಸಂತಾ.... ಇಲೆಕ್ಷನ್ನದ ಕೆಲಸ
ಅದು.... ಅವರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವದು ? ಒಳಗೆಯೇ
ಹೋಗೋಣ.

ನಸಂತ:— ಬಂದೆ.... (ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ) ಅಜ್ಜ, ಇಲ್ಲಿ “ ಉ ”
“ ಎ ” ಅಂತ ಬರೆದುಕೊಂಡದ್ದೇನು ? “ ಉಡಾಳ ” “ ಎವೇಕಿ ”
ಅಂತಲೋ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಕನಿಕರ ತೋರಿಸಿ) ನಿನಗೇನು ತಿಳಿಯುವದು ಇಂತಹ ಕೆಲಸ
ಎಲ್ಲ ! “ ಉಡಾಳಾ, ಎವೇಕಿ ” ಅಂತೆ ! (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ ನಗುವನು).
“ ಉ ” ಅಂದರೆ ಉಪನಯನ, “ ಎ ” ಅಂದರೆ ವಿವಾಹ.

ವಸಂತ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಆಂ... ಉಪನಯನ ಅಗಿದ್ದರೆ vote ಇದೆಯೇ ? ಹಾಗಾದರೆ—

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಕೆರಳಿ) ತಡೆಯೋ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯನ್ನು!....(ತಿಕ್ಕ ಕನ ದರ್ಪದಿಂದ) ಅವೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಅಡಚಣೆ—ತೊಂದರೆ.

ವಸಂತ:— (ತಲೆ ತೂಗಿ) ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ನೋಡು, ಅಜ್ಜ. ಉಪನಯನ-ವಿವಾಹ ಅಂದರ ಯಾವಾಗಲೂ ತೊಂದರೆ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ) ಸಿಮ್ಮಂತಹಾ ಧರ್ಮಾಲಂಡರಿಗೆ!....ಹಂ.... ಅವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವರವರ ಮಕ್ಕಳ ಉಪನಯನ-ವಿವಾಹ ಆಗುವದಿದ್ದರ-ಅದನ್ನು ಜಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅವರು vote ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋದು ಹೇಗೆ?...ಅವಕ್ಕೆ ಯಾರಾರಿಗೆ ಅಂತಹ ಅನಾನುಕೂಲತೆ ಆದೆ, ಅವರ list ಮಾಡಿ....ಹಂ....ನಡೆ, ನಡೆ, ಮಾತಿನೊಳಗ ತೊಡ ಕಿಸಬೇಡ ನನ್ನ.

ಶ್ಯಾಮ:— ನಡೆ....ವಸಂತಾ....ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಅದು ... (ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವನು)

ಅಂತಪ್ಪ:— ಆಂ....ಶ್ಯಾಮರಾಯರೆ, ಬಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಕು ನನಗ ಅಂತ ಬಳಗ ತಿಳುಹಿಸತೀರಾ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಿರುಗಿ ನಿಂತು)ಅಗತ್ಯ....ನಾನೇ ತಂದು ಕೊಡುವೆ (ಹೋಗುವನು)

ಅಂತಪ್ಪ:— ಛೇ, ಛೇ, ಯಮುನಾಬಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು.

ವಸಂತ:— (ಗಾಬರಿ ತೋರಿಸಿ) ಇದೇನು, ಅಜ್ಜ, ಯಮುನಾಬಾಯಿಯ ಕಯ್ಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯುವೆಯಾ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನಡೆಯೋ! ಸಿನಗೆ ಯಾಕ ಬೇಕು ಎರಡನೆಯ ವರ ವ್ಯವಹಾರ ?

ವಸಂತ:— ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ನಾಟಕಾ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು, ಹೇಳು, ಅಜ್ಜ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಅಣಕಿಸಿದ) ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಊರೊಳಗ ನಿನ್ನ ಜನ! ಅವರಿಗೂ ನಿನ್ನ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಗಂಟು....(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಆ ಅಖಂಡ ಸೌಭಾಗ್ಯ ವತಿಯರು ಮತ್ತು ಆ ಖಂಡ—

ವಸಂತ:— (ನಡುವೆಯೆ) ಆ ಖಂಡಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯರು. ಅಲ್ಲ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಹದಿಂದ) ಆ ಖಂಡತುಂಡರು.

ವಸಂತ:— (ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುವವನಂತೆ) ಹಂ ... ಈಗ ತಿಳಿಯತು ನನಗೆ

ಯಮುನಾಬಾಯಿಯಂತಹರ ಮೇಲೆ ಯಾಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ಎಂದೂ.

....ಅಚ್ಚ, ಯಮುನಾಬಾಯಿಯಂತಹರಿಗೆ ಖಂಡಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ

ಅನ್ನುವರೇನು—ಅವರ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಖಂಡ ಆಗಿದೆ ಅಂತ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹುಂ.... ನ್ಯವಹಾರ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ....

ಅಂತಹರಿಗೆ ಗಂಗಾ-ಭಾಗೀರಥೀ ಅನ್ನುವನು.

ವಸಂತ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ)ಅಂ....ಛ, ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ತೀರ ಬೇರೆ

ಇದ್ದಿತು ನೋಡು, ಅಚ್ಚ ! ಭಾಗೀರಥನ ಹಾಗೆ ಜಡೆಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು

ನಿಂತರೆ ಭಾಗೀರಥೀ, ಮೇಲೆ ಗಂಗಾ ಹಾಯ್ದು ಸ್ವಚ್ಛ ಬಳಿದು

ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಗಂಗಾ-ಭಾಗೀರಥೀ-ಎಂದು—

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಕೆರಳಿ) ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚೋ, ಉದ್ಭಟಾ ! ಇಂತಹ ಹೇಸಿ

ಮಾತುಗಳನೆ ಬರೆಯುವೆಯೇನು ಸಿನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ?

ವಸಂತ:— (ನಮ್ರತೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ನಿನ್ನಂತಹರು ನೋಡ

ಲಿಕ್ಕೆಯೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ—ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಮೇಳು— ಅಚ್ಚ ?

ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಬರುವಳು.

ಯಮುನಾ:— (ವಸಂತನಿಗೆ) ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತೇನು ನೀರು ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತ ವಾಣಿಯಿಂದ) ಅಲ್ಲ—ನನಗೆ. ಅವನಿಗೇನು

ಬೇಕಾಗುವದು ? ಬೇಕಾದರೆ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಡಿಯುವ. ಅವನಿ

ಗೇನು ಧಾಡಿ ?....(ವಸಂತನಿಗೆ) ಹೋಗು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಡಿ.

ವಸಂತ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನನಗೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ ನೀರು ?

ಅಂತಪ್ಪ:— ಹಾಗಾದರೆ ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತು ನನ್ನ

ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವೆ ? ಸಿರುದೊಡ್ಡ !

ಯಮುನಾ:— (ವಸಂತನಿಗೆ) ಶ್ಯಾಮಣ್ಣ—ಅವರು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಊಟ

ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಯಾರ.

వసంత:— (ఁబసరేళిదు) అన్న దొరతల్లి నమ్మ భక్త. (ఎందు కుళితుకొ
 ళ్ల వను అంకప్పను సిట్టసింద అవనన్ను నోరుకై పాత్రయ అర్థదప్ప
 నీర. కుడిదు పాత్రయన్ను కేళికువను) యమునా, హాగాదరే
 సిన్న కేలస ముగిద మేలె పుస్తక తేగిదుకొండు బా-ఇల్లియే
 పాఠ హేళువే. మత్తే మనెయవరేగి బరువ త్రాస యాకే
 సినగే ? (యమునా లగబగియింద హోగువళు).

అంతప్ప:— (బేరగాగి) యావ పుస్తక ?

వసంత:—(నక్క) నుళ్ళు హేళిదే-వ్యవహారదరూఢి మాడికొళ్ళలిక్కి
 -అవళిగే సంగీత, నాటక కలిసతిని, అజ్ఞ.

అంతప్ప:— (తిరక్కారదింద) హం....మనెయ హేడతియన్న బిట్టు—
 (హేణక్కను బరలు తడయవను.)

వేణక్క:— ఏన అసహ్య హరటి హేడితిరి సణ్ణ సణ్ణ హుడుగర
 కొడ....హిగ మాదిదర సిమ్మ కేలస ఎదిగి ముగియబీకు ?
 బిడిరి అదన్న ఒందిష్టు ...ఒళగ నడయిరి..ననగ ఒందు కొడ
 మడిసిరు బేకాగేద.. ఒద్ది హజ్జి కొండు బావి నీరు
 ఒగ్గి కొడిరి..అష్టాక హేదరతిరి, ఏన క్కే కేడోదిల్ల ఒందు
 పుణ్యాద కేలస మాదిదర; కొడ సణ్ణదు, నీర మ్యాలీ
 అవే....(అంతప్పను అనిర్వాహవేందు హోడువను). ఆ నీరిన థాలి
 ఎత్తికొండు బరబారదే ? ఇన్న ఇష్టరాగే యారారు ఒంద
 కొడతారో ఇల్లి?...ఆ మ్యాలి మేల్లిగి ఎల్ల.. ఏన, తాయీ,
 మడి-మేల్లిగి తిళియోదే ఇల్ల.. (అంతప్పను నగువ వసంతనన్న
 ముది-తిన్న వవనంత నోడుత్త థాలియన్ను తేగిదుకొండు హోగువను)
 (హోరుకై) వసంతా, శ్యామన జోడి లూటక్కు ఇరువేయంతే,
 హోగబేడ (హోగువళు)

వసంతనొబ్బ నే నడదుదక్కెల్ల బేరగాగి-విజారమగ్న నాగి అత్తిందిత్త తిరుగాడు
 వను. అడిగేయ మోయోళిగింద శ్యామను బరువను. అవన ముఖదల్లి

ಅಭ್ಯರ್ಥನು ಆಶೆಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಮಗುವಿನ ಎಳೆಕಳೆಯು ಕಾಣುವದು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು) ಮತ್ತೆ ಯಾವ ನಾಟಕ ನಡೆದಿದೆ ?

ವಸಂತ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿರುಗಿ ನಿಂತು ನಕ್ಕು) ಕರ್ನಾಟಕ.

ಶ್ಯಾಮ:— ಓಹೋ ! ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಮುಗಿಯಿತು, ಪೌರಾಣಿಕವೂ ಆಯಿತು, ಈಗ ಐತಿಹಾಸಿಕವೇನು ?

ವಸಂತ:— ಅಲ್ಲೋ-ಕಯ್ಯೋಳಗ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದೆ, ತಲೆಯೊಳಗ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಳು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯೋದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂತ ಹೆಸರು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅಭ್ಯರ್ಥನಿಂದ) ಸಾಕು ಮಾಡೋ ನಿನ್ನ ವಿಷಯ ! ಕಯ್ಯೋಳಗೆ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತೆ ! ಈಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆ ಹೇಳಲು ಬಂದಿರುವೆ.

ವಸಂತ:— (ನಗುತ್ತ) ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ--

ಶ್ಯಾಮ:— ಅದಲ್ಲೋ ! ಈ ಹೊತ್ತು ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಇದೆ; ಒಂದು ಸತ್ತ್ವಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಹೊತ್ತು ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಇದೆ. ಆವೇಶ ಇದೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಂದು ನಾನು ಮೊದಲು ಮಾಡುವೆ ಅಂತ-ಅಲ್ಲೋ, ವಸಂತಾ, ತಂದೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಂದೆ ನಡೆಸುವದು ಮಗನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಲ್ಲ ?

ವಸಂತ:— (ತಲೆ ತೂಗಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಸಂಶಯವೇನು ? ತಂದೆ ಒಂದು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಮಗ ಎರಡು ಮದುವೆಯಾಗುವದು; ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದರೆ, ಮಗ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವದು--

ಶ್ಯಾಮ:— (ಆತುರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಅಯ್ಯೋ, ನಿನ್ನ ವಿಷಯದ ಹಾಳಾಗಲಿ! ಅದ್ದಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳುವದು. ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸತ್ತ್ವಾರ್ಯ. ಈಗ ನನ್ನ ತಂದೆ ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ--

ವಸಂತ:— ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ತಲೆ ಸುತ್ತಬೇಕೆನ್ನುವೆಯಾ ?

ಶ್ಯಾಮು:—(ಕೆಳಗೆ ಧೂ, ಸಿನ್ನ ತಲೆ ಕಡಿದುಬೀಳಲು ! ಇಂದು ನಾನೂ ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗುವೆ.

ವಸಂತ:—ಅಂದರೆ ಅದೂ ಬಿಂಕಕಟ್ಟುವದು ಎಂಬೋ ಅರ್ಥವೇ ಅಲ್ಲ?

ಶ್ಯಾಮು:—(ಆಶ್ಚರ್ಯದ) ಇಂದು ನಾನೂ ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಮುನಾನ ಮದುವೆ ಆಗುವೆ.

ವಸಂತ:—(ಜಿರಗಾಗಿ) ಅಂ ಯಮುನಾನ ಕೂಡ ಮದುವೆ! ಅದು ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರ ಮೇಗೆ? (ಶ್ಯಾಮನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆವೇಶದಿಂದ ಕನ್ನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಲು) ಹಂ.... ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು....ಕೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಹರಿಜನರು.... ತಾವು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿಯೆ ತಮಗೆ ಪುನೇಶಪಿಲ್ಲ ಹರಿಜನರಿಗೆ; ತಾವು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಕೆಂಗಸರಿಗೆ (ಶ್ಯಾಮಕ ಮುಖವನ್ನಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಛೇ, ಹೀಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ....ಹಂ....ಯಮುನಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇದೆ; ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಜನರು. ಯಾರೂ ಅವರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ....ಛೇ-ಅದೂ ಅಲ್ಲ?

ಶ್ಯಾಮು:—ಅಯ್ಯೋ! ನಿನಗೆ ಆ ವಿಷಯವೇ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ವಸಂತಾ, ಸಮಾಜವೇ ಅಂದರೆ ನಾಟಕದ ತಮಾಷೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ?(ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಯಮುನಾ, ವಿಧವಾ ಇದ್ದಾಳೆ. ವಿಧವೆಯ ವಿವಾಹ ಎಂದರೆ ಪುನರ್ನಿವಾಹ. ಪುನರ್ನಿವಾಹವು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಂತೆ! ಇರಲಿ-ನಾನು ಅವಳೊಡನೆ ಪುನರ್ನಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಇಡುವರು..ಆ ಮೇಲೆ—

ವಸಂತ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಕ್ಕು)-ಆ ಮೇಲೆ ನೀನೂ ಹರಿಜನ..ಓಹೋ, ಈಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಶ್ಯಾಮು:—ಆಲೋ—

ವಸಂತ:—(ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಆದರೂ ಒಂದು ವಿಚಾರ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. ಯಮುನಾಗೆ ಪುನರ್ನಿವಾಹ ಆಯಿತು, ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಮದುವೆಯೇ ಅಲ್ಲ?... ಆಲೋ-ನಿನಗೆ ಒಂದು ಪೇಳಿ

ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಯಾವ ವೇಳೆಗೆ ಏನು ಮಾಡುವರು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ—

ಶ್ಯಾಮು:— ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ—ಒಂದು ವಿಧವೆಯ ಉದ್ಧಾರವಾದರೂ
ಆಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ?

ವಸಂತ:— ಹಂ....ಅಂತೂ ಯಾರದಾದರೊಬ್ಬರ ಉದ್ಧಾರದ ಬಾಣ ನಿನ್ನ
ಬತ್ತಲೆಕೆಯೊಳಗೆ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುವದು ಅಂದಹಾಗಾಯ್ತು....
ಅಯ್ಯೋ! ಎಂತಹ ಹುಚ್ಚ ನಾನು! ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡ
ಬೇಕಾದರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬೋ ಸಣ್ಣ ಮಾತು
ತೀಯಬಾರದೆ ನನಗೆ? ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದವ.
ಲೋಕಕಾರ್ಯದ ಸಂನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಮುಖ್ಯ, ಜಗತ್ತಿ
ನೊಳಗೆ ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬೋ ದ್ವೈತವೇ ಸತ್ಯ—ಎಂದು
ಹೇಳುವದು ನಮ್ಮ ಮತ....ಛೇ....ಶ್ಯಾಮೂ, ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಬೇರೆ
ಇದ್ದಿತು ನೋಡು....ಹಹ....ಇದುವರೆಗೆ ಹರಿಜನರು ಅಂದರೆ ಹರಿದು
ಹಂಚಿಹೋದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ, ಉದ್ಧಾರಾ ಅಂದರೆ ಊಟದ
ಆಧಾರಾ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ....ಹಹ....

ಶ್ಯಾಮು:—(ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಅದಿರಲಿಲ್ಲ....ಅಲ್ಲೋ....ವಸಂತಾ, ಯಮುನಾ
ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಬಹುದೇ?

ವಸಂತ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅಂದರೆ? ಇನ್ನೂ ನೀನು ಯಮುನಾಗೆ
ತಿಳುಹಿಸೇ ಇಲ್ಲವೇನು ಈ ಮಾತು ?

ಶ್ಯಾಮು:— (ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ) ಅವಳಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಯಾಕೆ ಹೇಳು
ತ್ತಿದ್ದೆ? ವಸಂತಾ, ಈ ಮದುವೆ ಆಗಲೇಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹಟ ಇದೆ,
ನಿಶ್ಚಯ ಇದೆ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆತ ಇಂತಹ ಸಮಾಜ
ಸುಧಾರಣೆಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯಮನೆಗೆ
ಕಲಂಕನಾಗುವೆ ನಾನು. ವಸಂತಾ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳದು
ಅವಳ ಆದರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ. ಮೇಲಾಗಿ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವವ ನೀನು
ಜನರ ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಿದೆ ನಿನಗೆ. ಈ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡ

ಬೇಕು ಅವಳ ಕೂಡ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು.
ವಸಂತಾ—

ವಸಂತ:— (ವಿಚಾರಿಸುವವಂತೆ) ನಾಟಕ ಬರೆಯುವವನಿಗೆ ಇದೂ ಒಂದು
ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ?..ಮದಿವೆಯ ಮಾತು
ಜನರಿಗೆ ಸೇರುವದೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ....ಆದಕ್ಕೆಯೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕಾದರೂ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಸಂಸಾರದ
ಪಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚುವೆವು.... ಆದರೂ ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರದ
ಕನ್ನಡಿ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮದಿವೆ ಕೂಡಿಸುವವನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ
ಮದಿವೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಡೆದು) ಛೇ,
ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ....ನಾನು....(ಮತ್ತೆ ಕಡೆದು) ಅಲ್ಲೋ, ಶ್ಯಾಮಲಾ,
ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆದರಿಕೆ....ಒಂದುವೇಳೆ ಅವಳು ನನಗೆ “ನಿಮ್ಮನ್ನೇ
ಮದುವೆಯಾಗುವೆ” ಎಂದರೆ....? (ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು)

ಶ್ಯಾಮಲಾ:— (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ)ಅಯ್ಯೋ! ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ವಿನೋದವೇ! ವಸಂತಾ,
ಎಂತಹ ಕಠೋರ ಹೃದಯ ನಿನ್ನದು!

ವಸಂತ:— (ಕಳಕಳಿ ತೋರಿಸಿ) ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕಠೋರ ಅಲ್ಲ, ಶ್ಯಾಮಲಾ;
ಆದೇ ನನ್ನ ತೊಡಕು. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕಠೋರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು
ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. (ಒಮ್ಮೆಲೆ ವಿಚಾರ ಹೊಳೆದು)ಓಹೋ!
ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕತೆಯಾಗುವದು ನಾಟಕಕ್ಕೆ! ಇಬ್ಬರೂ
ಗೆಳೆಯರು, ಒಂದೇ ಹುಡುಗಿಯ ಕೂಡ ಮದಿವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು
ಅವರ ಆಸೆ.

ಶ್ಯಾಮಲಾ:— (ಜೀಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ನಿನ್ನ ನಾಟಕ ಹಾಳಾಗಲಿ. ಸಮಾಜ
ಸುಧಾರಣೆಯಂತಹ ಸತ್ಕಾರ್ಯದ ಹಂಚಿಕೆ ನಡೆದಾಗಲೂ ನಿನಗೆ
ನಾಟಕದ ಚಿಂತೆ!

ವಸಂತ:— ಅದಲ್ಲ, ಶ್ಯಾಮಲಾ, ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮದಿವೆ
ಬೇಡಾಗಿ ಅವರು ನಿನ್ನಮೇಲೆ ನಿಟ್ಟಾದರೆ ನನ್ನ ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ
ನಾಟಕದ ಪಾಡೇನೂ ಅಂತ ನನ್ನ ಚಿಂತೆ!

ಶ್ಯಾಮು:— (ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವಂತೆ! ಸಮಾಜದ ವೈಸ
ಹಾರ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ತನಗೆ! ನನ್ನ ತಂದೆ ವಿರೋಧಿಸುವರಂತೆ!
(ಬನ್ನಿಲೆ ಹೊರಗೆ ಸವ್ವುದಾದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೆಲುದೆಯಲ್ಲಿ) ಶಶ್. ನನ್ನ ತಂದೆ
ಯವರು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಂದರು....ವಸಂತಾ, ಕೋಪಿಸಬೇಡ ನನ್ನ
ಮೇಲೆ....ನೀನೇ ನೋಡು...ಬರಿಯ ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು
ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಎದುರಿಸಿ—ಅದೇನೆ ಇರಲಿ....ನನ್ನ ದಂತೂ ನಿಶ್ಚಯ.
ಈ ಮದುವೆ ಆಗಲೇಬೇಕು....ನಗುವೆ ಯಾಕೋ ?

ವಸಂತ:— ಏನೊ....ನನ್ನ ವಿಚಾರ. ಹೊರಗೆ ತಂದೆಯ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್,
ಒಳಗೆ ಮಗನ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್....

ಶ್ಯಾಮು:— ಸಾಕು....ನಿನ್ನ ಈ ಹಾಳು-ಹರಟೆ ಒಳಗೆ ಹೇಳುವೆಯಂತೆ!
ನಡೆ.

ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಒಳಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಅವರ ಹಿಂಬೆ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರೂ ತಾತ್ಪ್ರಾಚಾರಿಯೂ ಬರುವರು. ರಾಯರ
ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದ ಕಳೆ. ತಾತ್ಪ್ರಾಚಾರಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆಯ
ಅಸಮಾಧಾನ. ರಾಯರು ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಗೂಟಕ್ಕೆ ತೂಗುಹಾಕಿ, ಕೋಟು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ—

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಅಲ್ಲೊ, ತಾತ್ಪ್ರಾಚಾರಿ, ನೀನು ಕೂಡಾ
ಇಷ್ಟು ಹೆದರುವದು ಅಂದರೆ ನನಗಂತೂ ನಗೆಯೆ ಬರುವದು
ನೋಡು.

ತಾತ್ಪ್ರಾಚಾರಿ:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ರಾಯರೆ, ನಾನು ಖಂಡತುಂಡ
ಮಾತಾಡುವವ. ನಿಮಗೆ ಹೇಳತೀನಿ....ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಮನೆ-ಮನೆ
ತಿರುಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಯಾರಾರಿಗೆ ಬಂದದೆ ಅವರದೆಲ್ಲಾ ಗೋಳು
ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ! ರಾಯರ ಕೆಲಸ, ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಾಡತೀವಿ, ಈ ವರ್ಷ
ಆದರೂ ಸಹಜ ಹೇಳಿ ಬರೋಹಾಗೆ ಹೇಳಿಬರೋಣ ಅಂದರ—
ನಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲ ಕೂಡ ಇಡಗೊಡುವದಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ
ಜನ! ನೊದಲು ವೆಂಕಟರಮಣಾಚಾರ್ಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ.... “ಎನೊ

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ, ಹೊಲೆಯರ ಉಪನಯನ ಮಾಡುವ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಹಿಡಿದಿರುವೀ ಅಂತಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಜನಿವಾರ ಮಾಡೋ ಧಂದೆ ಬೇಗೀತಪ್ಪಾ!" ಅಂದಬಿಟ್ಟ. ಅಲ್ಲ, ರಾಯರೆ, ಆ ಮೂಲೆಯ-ಮನೆ ಮಧ್ಯಾಚಾರಿ-ಆ ತುಡುಗನ ಕಡೆಯಿಂದ ಎಂತೆಂತ ಖಟ್ಟಿದೊಳಗ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಸೀಸಿ, ಖೊಟ್ಟಿ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದ ಸಹಿ ಮಾಡಿಸೀಸಿ-ಅವನೂ ತಿರುಗಿ ಜೀವೇಕ ನಮ್ಮಮ್ಮಾಲೆ! "ಎನೋ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ, ಹೊಲೆಯರ ಜೀರ್ಣಾ ನಿಮ್ಮ ಮಠದ ದಿವಾಣ ಅಂತ-ಹೌದೇನೋ"ಂತಾನಲ್ಲ! ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಸಗುಡಲೆ) ಅಂತಹಾದೇನು ಆಪತ್ತು ಬಂದಿದಿಯೊ ಇವರಿಗೆ!

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಹಟದಿಂದ) ಆಪತ್ತು ಬಂದಿಲ್ಲ, ರಾಯರೇ, ತಂದು ಕೊಂಡೀವಿ ನಮ್ಮ ನಾವೇ. ನೀವು ನಿನ್ನ ನ ಸಭಾದೊಳಗೆ 'ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕೂಂ'ತ ಹೇಳಿದ್ದರ ಫಲ ಇದು!

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಅಲ್ಲೋ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದೇನೋ? ಸಭಾ ತುಂಬ ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಬರಲಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ-ಹರಿ-ಜನರನ್ನು ಗುಡಿಯೊಳಗೆ—

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ರಾಯರೆ, ಹರಿಜನ ಅನ್ನ ಬೇಡಿರಿ ಆ ಹೊಲೆಯರ ಮುಂಡೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ. ಬೇಕಾದರ 'ಹರಿಜನ' ಅನ್ನರಿ-ಆ ಸ್ಮಾರ್ತರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಇದ್ದದ್ದು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೆ ಆದೆ.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಎನೆ ಇರಲಿ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹುರುಳು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೆ ಇವರು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಮನಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಇಳಿಮೇಜನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು) ಆದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ, ರಾಯರೆ. ಆದರೆ vote ಇದ್ದದ್ದು ಹುಡುಗರಿಗಲ್ಲ-ಹಿರಿಯರಿಗೆ. (ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಒಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು) ನೋಡಿದಿರಾ, ನಿಮ್ಮ ವಾರ್ಡ್ (ward) ನೊಳಗಿನ voter ರಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮೈಷ್ಟ್ರವರು. ಅವರ ಅನುಭವ ನಿಮಗಿಲ್ಲ, ರಾಯರೇ; ಅವರ ಬಾಯಿಗೆ ತಡೆಯುವದು ಸಾವಿರ-ನಾಲಗೆಯ ಶೇಷಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸಿಗರೇಟು

ಯಾಕೆ ಸೇದುವಿರಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಭಸ್ಮ 'ಉಫ್' ಅಂತ ಉದ ತೀವಿ ಅಂತ ಉತ್ತರ ಕೊಡೋ ಜನ ಅದು!

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅಲ್ಲೋ, ನಾಳೆನ ಸಭಾಕ್ಕೆ "ನನಾ ತನ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ" ಅಂತವಿಷಯ ಇಟ್ಟಿರುಸೆ....ಇಷ್ಟರಮ್ಯಾಲೆ ತಿಳಿಯಬಾರದೇನೋ?...ಆಂ....ಅಲ್ಲ, ಆ ವೇದವ್ಯಾಸಾಚಾರ್ಯ ಮಗಳ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಏನು ಮಾಡಿವಿ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ) ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಗಂಡಿನವರ ಕೂಡ ನಾನೇ ಹಾಕಲ್ಪಾಡಿ ಲಂಕೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸೀನಿ....ಆ ವೇದವ್ಯಾಸಾಚಾರಿ ಹಾಕಿದ್ದ ತೊಡಕಾಲು. ನನಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು—ನಮ್ಮ ಮನೆತನ ದೊಡ್ಡದು ನಾನು ೨೦೦೦ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವವ ಅಂತ ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದ....ಅದಕ್ಕೆ ಗಂಡಿನವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ "ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವವರು ನಮ್ಮ ರಾಯರು—ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ಸಿಗುಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನೋಡಿರಿ ಅಂದೆ".....ಅಂತೂ ಲಂಕೆಗೆ ಸಿಂತಿತು....ಆದರೆ ಹಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ವೇದವ್ಯಾಸಾಚಾರಿ ತಾನೇ ಉಮ್ಮೇದವಾರ ಆಗಿ ಸಿಂತರೂ ನಿಲ್ಲಬಹುದು....ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಏನ, ಅವನಿಗೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಸೂರು vote ಆದರೂ ಗಟ್ಟಿ ಆಹುದಲ್ಲೋ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಸೂಶೆಯಿಂದ) ನಾ ಏನ ಹೇಳಲಿ, ರಾಯರೆ? ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ vote ಕೊಡುವ ಧೈರ್ಯ ಇದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಲ್ಲಿ...ನೀವು ನಿನ್ನೆ ಆ ಲೆಕ್ಕರು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಕನಿಕರ ತೋರಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದೂ ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯಹತ್ತಿತು ನೋಡೋ. ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು....ಅಲ್ಲೋ, ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ, ನಿನಗೆ ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯಬಾರದೆ "ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕೂಂ"ತ ನಾ ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದೆ ಎಂಬೋದು?...ವ್ಯವಹಾರ ನೋಡಬೇಕೋ ಇಲ್ಲೋ ಈಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ

ಕೆಲಸದೊಳಗೆ ಸೇರಹತ್ತಿಯಾರ ಹೊಲೆಯರು....ಹೀಗೆಯೆ ನಡೆದರೆ ಮುಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗತಿ ಏನು?...ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಲೆಯರ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಹುಚ್ಚು ಸೇರಿಸಿಬಿಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ?...ಹೊಲೆಯರು ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವದೂ ಅಂದರೆ ಅವರನೆಲ್ಲಾ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ....ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ನಾಳೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ, ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್, ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಸೇರಿಬಿಡುವರು....ಗುಡಿಗೆ ಏನು ಮೈಲಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ—ಆಂ....

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ನನಗೆ ಕೇಳಿದರೆ, ರಾಯರೆ, ಸ್ವತಃಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಏನೂ ಆಸ್ತಿ ಸುವದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ಯಾವ ಶಿಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗತೀರತಾನೆ? ಏನೋ....ನಾಲ್ಕು ಹುಚ್ಚು-ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಸಿಡಿ-ಸಿಂಗಾರ ಮೆರಿಸಿ ತೋರಿಸಲುಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಬರತಾರ—ಅವರನ್ನು ನೋಡಲುಕ್ಕೆ ಅಂತ ಒಂದು ಹತ್ತು ಸಾಲೆಯ ಹುಡುಗರು ಬರತಾರ....(ವಿಚಾರಿಸಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಆದರೂ ಹೊಲೆಯರನೆಲ್ಲ ಗುಡಿಗೆ ಅಟ್ಟುವ ಈ ಗೂಢ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.... (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅಲ್ಲ, ರಾಯರೆ, ಮುಂದಿನ ರವಿವಾರ 'ಹರಿಜನವಾರ' ಅಂತ ವಾಲಿಸೋಣ ಅಂತ ಹೇಳಿರಲ್ಲ !

ಬೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ನಗೆಯಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಕೇಳುವೆಯಲ್ಲೊ ? ಸಭೆಯ ಮಾತು ಸಭೆಯೊಳಗೆ, ಮನೆಯ ಮಾತು ಮನೆಯೊಳಗೆ.

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಹಂ....ಮನೆಯ ಮಾತು ಅಂದ ಕೂಡಲೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು—

ಬೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ನಡುವೆಯೆ) ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವೆಯಲ್ಲ ! (ಒಳಗೆ ನೋಡಿ) ಯಾರಿದ್ದೀರಿ ಒಳಗೆ ? ಎರಡು—

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಛಿ, ಛಿ, ನನ್ನ ದಶಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ, ರಾಯರೆ. ಇದ್ದರ ಕುಡೀತೀನಿ, ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲ; ಸುಳ್ಳೇ ಅವರಿಗೆ ಯಾಕೆ ತ್ರಾಸ ?

ಬೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಮಾಡಿಸಿಯೆ ಕುಡಿಯೋಣ, ತಾತ್ಕಾ

ಚಾರಿ. ಇಷ್ಟು ದುಡಿದು ಬಂದೀವಿ. ನಮಗೊಂದೆರಡು ಕಷ್ಟ. ಚಹಾ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೇನು ಕೈ ಮುರಿಯುವದು ಅಷ್ಟ. ರೋಗಿಯೇ ಇದೆ. (ಒಳಗೆ ಸೇಡಿ) ಎರಡು ಕಷ್ಟ ಚಹಾ-ಬೇಗ.

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಆದೂ ಅಲ್ಲ-ಇನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡುವದು. ಚಹಾ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತ....

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಇಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡುವೆಯಂತೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ತಾಸು ಅವಧಿ.. ಅಡಿಗೆಯವಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರ ಸುಖ ಇದು, ತಡ ಮಾಡಿ ಊಟ ದೊರಕುವದು

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಹಂ....ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೂ ಅಂತಿದ್ದೆಲ್ಲ ? ಮನೆಯ ಮಾತು ಅಂತ ಅಂದಿರಿ-ನೆನಪಾಯಿತು.... (ಮೆಲುಕುವಲ್ಲಿ) ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಗೆಯವಳೂ ಇಲೆಕ್ಕನದ ಲೆಕ್ಕ ಬೆಳೆಸತಾಳ ಅನ್ನೋ ಹದರಿಕೆ..

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ತಿಳಿಯದೆ) ಏನು ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಅಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ voter ರ ಮ್ಯಾಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡತೀರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೊತ್ತು ಆ ಹರಕ-ತುಟಿ ಕಾಯವದನಾಚಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. "ನನಗಂತೂ ಏನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಇಲ್ಲ ನೋಡು, ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ. ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ರಾಯರು ಮಾಳಿಗೆಯ ಹುಲ್ಲು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟರು ಅಂದೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಆಗ ತಡ ಅಂತ."

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಮತ್ತಿಷ್ಟು ತಿಳಿಯದೆ) ಮಾಳಿಗೆಯ ಹುಲ್ಲು ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಯಮುನಾಬಾಯಿಯಂತಹ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಅದು....ಅವಳ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಮಾಳಿಗೆಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ) ಛೇ-ಇದೆಲ್ಲ ಹಾಳು-ಹರಟೆ ಯಾಕಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಹಾಗೆ ಬಿಡುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ, ರಾಯರೆ; ಆದೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ; ಅಂತಹಳೆಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಾ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದು—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ಅವರಿಗೇನು ತಿಳಿಯುವದು ಇದೆಲ್ಲ ? ಅಡಿಗೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವವರಿಗೇ ತಿಳಿಯುವದು ಆ ಗೋಳು. ಇವಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ; ಬರಿಯ ಊಟ ಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ. ಒಪ್ಪತ್ತೇ ಊಟ ಮಾಡಿ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಬೇಡುವವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಅಗ್ಗ. (ವೇಣುಕೃಷ್ಣನು ಬರುವಳು) ಚಹಾ, ಆಯಿತೇನೆ ?

ವೇಣುಕೃಷ್ಣ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಅದೇನು ಸಕ್ಕರೆ ಮುಕ್ಕುನ ಹಾಗೆ ಮುಕ್ಕುನ ಪದಾರ್ಥ ? ಇನ್ನೂ ೮-೧೦ ದಿವಸ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಅದೆ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— “ ಆಯಿತು ” ಅಂದರೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಅಂತಲ್ಲ; ಮಾಡಿತು ಏನು ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ತಿಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ.

ವೇಣುಕೃಷ್ಣ:— ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುವ ರೂಢೀನೇ ತಪ್ಪೇದ ಮನೆಯೊಳಗೆ. ಅಷ್ಟು ಬ್ಯಾಗ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಬೇಕು ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಅದಿರಲಿ-ಮಾಡಿತೋ ಇಲ್ಲೋ ?

ವೇಣುಕೃಷ್ಣ:— (ಕೆಂಳಿ) ಅದೇನು ತನ್ನ ತಾನೇ ಮಾಡೋ ಪದಾರ್ಥ ಅಂತ ಕೇಳತೀರಾ? ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡುವವರು ಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಚಹಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯ್ತು ಮನೆಯೊಳಗೆ ?

ವೇಣುಕೃಷ್ಣ:— ಏನು ಆಗಿದೆಯೋ ಏನೋ ? ಮನೆಯ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆಯ ಗೊತ್ತು....ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿತಾ ಬಂದದ....ಊಟಾ ಮಾಡೋ ಬದ್ಧರ ವೇಳಿರಿ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಕೆಂಳಿ) ಛೇ-ಊಟ ! ಊಟ ! ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲ-ಹೆಂಗಸರಿಗೆ. (ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ) ನೋಡಿದೆಯಾ, ಒಬ್ಬರ ನೋಡಿ ಒಬ್ಬರು ಕೆಲಸ ತಪ್ಪಿಸುವರು. ಇವೆಲ್ಲ ಮೋದ ಅಂತಪ್ಪ-ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ? (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಅವನಿಗೆ

ಮನೆಯ ಹಾಳು ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚಬೇಡ ಅಂತ ಎಂತ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ?

ವೇಣುಕೃ:— ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿ ಕೂಡಾ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ— ಸೀವಿಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ! ಒಳಗ ನಿಮ್ಮದೆಯೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಾನ ನಿಮ್ಮ ಊಟಕ್ಕೇ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಬೇಕು, ಮಡಿಯೊಳಗ ಅದ, ಭರಣಿ ನನಗ ಎತ್ತೋದಿಲ್ಲಂತ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಇಂತಹಾ ಪರಿಯಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ?

ವೇಣುಕೃ:— ನಾ ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾರೂ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ನೀವು ಮನಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ. ಇನ್ನೂ ನಾ ಇದ್ದೀನಿ ಅಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸುರಳೀತ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಬಹಳ ಸುರಳೀತ ! ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಹೀಗೆಯೆ ! ಅವಾಗ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ, ಕೇಳಿಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಅಡಿಗೆಯಾಕೀನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿ.

ವೇಣುಕೃ:— ಅವಳು ಇದ್ದಾಳೆ ಅಂತ ಹೋದವರು ಬಂದವರು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊಟ ಕಾಣ್ತಾರ. ಯಾಕರೀ, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರ್ಯ ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಅವನಿಗೇನು ಕೇಳುವೆ ? ಈಗ ಊರೊಳಗೆ ಇದ್ದರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಗೋಳು ನಡೆದದೆ, ಅವನಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತದೆ....

ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿ:— (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ಅದೇನು - ವೇಣುಕೃ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ಅಂತಿಲ್ಲ. .ತಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ತಾವು ಬೇರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಾ ರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಊರೊಳಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಧರ್ಮತೊಂದರೆ—

ವೇಣುಕೃ:— ಅಯ್ಯ ! ಧರ್ಮ ! ಇವರಿಗೆ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲೇ ಧರ್ಮ ಅಂತ ! ತಾತ್ಪರ್ಯ ಚಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅದನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ ?

ವೇಣುಕೃ—ಯಾರು ಹೇಳಿದರೇನು ? ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರ ಧರ್ಮ ಒಂದೇ. ಹೆಂಗಸರ ಗೋಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದರ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ ? ಹೆಂಗಸರು ಇದ್ದಾರ ಅಂತ-ಬೇಡಿದಾಗ ಅನ್ನು ದೊರಕತದ. (ಒಳ-ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ) ಶ್ಯಾಮಾ, ವಸಂತಾ, ನೀವೇಕೆ ಉಟಕ್ಕ. ಅವರಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಅದ ಅಂತ ! (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಹೋಗುವಳು)

ಮೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಚಿಪ್ಪಾಗಿ) ಎಲ ! ಶ್ಯಾಮಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆಯೇ ?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:—(ಹೌಹಾರಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ವಸಂತ ಒಳಗೆ ಇದ್ದನರಿ, ರಾಯರೆ !

(ತೆರೆ)

ಮೊದಲನೆಯ ಎಳೆ ಹರಿದುದು

ಎರಡನೆಯ ಎಳೆ

ಅದೇ ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ. ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ. ಬಲಬದಿಗೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲು. ಈ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಎಡಬದಿಯ ಗೋಡೆಯ ವರೆಗೆ ಹಾಸಿದೆ. ಎದುರಿನ ಗೋಡೆಗೆ ಒಂದು ಲೋಡು. ಎಡದ ಗೋಡೆಗೆ ೬-೭ ತಕ್ಕೆಗಳು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೋಲಿಬ ದೀಪ. ಅದರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ತಾಟದಲ್ಲಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಳೈದ ಪದಾರ್ಥಗಳು. ತೆರೆಯು ಎಳುವಾಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಸುಕತೆಯ ಕಳೆಯಿಂದ ಶ್ಯಾಮನು ವಸಂತನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳೂ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿಯಾರು ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿಯ ನಡೆಯುವವು.

ಶ್ಯಾಮನು:— (ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದಲೆ) ಹೇಳು, ಹೇಳು, ವಸಂತಾ, ಅವಳು ಎನ್ನೇನು ಮಾಡಿದಳು ಹೇಳು. ಮೊದಲು ನೀನು ಆ ಮಾತು ಎತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ ತಲೆತ್ತಿ ಸಿದಳಲ್ಲವೆ—ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ?

ವಸಂತ:— (ಕೈಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಆ-ಮಾತು-ತೆಗೆದ-ಕೂಡಲೆ - ತಲೆ-ಎತ್ತಿದಳು-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ.

ಶ್ಯಾಮನು:— (ಅವನ ಕೈಬಿಟ್ಟು) ಛೇ-ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ ಎನ್ನೋದ?... ನೀ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲ....(ಕನಸು ಕಂಡವನಂತೆ) ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕಪೋಲಗಳು ಕಮಲೋದರದ ಕಮನೀಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಾಳಿರಬಹುದು; ಕೋಮಲವಾದ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಜಿರುಗಾಳಿಯು ಹೊಯ್ದಾಡುವಾಗ ಮಂದಮಾರುತನು• ತುಂದಿಲನಾದಂತೆ ಅವಳು

ದೀರ್ಘದೀರ್ಘವಾಗಿ ಸಿಶ್ಚಿಸಿರಬಹುದು; ಹೃದಯ-ಜನಿತ-ಮದನ-ಮನೋಹರ-ಸುಮುಶರ-ತತಿ-ಹತಿಗಳಿಂದ—

ವಸಂತ:— (ಚಿಪ್ಪಾದವನಂತೆ) ಶ್ಯಾಮಾ, ಗಾಬರಿ ಆಗಬೇಡ. ಒಂದು, ಅವಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೊಂದು, ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ತೂರಬೇಡ. ಅಚ್ಚಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ವಿಕ ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ, ಎರಡು ಅಂಜಿಕೆ ಹಾಕಿದೆ, ಮೂರು ಆಣೆ ಹಾಕಿದೆ; ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಿಕಾರಪರವಶನಾದಂತೆ) ಹೇಳು, ಹೇಳು, ಅವಳು ಏನೇನು ಮಾಡಿದಳು ಹೇಳು. ಅವಳು ನಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ, ನುಡಿದಳು ಹೇಗೆ—

ವಸಂತ:— (ಚಿರಗಾಧವನಂತೆ) ಅಲ್ಲೋ, ನೀನೇನು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸುವವನೋ, ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಪಾರ್ಟು ಮಾಡುವವನೋ!.... ಅವಳು ಸಕ್ಕಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ!....ಕೇಳು....ಹಂ....ಹೋದ ವರ್ಷ ಅವಳು ಪುಂಡ್ರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು, ಗೊತ್ತದೆ ಏನು ನಿನಗೆ ?

ಶ್ಯಾಮ:— ಅದೆ....ಪಾಪ!...ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ.

ವಸಂತ:— ಎಲೋ, ಹುಚ್ಚು ನೀನು ! ಗಂಡ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಪಂಥರಪುರ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ; ಗಂಡನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ.

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಿಳಿಯದೆ) ಅಂದರೆ ?

ವಸಂತ:— ಅಂದರೆ- ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ-ಹೋಗುವದು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಚಿಚಾರವಾಗಿ) ಛೇ.. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ..ಅದು ದೇವಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿ ದೇವ ಇದ್ದಾನೆ.

ವಸಂತ:—ಅಹುದೋ ! ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ಟೊಂಕಕ್ಕೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಅವನೂ ಹರಿಜನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧ-ಕಂಕಣ ಆಗಿ ಸಿಂತು. ಆದರೆ ಅವ majority ದೇವ ಅಲ್ಲ; depressed class ಇಗಾಗಿ special ward ಇಸಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದವ.

ಶ್ಯಾಮ:—(ತೀಳುಮೆ) ಅಲ್ಲೋ! ಅದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಮದುವೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ?

ವಸಂತ:—(ಗಾಂಭೀರ್ಯ ತಾಳಿ) ಕೇಳುವಂಥವನಾಗು. ಒಂದು, ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಅವನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯೊಳಗೆಯೆ ಆಗಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು, ಯಮುನಾ ನಾನು ವಿಷಯ. “ಯಮುನಾ, ನೀ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದುದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ” ಅಂದೆ. “ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ” ಅಂದಳು. “ನನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಅಂದೆ. “ಹಾಗಾದರೂ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿ” ಅಂದಳು. “ಆಗಲಿ, ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ! ಆ ಹುಡುಗನ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ಯಾಮನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು” ಅಂದೆ. “ಆಗಲಿ” ಅಂದಳು. ಭರತವಾಕ್ಯ. ಪರದೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು.

ಶ್ಯಾಮ:—(ಇನ್ನೂ ತೀಳುಮೆ) ಅಲ್ಲೋ—ಶ್ಯಾಮ ಯಾರು? ಆ ಹುಡುಗ ಯಾರು? ನನ್ನ ಮದುವೆಯೊಳಗೆ ಅವರದೇನು ಸಂಬಂಧ ?

ವಸಂತ:—ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶ್ಯಾಮ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಶ್ಯಾಮ ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ನೀ; ಹುಡುಗ ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಮಗ.

ಶ್ಯಾಮ:—(ಸಂಶಯದಿಂದ) ಏನು ?

ವಸಂತ:—ಹುಡುಗನೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಗ; ಹುಡುಗಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳು. ಆದರೂ ಗಂಡಮಗನ್ನ ಹಡೆಯೋದರಲ್ಲಿ ಆಸಂದ ಎಂದು—

ಶ್ಯಾಮ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಳೆದು) ಅಯ್ಯೋ! ಅವಿವೇಕಿ! ಎಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಿಯೋ? ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಆದರೂ ತಿಳಿದದೆಯೆ ನಿನಗೆ? ಅಲ್ಲದ—ಸಲ್ಲದ ಸುಳ್ಳು ಅವನಾದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನೂ ನನ್ನನೂ ಗುರಿಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ—

ವಸಂತ:—(ನೊಂದುಕೊಂಡವನಂತೆ) ಶ್ಯಾಮಾ, ತಡೆ. ಅವಳಿಗೆ ನಾ ಹೇಳಿ ದ್ದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ, ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದೇ

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ನಾನೇನು ಬಿಡಬೇಕು ಪುರೋಹಿತ
ಜಾತಿಯವ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ? ಅವರಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ
ಸುಳ್ಳು ಸಾಧಿಸುವವ ನಾ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ?..... -
(ಕನಿಕರದಿಂದ) ಅಲ್ಲೋ, ನಾನು ನಾಟಕಕಾರನೊ ಶ್ಯಾಮಾ! ಒಂದೇ
ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಮದುವೆ ಆದರೆ ೩-೪ ತಾಸಿನ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದು
ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಸುಳ್ಳು ಕೂಡಿಸಿ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸುಳ್ಳು! ಸುಳ್ಳು! ಇದು ಬರೆಯ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ—
ಹೇಸಿ ಆಪವಾದ!

ವಸಂತ:— (ನಿರಾಶೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಛ! ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ಇದೆಲ್ಲ?
“ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವವ ನಾನು ” ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹ
ದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ ನೀನು....ಬರೆಯ ವಿಧವಾವಿವಾಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ
ಪೂರ್ತಿ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು—ಆ ವಿಧವೆಗೆ ಒಂದು ಕೂಸು
ಇರಲಿ ಅಂತ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದರೆ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ) ಹುಚ್ಚು!....ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆ ಅಂದರೆ ಪಾಪದ
ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ.

ವಸಂತ:— ಸಾಕು ಮಾಡದೆಯೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸುವದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ನನ್ನ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದ್ದಿತು.... ನೋಡು— ನಡೆದುಬಂದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಪುಣ್ಯ
ಅಂತ ಹೇಳುವಾಗ, ಹೊಸತೊಂದು ಎನಾದರೊಂದು ನಡೆಸಬೇಕಾ
ದರೆ ಪಾಪ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಲ್ಲ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ವಸಂತಾ, ನೀನು ಮೂರ್ಖನಿರುವಿ ?

ವಸಂತ:— ಅಹುದು, ಶ್ಯಾಮಾ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರ ಜೊತೆ
ಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ಹೀಗೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಜನರ ಸ್ವಭಾವ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ವಸಂತ:— ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಆಗಿದೆಯೋ, ಶ್ಯಾಮಾ.

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಿಟ್ಟುತಡೆಯದೆ) ನೀನು ನೀಚನಿರುವಿ.

ವಸಂತ:— ಹಂ—ಅದೇ ಕಾರಣ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ)ವಿದನೆ ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮಾನ-ಮಯಾದೆ ಇಲ್ಲವೆ?

ವಸಂತ:— ಮರ್ಯಾದೆ ಇದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಹಟದಿಂದ) ಅದು ಅವಳ ದೋಷ ಅಲ್ಲ.

ವಸಂತ:— (ಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ) ಇಂದಿನದಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನ ಬಸ್ತದ ಪಾಪ. ಎಲ್ಲ ಬಂದೇ.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ! ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ-ವಿಘಾತ ಮಾಡಿದೆ!

ವಸಂತ:— ಹಾಂ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸಿನ್ನ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆ ನೀಡದು. ಕೊನೆಗೆ ಸಿನ್ನ ಕೂಡ ಮದುವೆ ಆಗಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಳೆ!

ಶ್ಯಾಮ:— (ತೀಕ್ಷ್ಣರದಿಂದ) ಹೀಗೆ ನಂಚಿಸಿ, ಹೆದರಿಸಿ ಮದುವೆ ಆಗುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಾಭವಿದೆ?

ವಸಂತ:— (ಹೆದರಿದವನಂತೆ) ಇದೇನೋ! ನಾಳೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೆ ಹೋಗುವಿರಿ ಎಂದು ಉಂಡಿ, ಫಲಾಹಾರ ದಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿರುವೆನಲ್ಲೋ!

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ?

ವಸಂತ:— ಅಹುದು....ಶ್ಯಾಮಾ, ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಗಿರುವೆ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೆ ನಾಳೆಯೆ ಹೊರಡಬೇಕು; ವಿಲಂಬ ವಾದರೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ೩-೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಷಾಢ ಏಕ್ರಾದಶಿಯ ಗಲಾಟೆ ಸುರು ಆಗುವದು ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿ. ಆಗ ಕಾಲರಾದ ಹೆದರಿಕೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅರ್ಧವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೆ) ಛೆ!....ಆದರೆ....ಈ ಅಪವಾದದ ಕಲಂಕ ಹತ್ತುವದಲ್ಲ!

ವಸಂತ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ನಾನೂ ಬಹಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೆ, ಶ್ಯಾಮಲಾ. ಲೋಕಾಪವಾದ ಬಂದರೆ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ ಬರಬಹುದೇನೋ ಅಂತ.... ಇದಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಮೇಲೆ ಅಪವಾದ ಬಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಮೊದಲನೆಯ ಮಾವನಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ದುಡ್ಡು ಆಗಲಿ, ಎರಡನೆಯ ಮಾವನನ್ನಾಗಲಿ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದು; ಇದಲ್ಲದೆ ಲೌಕಿಕ ಆದರೂ ಬೆಳೆಯುವ ಆಸೆ... ಇನ್ನು ಮದುವೆಯ ಮುಂಚಿತ ಅಪವಾದ ಇದ್ದ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುವದರೊಳಗೆ ಯಾವ ಲಾಭ? (ಶ್ಯಾಮಲಾ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗುವನು) ಇದಲ್ಲದೆ ನಾಳೆ ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಏನಾದರೊಂದು ಲೋಕಾಪವಾದ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಮೈಮೇಲೆ? ಯಾರಿಗೆ ನೋಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವದಿಲ್ಲ ಅಂತ, ಯಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಡ್ಡು-ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಂತ, ಯಾರಿಗೆ ವರ ಸಿಕ್ಕಿರುವದಿಲ್ಲ ಅಂತ, ಯಾರಿಗೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿಗಾಗಿ votes ಬೇಕೋ ಅಂತ—ಹೀಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಲೋಕಾಪವಾದ ಇದ್ದರೆಯೇ ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋದಲ್ಲವೇ?ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾವಾಗಿಯೆ ಡಿಗ್ರೀ ಅಂತಹಾದೊಂದು ಜೊಳ್ಳೆ ಲೋಕಾಪವಾದ ತೂಗಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಪೂಜಾರಿ ಪುಂಡಲೀಕಭಟ್ಟ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲವೆ—**प्रथमप्राप्ते मक्षिकापातः**—ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಮೊಚ್ಚೆಯ ಸೆಟ್ಟು ಅಂತ!....ಅಂ.... ಏನು.... ?

ಶ್ಯಾಮಲಾ:— (ಉಸಿರಳಿದು ಕಣಕರದ ನಗೆಯಿಂದ) ಏನೋ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ನಿನಗೆಯೇ ಗೊತ್ತು!....(ವಿಚಾರಿಸಿ) ಆದರೂ....ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಾಹಸ ಇದೆ....ಆಗಲಿ....ಆದರೂ, ಈ ಲೋಕಾಪವಾದ ಸುಳ್ಳೆಂಬುದು ಚರಾಚರಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಆ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆಯೇ ಗೊತ್ತು.

ವಸಂತ:— ಎಲೋ!..... ಹುಚ್ಚು ಹುರುಪಿನೊಳಗೆ ದೇವರದಾಗಲಿ,

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದಾಗಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟೀ !....ಹಂ.... ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನೀನು ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿರು—ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೋ....ಬಟ್ಟೆ-ತಟ್ಟೆ ಸರಿಯಾಗಿ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಿಸ್ಕಾರದ ನಗೆಯಿಂದ) ಮಂದಿರು ಮಿಷ್ವಾನ್ನ ಕ್ರಾಙಿ ಹೂದಿದ ಹಾರುವರ ಮದಿನೆ ಅಲ್ಲ ಇದು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಸವಿ-ಸವಿ ಊಟ ಊಣಲಕ್ಕೆ.

ವಸಂತ:— (ತಿಳುಕುವವನಂತೆ) ನಾ ಹೇಳಿದ ಬಟ್ಟೆ-ತಟ್ಟೆ ಮದಿನೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲೊ! ಮದಿನೆ ಅದಮೇಲೆ ಬೇಕಾಗುವದು. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು— ಎಂತಹ ನೇಳೆ ಬರುವದೆಂಬುದು?....೪-೬ ಶರ್ಟ್, ೨-೩ ಜೋಡ ದೋತರ, ಒಂದೆರಡು ಡಬ್ಬನ್ ರೇಝರ್ ಬ್ಲೇಡ್ಸ್— (ಶ್ಯಾಮನು ಬೊಳೆಂದು ನಗಲು) ನಗಬೇಡೋ! ನಾಳೆ ಒಂದು ನೇಳೆ ನಿನ್ನ ಮದಿನೆ ಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಸು ಕೂಡ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ? ಜಡೆಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗುವೆಯಾ? ಹರಕು ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುವೆಯಾ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಗೆ ಕಡೆಯುತ್ತೆ) ತಂದೆಯವರು ನನ್ನಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುವಂತೆ!(ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಏನೊ....ಪಾಪ—!....ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಬೇಡ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು....

ವಸಂತ:— ಆ ಹೆದರಿಕೆ ಬೇಡ ನಿನಗೆ. ಹಿಂದೆ law ದೊಳಗೆ ಹಂಗಿಸಿಗೆ ಹೊಲ-ಮನೆ, ಹಕ್ಕು-ವಾರಸದಾರಿಕೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ) ಎಂತಹ ಕಟುಕಸಿರುವೆಯೇ ನೀನು!

ವಸಂತ:— (ದೈವ್ಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನರ ಸ್ವಭಾವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— ಹಂ....ಜನರ ಸ್ವಭಾವ ತಿಳಿಯುವದಂತೆ ಇವನಿಗೆ! ಯಮು ನಾಗೆ ಪ್ರಣಯಸಂದೇಶ ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ!....ಹಂ....ಅದಿರಲಿ.... (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ನಾನು ಹೋದುದಕ್ಕೆ

ಜನರು ನಿನಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು—ಹೆದರಬೇಡ.....ನಮ್ಮಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೆ ಎಳ್ಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗದ್ದಲ್ಲ....ಒಹಳೇ ತಡ ಎಂದರೆ—ಒಂದು ವಾರ ತಡವಾಗಬಹುದು ನನಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ.... ಎಷ್ಟೇ ತಡವಾದರೂ ಮುಂದಿನ ರವಿವಾರದೊಳಗೆ ಬಂದೇ ಬರುವೆ.... ಆ ದಿನ “ಹರಿಜನವಾರ” ಎಂದು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಅಂತ ತಂದೆಯವರ ಆದೇಶ. (ಉತ್ಸಾಹವೇರುತ್ತ) ಆ ದಿನದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ನೀನು, ಯಮುನಾ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ. “ಧೈರ್ಯದಿಂದ ವಿಧವಾ-ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈಗ ಹರಿಜನಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಧೈರ್ಯ ಬರುವದು. ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿಯ ಪೈಸಿಡೆಂಟ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಮುಂದಾಳು ಎಂದು ನಾನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಕಾರ ಎಂದು ನೀನು—ಮುನ್ವರೂ ಕೂಡಿಯೆ ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ಮೂರಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ, ಎಂಬಂತೆ ಯಶಸ್ಸು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಂತೆಯೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಧೈರ್ಯದ ತೇಜಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉತ್ಸಾಹದ ದೀಪೋ ತ್ಸವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ—

ಒಳಗೆ ವೇಣಕ್ಕನ ದನಿ: “ ಈ ನಡು-ಮನೆಯೊಳಗಿನ ದೀಪ ಯಾಕೆ ಉರಿಸತೀರಿ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ? ”

ವಸಂತ:— ಅಯ್ಯೋ! ವೇಣಕ್ಕ ಬಂದರು—ಸಿಟ್ಟಿಗೆ—ಅಂತ ಕಾಣಿಸತದೊ!.... (ಮೆಲುಡನಿಯಲ್ಲಿ) ಈ talkie programme ಈ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗೆಯೆ ಮುಗಿಸೋಣ....ಇದು ನೋಡು....ನಾಳಿನ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಮರೆಯ ಬೇಡ.

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಒಳಗಿನಿಂದಲಿ) ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಾರ್ರೆ ಈ ದೀಪ?

ಶ್ಯಾಮ:— ನಾನೇ—ನಾನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ....ಮರೆತೆ....ಬಂದೆ—

(ವೇಣಕ್ಕನು ಬರುವಳು)

ವೇಣಕ್ಕ:— ಅಲ್ಲೋ, ನಿನಗಾದರೂ ತಿಳೀಬಾರದ? (ವಸಂತನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಸಣ್ಣವ ಇದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಬಹಳ ವುಕ್ಕು, ಖೋಡಿ ನಮ್ಮ ಶ್ಯಾಮ....
ಈಗ ಕೂಡಾ ದೀಪ ಇಡದೆಯೇ ಸಿದ್ಧೇನೇ ಹತ್ತೋದಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ.
ಹುಡುಗರ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೇ, ಏನಾದರೂ, ಯಾಕೂ ವಸಂತಾ?
ಅದರ ಅನರೂ ಹಾಗೆಯೇ. ವರ್ಷಾನುವರ್ಷ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿಯೊಳ
ಗಿದ್ದರೂ ಮನೆಯೊಳಗ ಹ್ಯಾಗ ದೀಪ ಉರಿಸಬೇಕು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ಅವರಿಗೆ....ಮನೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರೋದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅನ್ನು
ಅವರಿಗೆ....ನೋಡಬಾರದ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೂ ಏನೋ....ಮ್ಯಾಲೆ
ಮೈಭವ ಬ್ಯಾರೇ ಇವರದು!.....ತಾವು ಬರುವತನಕ ಎಲ್ಲಾರೂ
ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿಯಾರೆ!

ವಸಂತ:— ಅಯ್ಯೋ, ವೇಣುಕಾ, ಏನೋ— “ಆಪ್ತಾಲೋಚನ
ಮಾಡೋದು, ವಸಂತಾ, ನೀನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇಕೂ”ಂತ
ನನಗೂ ಹೇಳಿದರು.

ವೇಣುಕಾ:— ಅಯ್ಯೋ! ಆಪ್ತಾಲೋಚನ! ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಇಲೆಕ್ಕನದ
ಕೆಲಸ ಇದ್ದಿರಬೇಕು..... ತಮ್ಮದೇನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳೋದು ಇತ್ತು ಅಂದರ ಆಯ್ತು—ಅವರಿಗೆ ಮನೆ ಹೆಂಡಿರ—
ಮಕ್ಕಳ ಮ್ಯಾಲೆ ಪ್ರೇಮ ಒಂತೆ, ಎಲ್ಲಿರತದೊ ಏನೋ! ಶ್ಯಾಮನು
ಆರ-ತಿಂಗಳಿದ್ದಾಗೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆಯೇ ಏನೋ ಮಾಡಿದ್ದರು....ನನಗ
ಅದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯೋದಿಲ್ಲ....ಪಾಪ! ಆ ಯಮುನಾಗ ಬ್ಯಾರೇ
ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಹೇಳಿಯಾರೆ—ಯಾವಾಗ ಬರತಾರೊ
ಏನೋ! ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಆಪ್ತಾಲೋಚನಾಕ್ಕೆ ಆ ಹುಡುಗೆ ಯಾಕೆ
ನಿದ್ದೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೋ!

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ ವಸಂತನಿಗೆ) ಏನೋ-ಆಪ್ತಾಲೋಚನ?

ವಸಂತ:— ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳದೆನಲ್ಲೋ—ಅದೇ.....ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬರ
ಬಹುದು, ವೇಣುಕಾ.....ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಚಹಾ—
ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿಯಾರೆ.

ವೇಣಕೃ:—(ಒಮ್ಮೆ) ಅಯ್ಯೋ! ತಿಳೀತು ಇವರ ಆಟ....ಮತ್ತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆನ್ನ ಕರೆಸುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಚಹಾ ಆಗ ಬೇಕೇನೋ? ಅದಕ್ಕೇಯೆ ಹೇಳಿದರು, ತಾಯಿ, ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ಅಂತ! ಚಹಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದರ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಈಗ ಆದರೂ ಬಾತ್ರಿ ಆಯಿತೇನೋ ಅವರಿಗೆ!....ಹಂ....ಮನೆಯ ಹೆಂಡಿರ ಜೋಡಿ ಆದರೂ ಸರಳ ನಡೆಯಬಾರದೆ?... (ಒಳಗೆ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ) ಬಂದರೇನೋ.... (ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದನ? ಅಂದರ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ಮಾಡೋದು ಅಷ್ಟರೊಳಗೆಯೆ ಅದ....ಇಲೆಕ್ಕನದ ಸುದ್ದಿ, ಇಲ್ಲಾ ಮಂದಿಯ ಮನೆಯ ಸುದ್ದಿ.... (ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಶ್ಯಾಮಲಾ, ಈ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಂದಿಲು ಸಣ್ಣ ಮಾಡಿ ಗೊಟ್ಟು ತೂಗಿಹಾಕಿ ಬಿಡೋ. (ಹೋಗುವಳು. “ಹುಂ” ಎಂದು ಶ್ಯಾಮಲಾ ಅವಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ಹೋಗುವನು).

ವಸಂತನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ ತಾನು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ಉಸುರ್ಗರೆಯುವನು. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ಬಾಗಿಲವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಎದದ ಗೋಡೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಆತು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ತನೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಬರುವರು. ಕೂಡಲೆ ವಸಂತನು ವಿಳೈದ ತಾಟನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಎತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವವ ನಂತ ವಿಳೈವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗುವನು.

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ:—(ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಅಂತಸ್ತ, ಆ ನಾರಾಯಣಾ ಚಾರಿಯ ಆಕಳ ನೋಡಿರುವೆಯೇನೋ ?

ಅಂತಸ್ತ:— (ಎನೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಇಲ್ಲ—ಯಾಕೆ—ಮತ್ತೇನಾಗೇದ ಅದಕ್ಕೆ ?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ:— ಅದಕ್ಕೇನು ದಾಡಿ ? ಯಾವಾಗಲೂ ಮಂದಿಯ ಗದ್ದೆ ಯೊಳಗೆಯೆ ಮೆಯ್ಯುವದು.

ವಸಂತ:— ಅಜ್ಜ, ಕಾಕಪಿಂಡ ಅಂದರೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ನಿನಗೆ ?

ಅಂತಸ್ತ:— (ಬೆಪ್ಪನಂತೆ ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಏನು ?

ವಸಂತ:— ಮಂದಿರು ಆನ್ನ ತಿಂದು ಅವರ ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವದು.

ಅಂತಸ್ತ:— (ಬೆರಗಾದವನಂತೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ) ಏನೋ ಇದು ! ಏನು ಮಾತಾಡುವಿರೋ ? (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಳೆದು, ಸಕ್ಕು) ಓಹೋ ! ಮಾನು ಅಳಿಯ ಒಬ್ಬರೆಂಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಏನು ಇದು ?

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಂತಸ್ತ, ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಅಳಿಯ ಎಂದೊ ಸತ್ತು ಹೋದ ಅಂತ ಹೇಳಲಿ ಸಿನಗೆ ? ನನ್ನ ಮಗಳು ವಿಧವಾ ಎಂಬೋ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ-ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಲಂಡರ ಸಹವಾಸ ಬೇಡ ಅವಳಿಗೆ.

ವಸಂತ:— ಹಿರಿಯರು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಹುಡುಗರ ಹಾದಿ, ಅಲ್ಲೇನು ಅಜ್ಜ ? ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ತಾನೂ ನಡೆಯಬೇಕು ಅಂತ ಆ ಹುಡುಗೆ ನನ್ನಂತಹ ಧರ್ಮಲಂಡನ ಬಿನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬಾರದು ಯಾಕೆ, ಅಜ್ಜ.

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— (ತೇಜದಿಂದ) ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ! ನಿನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ನಾ-ಹಂ....

ವಸಂತ:— (ನಿರಾಶೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಧರ್ಮಲಂಡರ ಸಹವಾಸ ಬೇಕಾದವರು ನನ್ನ ಕಡೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಾರು ?

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— (ನಿಟ್ಟು ತಡೆಯುತ್ತ) ಕೇಳು ಕೇಳು, ಅಂತಸ್ತ. ಅವನ ನಾಲಗೆಗೆ ಏನಾದರೂ ತಾಳ-ಮೇಳ ಅದ ಏನು ಕೇಳು ! ಯಾರಿಗೆ ಅವ ಧರ್ಮಲಂಡ ಅಂತಾನೆ ಕೇಳು ! ಇನ್ನೂ ನಾ ತನ್ನ ಮಾವ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾನೊ ಏನು, ಕೆದರಿ ಜಗಳ ಹೂಡಲಿಕ್ಕೆ ?

ವಸಂತ:— ಅಜ್ಜ, ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮಾತು-ಕೇಳಿಕೊ; ಸತಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅಂದರೆ ಪತಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ-ಅಂದರೆ ಆ ವಳ ಪತಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಜಗತೀ ತಲಕ್ಕೆ ಲಲಾಮಧೂತರಾದ ಆರ್ಯಲನೆಯರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಧರ್ಮ ಅಲ್ಲವೇ ? ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ practice ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಗಂಡನ

ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ degree ದೊರಕಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯೊಳಗೆ term ತುಂಬಬೇಕಲ್ಲವೆ ?ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಕೇಳು, ಅಚ್ಚು, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ....ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಉಂಟುಮಾಡುವವರು ರಾಕ್ಷಸರೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಸೀತಾನ್ನು ರಾಮನಿಂದ ಓಡಿಸಿದ ರಾಮಣಸಿಗೂ, ಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಯನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಮಾವ ಸಿಗೂ ಅಂತರ ಏನು, ಅಚ್ಚು ? (ವಿಷಾದದ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಆಯ್ತು, ಶ್ರೀರಾಮಸಂತಹರ ಕೂಡಾ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ವಿಯೋಗ ಆಯ್ತು ಎಂಬೊಂದೊಂದೇ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆತೀನಿ ಆಯ್ತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿ:—(ಅಕ್ಕಂಕ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹಂ.... ಶ್ರೀರಾಮಸಂತೆ..... ರಾಮ, ರಾಮ....ಹೊಲೆಯಮುಂಡೇಗಂಡರ ಜೋಡಿ ನಾಟಕಾ ಮಾಡತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮ !

ವಸಂತ:—ಪಾಪ ! ಆಗ ನಾಟಕ ಅಂದರೇನು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಶಬರಿಯ ಎಂಜಲ ತಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಹೊಲೆಯಮುಂಡೇ ಗಂಡರ ಜೋಡಿ ನಾಟಕಾ ಮಾಡದೇ ಬಿಡತಿದ್ದನ ? ಉತ್ತಮ ಕಂಪನಿ ತೆಗೆತಿದ್ದ ! ಈಗ ಮಂಗನ ಅಂತಹ actor ಸಿಕ್ಕಿದರ- ಅವನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಂಗಗಳೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು ಕಂಪನಿಯೊಳಗೆ ?

ಅಂತಸ್ತ:—(ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಯಾಕೆ ಸಂಬಂಧ-ಸೂರಿ ಇಲ್ಲದ ಮಾತಾಡತೀಯೊ, ವಸಂತಾ ?

ವಸಂತ:—(ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಅಲ್ಲ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರ ನಾದ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರಿಗೆ ನಾಟಕಕಂಪನಿಯ ಮಾಲಕ ಆಗುವ ಯೋಗ್ಯತಾ ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ?

ಅಂತಸ್ತ:—(ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ) ಅಲ್ಲೊ, ಹೊಲೆಯರ ಜೋಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋದು ಕೆಟ್ಟ ಅಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮಾವ-

ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆ ನೀಚನ ಮಾವ ನಾ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿನಿ-

ಅಂತಸ್ಪ:— ತಡೆಯೋ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ; ಋಣಾನುಬಂಧ ಯಾರ ಕಯ್ಯೊಳ
ಗಿನ ಮಾತು?...ವಸಂತಾ, ಈಗ ನೋಡು, ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡರಾಯರು
ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವಕಾರ್ಯ..ಭಕ್ತರನ್ನು ಪತಿತ
ರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡೋದು.

ವಸಂತ:— ಆಗಲಿ, ಹಾಗಾದರೂ ಆತ ನನ್ನ ಮಾವ ಅಂತ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ತಾನಿ.

ಅಂತಸ್ಪ:— ತಡೆ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ;....ದೇವರು-ದೇವರು ಮೇಲಿನಾತನೆ;
ಆದರೂ ಕೆಳಗಿನ ಭಕ್ತರನ್ನ ಎತ್ತಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕೊಂತ-

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ) ಅದು ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಪೂರ್ಣ
ಪ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವದು....ಹಂ ! ಅವನಿಗೇನು ಹೇಳುವೆ ಅಂತಹ
ಗಹನ ವಿಷಯ !

ವಸಂತ:— ಅಜ್ಜ, ದೊಡ್ಡರಾಯರೆ ಮಾಡೋದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೊಂತ
ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾ. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ಬೇಕಲ್ಲ, practice ಬೇಕಲ್ಲ?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನಾಯಿಯ ಬಾಲ !

ವಸಂತ:— (ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ) ಏನೊ-ನಾಟಕಾ ಮಾಡಿದರ ಕೆಟ್ಟ
ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋ practice ಆದೀತೊಂತ.

ಅಂತಸ್ಪ:— (ಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ) ವಸಂತಾ, ಜಗತ್ತಿನ ಕೂಡ ನಡೆಯೋದು
ಅಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಜನರು ಬಂದರು ಅದರೊಳಗೆ. ಅದಕೆಯೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ
ಮಾಡಬೇಕು ಯಾವ ಕೆಲಸನಾದರೂ ...ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಹಾಗೆ
ಮಾಡಿದರ ಯಾರೂ ಏನೂ ಅನ್ನೋದಿಲ್ಲ....ಆದರೂ ನೋಡು,
ವಸಂತಾ, ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೋಡಿ ಸಂಸಾರ
ಮಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟು -

ವಸಂತ:— (ನಡುವೆಯೆ) ಅದ್ಯಾಕೆ, ಅಜ್ಜ, ಮತ್ತೆ ಟೀಕಾರಾಯರು ವಯಸ್ಸಿಗೆ
ಬಂದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡದಿರನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಂತಲ್ಲ !

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ತಡೆಯದೆ) ಕೇಳಿದೆಯಾ?

ಅಂತಸ್ಪ:—(ಚೇಚಾರವಾಗಿ)ಎಂತಹ ದಡ್ಡನೊ ನೀನು! ಅವರು ಚ್ಚಾನಿಗಳು-

ವಸಂತ:— ಸಮಗೂ ಜ್ಞಾನಿ ಆಗೋದಕೆ chance ಕೊಡು, ಅಜ್ಜ

ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿ:— ನಾಯಿಯ ಬಾಲ್! (ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕುಕ್ಕುಂಸಿ) ನೋಡಿದೆಯಾ, ಹೇಗೆ ಎೀಳ್ಳೆ ಮುಕ್ಕತಾನಹಿರಿಯರ ಸಮಕ್ಷ! (ವಸಂತನು ಅದನ್ನು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಇರಿಸುವನು) ಎಸ್ಸಿಲ್ಲ-ನಿನಗ-ನಿನಗ ಈ ಸಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದಾಗ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುವದು !

ವಸಂತ:— (ತಿರುಹಿಸುವವನಂತೆ) ಎಚ್ಚರ-ಆಂ. ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಜಾತಿ ಬದಲಾಗುವದು....ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಮಿಶ್ರವಿವಾಹ ಅಂತ ಒಪ್ಪಿಕೊಬೇಕಾದೀತು-ಎಚ್ಚರ-ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆ ಬರುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಬೇಕಾದೀತು-ಎಚ್ಚರ-

ಅಂತಸ್ಪ:— (ಕೆಳಗೆ) ಎಂತಹ ಹೇಸಿ ಮಾತಾಡುವೆಯೋ-

ವಸಂತ:— ಬಹಿಷ್ಕಾರದ programme ಹೇಳಿದೆ, ಅಜ್ಜ.

ಅಂತಸ್ಪ:— (ಹಟದಿಂದ) ಹುಡುಗರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ....ನಿಮ್ಮ ಮಾವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ದೊಡ್ಡದು ಮಠದೊಳಗೆ....ಅವನಾಗಿಯೆ ಹೇಳಿದರ ನಿನಗ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಬಹಿಷ್ಕಾರ....ನೋಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ, ಏನಾಗೇದ ಆ ವೇಣುಚಾರಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ! ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದ, ಮಠದೊಳಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಈಗ ಯಾರೂ ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ !

ವಸಂತ:— ಪಾಪ ! ವರ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರ ಅವ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?..... ಹಂ, ನನಗೊಂದು ವಿಚಾರ ಬಂದಿದೆ, ಅಜ್ಜ. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗೆಗೆ ಈಗಿನ ದಿವಸದೊಳಗೆ ವರಾನೇ ಸಿಕ್ಕೋದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಆ ಹುಡುಗೆಯ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕೋದಕಿಂತ ಯಾರು ಒಲೈ ಅಂತಾರ ಅವರಿಗೆಯೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕೋದು ಒಳಿತಲ್ಲ ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಠದವರೇ ತಮ್ಮ ವಶೀಲಿಯಿಂದ ಆ ಹುಡುಗೆಗೆ ಒಂದು ವರ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು....ಬಡ್ಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರದ

department ದ ಹಾಗೆ-ಮದುವೆಯದೂ ಒಂದು department ಯಾಕೆ ಸುರುವು ಮಾಡಬಾರದು ಈ ಮಠಗಳೆಲ್ಲ ?.. ಇಲ್ಲ....ಅಜ್ಜ, ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳಬೇಡ. ಕೇಳಿಕೊ.. ಹೇಗೆ ಗಂಡಸಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲದೆ ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗೆ ಜಾಗೆ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಡಿಗ್ರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲ.. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮದುವೆಯ ಸಾಲೆ ಸುರು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ವರ್ಷ ಆದ ಕೂಡಲೆ-ಮುಗಿಯಿತು ಅಜ್ಜ, ಇನ್ನೊಂದೇ ಮಾತು-ಹುಡುಗೆಗೆ ಆ ವರ್ಷ ಆದ ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲನೆಯ ಇಯತ್ತಾ-compulsory first marriage- ಒತ್ತಾಯದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿವಾಹ....ಗಂಡ ಸತ್ತನೊ ಅವಳು ಪಾಸಾದಳು ಅಂತ ತಿಳಿಯಬೇಕು-ಎರಡನೆಯ ಇಯತ್ತಾ; ಗಂಡ ಉಳಿದನೊ-ದೇವರೇ ನೋಡಿಕೊಬೇಕು ಅವಳನ್ನು.. ಏನನ್ನುವೆ ಅಜ್ಜ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— ಎಲೆಲೆ! ಎಂತಹ ಅವಿನೇಶಿ ಇರುವೆಯೋ ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಕಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಸರಿಯಾದ ಮಾತು ಆಡಬಾರದೇನೋ ?

ನಸಂತ:— ಒಂದು ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿರುವೆಯೇನು, ಅಜ್ಜ ? ದೇವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇವರಿಗೆಯೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಡಿಕೊಂಡ-ಅಂತ !

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಅಂತಪ್ಪ, ಕೇಳಿದೆ ಇಲ್ಲೊ ? ಇನ್ನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಹೋಯಿತೋ ಇಲ್ಲೊ ? ಇಂಥಾವ ಆಳಿಯ ಅಂತ ಪೇಳಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕಿಂತ ಮಗಳು ವಿಧವಾ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋದೇನು ಕೆಟ್ಟು ?

ನಸಂತ:— (ಕುತೂಹಲಿಯಂತೆ) ಮಠದ fashion ದ ವಿಧವಾನೊ ಏನು ಯಮುನಾನ fashion ದ ವಿಧವಾನೊ ?

ಅಂತಪ್ಪ:—(ಕೆರಳಿ) ಮುಚ್ಚೊ, ಉದ್ಧಟಾ, ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯನ್ನು ! (ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ ಹಣೆ ಬಡೆದುಕೊಂಡು ಮುಖ ಮುಚ್ಚುವನು)

ನಸಂತ:— ಸಿಟ್ಟು ಯಾಕೆ, ಅಜ್ಜ ; ನೀನೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಈ ಹೊತ್ತು, ವಿಧವೆಯರೊಳಗೆ ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಎರಡು fashion ಅಂತೆ?.....

(ನಿಚುರಿಸುವವನಂತೆ) ಆದರೂ— ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ - ಕಲೆಯು
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ-ನೋಡಿದರೆ-ಗಂಗಾ fashion ಎ ಬಳಿತು ಅಂತ ಕಾಣಿ
ಸತದೆ-ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮೂಡಿಸುವ ಪವಿತ್ರ fashion !

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾಚಾರಿ:—(ದಂಗುಬಡೆದು) ಅಂತಪ್ಪ, ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?
....ಹಂ!....ಇಂತಹ ಪ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಹೇಳುವ
ಹಾಗೆ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದು ಏನು ಕೆಟ್ಟ-ಅಂತೀನಿ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಆಕ್ರಂಶ ಸರಾಶಿ-ವಿಷಾದಗಳಿಂದ) ಛೇ-ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ
ಬರುವದರಿಂದಾದರೂ ಸುಧಾರಿಸಿದನು ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ....

ವಸಂತ:— chanco ಕೊಟ್ಟು ನೋಡು, ಅಚ್ಚು. ನನಗೆ ಬರಿಯ ಉವೇದ
ವಾರಕೀ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡಿರಿ. .election ದ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಸಬಾರದೆ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಕೆರಳಿ) ನಿನಗೆ ಯಾರು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರು—

ವಸಂತ:— (ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ಯಮುನಾನ್ನ ಹೊರಗೆ
ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ—

ಅಂತಪ್ಪ:—
ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾಚಾರಿ:— } (ಬಿಪ್ಪಾಗಿ) ಏನು....?

ವಸಂತ:— ಆ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆಯ ತಾಟು ಒಂದಿಷ್ಟು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೂಕರಿ.
ಅಂತಪ್ಪ “ಹುತ್” ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾಚಾರಿಯು ಮಾತು
ಡದೆ ತಾಟು ವಸಂತನ ಕಡೆಗೆ ನೂಕುವನು. ವಸಂತನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ವೀಳ್ಯ
ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸಃಶಬ್ದತೆ.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಬಿಪ್ಪನಂತೆಯೆ) ಅಲ್ಲೋ, ಅದಕೂ ಅದಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನ ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಅಂತಪ್ಪ! ನೀಚ-ನೀಚ - ಇದ್ದಾನೆ
ಅವ! ಈಗ ನಾನೂ ರಾಯರೂ ಊರಜನರ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾತಾ
ಡೋದು ಕೇಳಿ—

ವಸಂತ:— (ನಮನೆಯೆ) ಛೇ-ಆ ಕೇಳಿದ್ದಂತೆ ! ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಅಸಿಷ್ಟ ಕೇಳೇನಿ—ಅದನ್ನೆ ಶ್ಯಾಮನಿಗೆ ಹೇಳತಾ ಕೂತಿದ್ದೆ ಅಂತ

ನಿಮ್ಮ ಹರಟೆಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ನಾವು. ಅಜ್ಜ ! ಯಮುನಾ ನಾನ ವಿಷಯ ಎಂತೆಂತಹ ಬೊಬ್ಬಾಟ ಆಗಿದೆ ! ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ?

ಅಂತಪ್ಪ— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಬೊಬ್ಬಾಟ ಏನು ಅದರಲ್ಲಿ ?—ಪಾಪ ! ಅನಾಥ ಆಗಿ ಗತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂದಳು, ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರು—

ವಸಂತ:— (ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ) ಅದ್ದಲ್ಲ, ಅಜ್ಜ. ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಮನೆ ತನಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹತ್ತುವ ಹಾಗ-ಛೇ, ಯಮುನಾ ಹೀಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ ಅಂತ ಯಾರಿಗೂ ಕನಸು-ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ! (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಅಲ್ಲ-ಯಾರೂ ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದರೂಂತ ಊರ ಹೆಂಗಸರ ಮುಂದೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿಕೋಬೇಕು ?

ಅಂತಪ್ಪ:—(ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನೆ ಹೊಂದುವನೇನೂ ಎನ್ನುವಂತೆ)ಕೈ-ಹಿ-ಡಿ-ದ-ರೂ! ಏನ ಹೇಳತೀಯೋ ?

ವಸಂತ:— (ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಮುಪ್ಪೆಯಿಂದ) ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು, ಅಜ್ಜ ? ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಾಗ-ಯಾವನೊ ಮಡಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ—

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಾ. ಗೆ) ಯಾರೊ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ? ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕು-ದಿನಾಲು ಪೂಜೆ-ಸೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವವ ನೀ—

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಛೇ-ಅವಳ ಕೈ ಯಾರು ಹಿಡೀತಾರೊ ? ಅದೂ ಮಡಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಅಂತೆ ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯ ಬಾರದೆ ?....ಹು, ಹುಚ್ಚು-ಹುಡುಗರ ಮಾತು ಏನ ಕೇಳುವೆ ?

ವಸಂತ:— ಏನೊ ! ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋದು ಹೇಳಿದೆ....ಕೈ ಹಿಡಿದರು ಅಂತ ಯಮುನಾ ಆ ನಂದದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹಾದು ಏನು ಇದ್ದೀತವ ! ಅಜ್ಜ ! ಅದೂ-ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ-ಅಂತ!

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನೊ ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ—

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಕಂಠ) ನಿನಗೆ ಮುದಿಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ ನೋಡೋ, ಮಂದಿಯ ಮಾತಿನೊಳಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡುವೆಯಲ್ಲ ಇನ್ನೂ !

ಅಂತಸ್ತು !....ಕೈ ಯಾರು ಹಿಡೀತಾರೆ ?....ಪಾಪ ! ದೊಡ್ಡ ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿ ಇಳಿಸತಿದ್ದಳು....ಎತ್ತಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಅಂತ ಎದ್ದು ತಪ್ಪೇಲಿ ಹಿಡಿದೆ ನಾನು....ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ವೇಳೆಗೆ ತಪ್ಪೇಲಿ ಹಿಡಿದೆವು, ಅನ್ನು, ನಾವು....ಕೈಗೆ ಕೈ ತಾಕಿರಬಹುದು-ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಕ್ಕ ಸಹಿತ ಬರಲಿಲ್ಲ..ಹೌ, ಕೈ ಹಿಡಿಯೋದು ಅಂತ !

ವಸಂತ:— ಅಜ್ಜ, ನಾನೇನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡೀನಿ ಅಂತ ಉಪ್ಪು-ಕಾರ ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳುವೆನೆ ? “ಯಮುನಾ, ನಿನಗೆ ಒಂದು ಸೀರೆ ಬೇಕು-ಕೊಡಿಸತೀನಿ” ಅಂತ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೈ ಹಿಡಿದವರು !

ಅಂತಸ್ತು:— (ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ ತಾ. ಗೆ) ನಿನಗೇನು ದಾಡಿಯಾಗಿತ್ತೋ, ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನು ಕೇಳುವೆಯೋ ಊರ ಉಚ್ಚೇ ಜನರ ಮಾತು ?....ಹಂ....ಪಾಪ ! ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಒದ್ದೆಯ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು-“ಏನಾದರೂ ಆದೀತು” ಅಂದೆ-ಕೇಳಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ “ಒಣಗಿಸಿ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸೀರೇನೇ ಇಲ್ಲ” ಅಂದಳು....ಪಾಪ ! “ಎಲೆಲೆ, ರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಿಸತೀನಿ” ಅಂದೆ....ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗರು-

ವಸಂತ:— ಇದೆಲ್ಲ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು, ಅಜ್ಜ. “ರಾಯರು ಹೊಲೆಯರ ಕೈ ಹಿಡಿದರು, ಅವರ ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೊಲೆ-ಮುಂಡೇರ ಕೈ ಹಿಡಿದರು” ಅಂತ ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿತು, ಅಜ್ಜ....ಅದಕ್ಕೇ ಯಮುನಾನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಬೇಕು ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು.

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ; ಇಂತಹಾ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗೆಯರನ್ನು ಎರಡು ಎಟು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಗ ಹಾಕಬೇಕು.

ವಸಂತ:— (ಆರ್ಥ ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ) ಆದರೂ-ಎಂಥಾಕೆ ಇದ್ದಾಳೆಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಹೊರಗ ಹಾಕಿದರ ಊರತುಂಬ ಹೇಳತಾ ನಡೆದಳಂದರೆ ! ಅದೂ ಒಂದು ಹೆಸರಿಕೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ರಾಯರ election ದ

ಹೆದರಿಕೆ. ಛೇ—ಒಂದು ಕಡೆ ಬಾಂಧವರ ವಧ, ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾರ್ಯಹಾಸ; ಅರ್ಜುನನ ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ ನೋಡು, ಅಚ್ಚು, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ.

ಅಂತಸ್ತು:— (ತೀರ್ಮಾನಿಸುವವನಂತೆ) ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸತದೆ—ಈಗ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡಬೇಕು ಅಂತ....ಈಗಿಯೇ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಜನರ ಸಂಶಯಾನೂ ಹೆಚ್ಚಾದೀತು—ಯಾಕೋ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ?

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಸತ್ಯದ ಹಟದಿಂದ) ಸಂಶಯ ಅಂತೆ! ನಿರ್ದೋಷ, ನಿಂತ ನೀರು ಅದು, ಅಂತಸ್ತು! ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ—ಪಾಸ! ಆ ಬಡ ಹುಡುಗೆ ಯನ್ನು ಉಪವಾಸ ಸಾಯಲಿ ಅಂತ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವದೆ?

ಅಂತಸ್ತು:— (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಅಲ್ಲೋ—ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲ!....ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವರ್ತನ ಗತಿ ಏನೂ ಅಂತೀನಿ.

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ತೀರ್ಮಾನದಿಂದ) ಇದೇ ಊರೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಂದುಕ ಆದೆ, ಅಂತಸ್ತು, ನೀನೂ ಹೆದರುವೆ ಅಲ್ಲ! ನಮಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ ಇವರು? ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಅಂದರೆ—ಯಾರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಠದ ಅನ್ನ-ಹುಳಿಯ ನಾತು ಇಡಗೇದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಿತ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚುವಂತಹ ಅಧರ್ಮ ನಡೆದಿದೆ....ತಮ್ಮದು ಹೊರ ಬಿದ್ದೀತೂ ಅಂತ ಯಾರೂ ಪಿಟ್ಟಿನೋದಿಲ್ಲ....ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮೀರಿದರೆ—ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನೋಡಿ ಆಕೇನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಆದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದರಾಯಿತು.

ವಸಂತ:— ಅಹುದು, ಅಚ್ಚು. ಕನ್ಯಾಗತಕ್ಕ ಗಂಗಾ ಬಂದು ಬಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ ಅಂತ—

ಅಂತಸ್ತುನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರ ದನಿ. “ಶ್ಯಾಮಲಾ ಆಕೇನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾರೋ”.

ಅಂತಸ್ತು:— (ಮೆಲುಕುವಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡುತ್ತ) ಇನ್ನಾದರೂ ಸಾಕು ಮಾಡು ನಿನ್ನ ಅಪದ್ಧ ಮಾಡುವದನ್ನು—

“ ಆಕೆನ್ನೂ ಯಮುನಾನ್ನೂ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾರೋ ” ಎನ್ನುತ್ತ ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಬರುವರು. ಅದೇ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವರ ವೇಷವು ಸೋಗನಾಗಿವೆ, ಚೊಕ್ಕಟ ಇದೆ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಎದುರಿನ ಲೋಡಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಈ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂದರೆ, ವೃಥಾ.... ಹಂ....ಜಲಸಾ (ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿ) ಅಂತ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿತ್ತು. ಏನೋ ಹೆಸರಾದ ಗಾಯಕಿ, ಎಂದಿಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದಿನ ಬಂದಾಳೆ. “ಒಂದು programme ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿರಿ, ರಾಯರೆ” ಅಂದರು. ಹಂ-ಅದೆ. ಹೋಗಿ ನೋಡತೀನಿ! ಅರ್ಧ ತಾಸು ನೋಡಿದೆ, ಒಂದು ತಾಸು ನೋಡಿದೆ, ಒಂದೂವರೆ ತಾಸು ನೋಡಿದೆ-ನಾಚು, ನಾಚು, ಬರಿಯ ನಾಚೇ ನಡೆದಿದೆ—ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರೀ! “ಇದೇನರೋ!” ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ, “ರಾಯರ, ಏನೋ—electionದ ಸಮಾರಂಭ. ಉತ್ಸವ ಅಂತ. ಹುರುಪು ಇರಲಿ ಅಂತ ಇದನ್ನೇ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದೀನಿ” ಅಂತ ಹಲ್ಲು ಕರೀತಾರೆ! ನೋಡು, ವಸಂತಾ, ತಡೆಯದಷ್ಟು ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನ ನೋಡಿ ಅವರೂ ಗಾಯನ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲೋ, ಅಂತಪ್ಪ, ಕೈತುಂಬ ಕೆಲಸ-ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಗಾಯನ ಕೇಳತಾ ಕೂಡಲಿಯಾ—ಅಂತ ಎದ್ದು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿ.....ಎಷ್ಟೊತ್ತು ನಡೆಯೋದೋ ಏನೋ ಆ programme! (ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ಹಂ-ಅಂತಪ್ಪ-ವಸಂತಗ ತಿಳುಹಿಸಿದೆಯಾ?...ಏನು ಮಾಡೋದೂ ಹೇಳು, ವಸಂತಾ? ಜನರ ಸೇವಾ ಅಂದರೆ ಹೀಗೆ ನೋಡು... ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಟುಕ ಆಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಆಗಲೇಬೇಕು—

ವಸಂತ:—ಅಷ್ಟು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ, ರಾಯರೇ? ಅಂತಹರಿಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸು. ಏನೋ--ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕಂತ—

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಎದಬದಿಯ ತಕ್ಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ) ದುಷ್ಟರದೇನು ಸಂಬಂಧವೋ ಇದರೊಳಗೆ?

ವಸಂತ:— ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. (ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಗಹಿಗಹಿ ನಗುವರು. ಅಂತಸ್ಸು ನಗೆಮೊಗದಿಂದಲೆ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತೆ ಏಳುವಳು)ಯಮು ನಾನ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ—

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— ಪಾಪ! ಕೆಟ್ಟ ವೇಳೆ ಬಂದಿತಂತ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾ ಗಿದೆ ರಾಯರಿಗೆ—ಯಾಕೊ ಅಂತಸ್ಸು?

ಅಂತಸ್ಸು:— (ವಸಂತನ ಎಡಬದಿಯ ತೆಕ್ಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ) ಇದನ್ನೇನು ಹೇಳೋದು, ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ? ಅನಾಥರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವ ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸೂ, ಧೈರ್ಯ ಬಬ್ಬರಿಗಾದರೂ ಅದೆ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಮ್ಮ ದೇವರು ಉಳಿದಿವೆ. (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)
ಶ್ಯಾಮ, ಯಮುನಾ, ವೇಣಕ್ಕ ಬರುವರು. ಶ್ಯಾಮನು ವಸಂತ— ಮತ್ತು—ತಾತ್ಯಾಚಾರಿಯ ನಮನೆ ಕೊಡುವನು. ವೇಣಕ್ಕನು ರಂಗದ ಬಲ ಬದಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಯಮುನಾ ಬಾಗಿಲದ ಹತ್ತಿರವೆ ತಡೆಯುವಳು.

ವೇಣಕ್ಕ:— ನಿನುಗ ಚಹಾ ಅದು ಏನು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅಹುದಲ್ಲೋ? ಯಮುನಾ ಹೋಗಿಬಿಡಲಿ.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಛೇ-ಛೇ- ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿಯೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:— ಮನೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಪರಾತ್ರಿಯ ಹೊರತು ವೇಳೇನೇ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ. ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಲಗೂ ಏಳಬೇಕಾಗೋದು ನಮಗೆ....ಕೂಡು ಯಮುನಾ (ತಾನು ಕೊಡುವಳು) ಕೂಡು, ಒಂದು ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಮುಗಿಸೋದೂ ಅಷ್ಟು ರೊಳಗೆಯೆ ಅದೆ...ಕೂಡು. (ಯಮುನಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಮೊದಲು ಯಮುನಾನ್ನೂ ಆ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಹಂ-ಈಗ-ಯಮುನಾ-ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೆ ಮಾತಾಡಬೇಕಾ ಗಿದೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಬೇಜಾರದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಅದೇ ಏನದೆ ಹೇಳಿರಿ ಅಂತ ಯಾವಾ ಗಿನಿಂದ ಒದರಕೋತೀನಿ-ಮತ್ತೆ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅಪಮಾನಕರಾಗಿ) ನನ್ನ ಮಾತನಾಡರೂ ಪೂರ್ತಿ ಕೇಳತಿಯೋ ಇಲ್ಲೋ? ನಡುವೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ....ಹಂ...ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರ ಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ಕೀಳಾಗಿದೆ? ಅವರು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದವರು ಅಂತ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಮೇಲಿನಂತೆ) ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಮಾತೇ!

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಕೆರಳಿ) ಎಲೆ—

ಅಂತಪ್ಪ:—(ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ವೇಣಕ್ಕಾ, ಅದನ್ನೆ-ಅದನ್ನೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ರಾಯರು.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅವರು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದವರು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದು—ಅಂತಹ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ. (ಆವೇಶದಿಂದ) ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ನಾವು ಸುಧಾರಿಸಿದವರು ಅಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಎಂದಿಗಿರುವದೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದೊಡ್ಡದು ಅಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಶಂಕರ-ರಾಮಾನುಜ-ಶ್ರೀಮದಾ ನಂದತೀರ್ಥರಂತಹ ಮತ-ಸ್ಥಾಪಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿ-ಜನಿಸಿದರು ಅಂತೆ ಅಭಿಮಾನ ತಾಳಬೇಕಾದರೆ— (ವೇಣಕ್ಕನು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೆರಳಿ) ಎ-ಎನ ಕೇಳತಿಯೋ ಸಿದ್ಧೆ ಮಾಡತಿಯೋ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತು) ಉಶ್-ತಾಯಿ-ಇಲ್ಲದ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರು ಸಿದ್ಧೆ ಕಟ್ಟಿಯಾರು—ಮುಂಜಾನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಟ್ಟಿ ಸಂತೀತು—ಮನೆಯದೇನೋ ವಿಚಾರ ನಡೆದದೆ ಅಂದರೆ—

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ವೇಣಕ್ಕಾ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದನ್ನೆ ಸಂಬಂಧ ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈಗ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅತ್ಯಂತ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಛೇ! ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ತಿಳುಹಿ ನೋಡೆ ಕಷ್ಟ.

ವಸಂತ:— ವೇಣಕ್ಕಾ, ಇದೇ ಈಗ ರಾಯರು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಅದಕ್ಕೂ ತಾವು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಾರೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದರು.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:—ಹೆಚ್ಚು-ಆದಕ್ಕೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಇದ್ದೆಲ್ಲ!....ಹುಂ. .

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಇವುಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ ಬಡುವವರಲ್ಲಿ ನಾ ಬಬ್ಬ, ತಿಳಿಯಿತೆ? ಈಗ ನಾನು ಮುಸಿಪಾಲ್ಟಿಗೆ ಆರಿಸಿ ಬಂದರೆಯ ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರ. ನಾನು ಆರಿಸಿ ಬರಬಾರದೂ ಅಂತೆ ಮಿಕ್ಕವರ-ಅದೇಕೆ? ಮೂರ್ಖರ ಪ್ರಯತ್ನ.

ವಸಂತ:— (ಸಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ) ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮೂರ್ಖತನ ಸತ್ತಾತನ ಧರ್ಮ ಅಂತ ಅವರ ಬಂಭ.

ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:— (ಜ್ಞಾನಿಯ ಹಟದಿಂದ) 'ಸತ್ತಾತನ' ಅಲ್ಲೋ! 'ಸನಾತನ.' '

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಯಾವ 'ತನ'ನೇ ಇರಲಿ. . ಇವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳ್ಳಿ ತನ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಹೂಡಿ ಇಲ್ಲದ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸತಾರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ....ಹಂ....ಯಮುನಾ, ನೀ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದು, ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು?

ವೇಣುಕೃ:—(ಹಿರಿದನದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ನಾಲಕ್ಕು ವರ್ಷ ಆಗತದೆ-ಬರುವ ತುಂ. . - ಮದಿನೆಗೆ.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ದೊಡ್ಡಪ್ಪನದಿಂದ) ಯಮುನಾ, ಇಂದಿನ ತನಕ ನಿನಗೆ ಬಂದು ಶಬ್ದ ಆಡಿಲ್ಲ, ಬಂದು ದೋಷ ಹೊರಿಸಿಲ್ಲ, ಬಂದು ತಪ್ಪು ಹುಡುಕಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸದೊಳಗೆ. ಆದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಮಾಜಸೇವೆಗಾಗಿ-ನಿನ್ನದೇನೂ ದೋಷ ಇಲ್ಲದೆ, ನನ್ನದು ಎಷ್ಟು ಇಚ್ಛಾ ಇಲ್ಲದೆ-ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಜಿಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವೇಣುಕೃ:— (ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕಣ್ಣು ಬರೆಸಿಕೊಂಡು) ಏನು ?

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಲಗಬಗೆಯಿಂದ) ಮುಂದೆ ಕೇಳಿರಿ, ವೇಣುಕೃ.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಯಾವದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೆ) ಯಮುನಾ, ನೀನೇ ತಿಳಿದು ನೋಡು. ಏನೂ ಬಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದರೆ ನಾನು ಆರಿಸಿ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ; ನಾನು ಆರಿಸಿ ಬರದಿದ್ದರೆ ಹೊಲೆಯರ ಉದ್ಧಾರ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ; ಹೊಲೆಯರ ಉದ್ಧಾರ ಆಗದೆ

ಸಮ್ಮು ಸಮಾಜ, ಸಮ್ಮು ಸಂಸ್ಕಾರ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ, ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ನಿನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವದು; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, -ಜೀವದ ಆಹುತಿಯಾದರೂ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲ-ಸಾವಿ ರಾರು ಅಜ್ಞಾನಿ ಅನಾಥರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧ ಬಂದಿದೆ ಈ ಎರಡು ಸತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ. ಮಾಡುವದೇನು? ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ-ತನ್ನದೇ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನದೇ ಆಗಲಿ-ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಹುತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿ ದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಕಟುಕರಾಗಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ವಸಂತ:— ಹಿಯರ್ ಹಿಯರ್.

ವೇಣಕ್ಕ:— ಆಯ್ಯ! ಏನು ವೋಚು ಮಾತಾಡತೀರಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ! ಹೊಲೆಯರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೊಂತ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗೇನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಬೇಕೆ ?

ಯಮುನಾ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ನಾನು-ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಕೆ ಅಲ್ಲ....(ಬಿಕ್ಕು ವಳು)

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—	}	ಏನು.....
ಅಂತಸ್ತ:—		(ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅಂ.....
ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:—		ಎಲ್ಲ.....

ವೇಣಕ್ಕ:— ಯಮುನಾ, ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣಿನೊಳಗ ಏನೇನೂ ಮಾತಾಡತಾ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಡ. .ಹೋಗೋಣ ನಡೆ-ತಾಯೀ!-ಇಲ್ಲದ ರಗಳೆ.... (ಏಳುವಳು.)

ಅಂತಸ್ತ:— ಅಂ....ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಯಾವುದು ?

ಯಮುನಾ:— (ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ನನಗೆ-ನನಗೆ-ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:— (ಗವ್ವರಿಸಿ) ಏನು(ಯಮುನಾ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ವೇಣಕ್ಕ:— ಯಾಕೆ ಹೆದರಿಸತೀರಿ ಬಿಡಿರಿ ಆ ಹುಡುಗೇನ್ನ. .ಹೊಲೆಯರ ನೆಲ್ಲಾ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತವರಿಗೆ ಜಾತಿ ಏನು ಮಾಡೋದೊ ತಕ್ಕೊಂಡು ?....ಗಂಡಸರ ಜಾತಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಿತ್ರ ಕಾಣಿಸತದೆ !

ಬೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ದರ್ಪದಿಂದ) ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡೆ ನೀನು! ಯಮುನಾ
-ಹೆದರಬೇಡ-ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ನೀನು ಯಾವ ಚಾತಿಯವಳಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಈ
ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ.

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— ಅದೇ ಹೇಳಿಸಿ-ಮೊದಲು ಚಾತಿ ಯಾವುದು ಗೊತ್ತಾ
ಗಬೇಕೊ ಇಲ್ಲೋ! ಹಃ ಹಃ (ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವನು)

ಯಮುನಾ:— (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ನನಗೆ ಸಿಜವಾಗಿಯೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ....ನನಗೆ
ತಿಳಿಯಹತ್ತಿದುದಿನ್ನಿಂದ ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು....
ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಯ್ತು. ಅದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ....
ಮುಂದೆ-ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಆಯ್ತು-ಆವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ
ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.... ನಾನು (ಬಿಕ್ಕುತ್ತ) ನಾನು ಹೊಲೆಯರಾಕೆ
ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಅಂತ ನನಗೆಯೆ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು....ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನೀವು
ಹೊಲೆಯರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡತೀರಿ ಅಂತ ಕೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ
ಬಂದೆ.. (ಕಳವಳದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಕೆ ಅಲ್ಲ-
ರಾಯರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಡಿರಿ....ನನ್ನ....ನನ್ನ....
ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಊರೊಳಗಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲ ನಾನು ರೂಪ ಕೆಡಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಇರಬೇಕೊಂತ ಹೇಳಿದರು..ಓಡಿ ಬಂದೆ..ರಾಯರ,
ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಕೆ ಅಲ್ಲ, ನನಗ ಶುದ್ಧ ಆಗೋದಿಲ್ಲ..ನಾನು
ಅಶುದ್ಧ ಹೊಲೆಯರಾಕೆ - ಹೊಲೆಯರಾಕೆ - ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ
ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ..ನಿಮ್ಮ ಜೋಡು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು
ಕೊಂಡು ಹೇಳತೀನಿ....ನನ್ನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಡಿರಿ.

ವೇಣುಕೃ:— (ಕಣ್ಣೀರು ಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಜನ್ನು ಮೇಲೆ
ಕಯ್ಯಿಟ್ಟು) ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗೆ! ನಿನಗ ಯಾರೇನು ಅಂದರು ಈಗ
ಗಂಡಸರ ಮಾತೆಲ್ಲ ಮನಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಹೆಂಗಸರ ಬಾಳುವೆ
ನಡೆಯೋದು ಹೇಗೆ?....ಉಹುಂ....ಅಳಬೇಡ; ಯಾರು ಅವರು ನೀ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಕೆ ಅಲ್ಲ ಅಂದವರು ?

ಯಮುನಾ:— (ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿ) ಅಯ್ಯೋ, ವೇಣುಕಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಕೆ ಆಗೋದು ಬೇಡ, ಬೇಡ ನನಗೆ.

ನಸಂತ:— (ನಿಟ್ಟು-ಕಳವಳಗಳನ್ನು ಕಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಯಮುನಾ, ಹೆದರ ಬೇಡ....ಮತ್ತೆ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುವೆಯಂತೆ. ಆದರೂ ನಾಲ್ಕು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಜನರು ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ವಿಧವೆಯರು ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ, ಅದಕಾಗಿ ರಾಯರಿಗೆ vote ಉ ಕೊಡಬಾರದು ಅಂತ ಆಟ ಹೂಡಬಾರ-

ಜೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಲಗಬಗೆಯಿಂದ) ಹಂ-ಅದೇ-ಅದೇ, ಯಮುನಾ.. ಮತ್ತೆ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲ....ಹಂ....ಇಲ್ಲಾದರೆ ನಿನ್ನ ಸಮ ಕ್ಷಮೆ ಮಾತಾಡತಿದ್ದೆನೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ?

ನಸಂತ:— ಕಡೆಗೆ ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ election ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಹೋದರೆ ಸಾಕು ಅಂತ-

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಹಂ....ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು....ಛೆ..ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಗ ಹಾಕುವರು ಅಂತ ತಿಳಿದಿರುವೆಯೇನು? (ಸುಳ್ಳು ನಗೆ ನಗುವನು)

ಯಮುನಾ:— (ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ-ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ನಾ--ನಾನು ವಸಂತರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳೀನಿ....ನಾಳೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗತೀನಿ.

ಜೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಬೆದರಿ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದೆಂದು) ಹಂ.....ಪಂಥರ ಪುರಕ್ಕೆ ?...ಅಷ್ಟು ದೂರೇನು ಹೋಗುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ.....

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಮಾತಾಡಬೇಕೊ ಮಾತಾಡಬಾರದೊ ಎಂಬ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು) ಪಂಥರ ಪುರ-ಅಂದರ.. ಮತ್ತೆ ಜನರಿಗೆ....ಅಂ....ಸಂಶಯ-ಸಂಶಯ-ಅಂದೆ -ಹಂ! ಯಾಕೊ, ತಾತ್ಕಾಚಾರೀ ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಏನು ಸಂಶಯ, ಸಂಶಯ ಅಂತೆ ಹಚ್ಚಿರು ವೆಯೋ ? ಅವಳ ಇಷ್ಟ ಬಂದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ-

ವೇಣುಕು:— (ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಅಯ್ಯೋ! ಏನ ಇಷ್ಟೋ, ಏನ ಅನಿಷ್ಟೋ! ಅವ ಳೇನು ಗಂಟೀ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಾಳೆ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡತೀರಲ್ಲ !

ಶ್ಯಾಮ:— (ನಿಜ್ವೆಯಿಂದ ಎದ್ದ ವನಂತೆ ರಭಸದಿಂದ) ಇಂತಹ ಸತ್ತ್ವಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಹೆದರುವದೆಂದರೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:— ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡೋ-ನಡುನೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ.. ಒಂದು ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಖಟಾಟೋಸ ಮಾಡಿ ಗೋಳಿ ಡಿಸಿದರ ಏನು ಸತ್ತ್ವಾರ್ಯ ! ಏನ ಬೇಕಾದ್ದು-ಮಾಡಿರಿ -ಇನ್ನು- ಎರಡು ದಿವಸಂತೂ ಆಕೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ-

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ತಿರಸ್ಕಾರದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹುಚ್ಚ ! ಎರಡು ದಿವಸಗ ಳೋಳಿಗೆಯ election ಇದೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಕೆರಳಿ) ಅದಕೆಯೆ ಆಕೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ! ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಇವರ ಇಲೆಕ್ಕನ ? ಆ ಗದ್ದಲದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋದು ಆಗೋದಿಲ್ಲ ತಾಯೀ ! ಅದರೊಳ ಗಂತೂ ಮೊನ್ನೆ ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿ—

ಅಂತಪ್ಪ:— } (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅದು ಸುಳ್ಳು, ವೇಣಕ್ಕಾ-ಅದರೊಳಗ
ತಾತ್ಪಚಾರಿ:— } ಅದು ಹಾಳು ಹರಟೆ-ಅದರೊಳಗ-

ವೇಣಕ್ಕ:— (ತಿಳಿಯದೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆರಳಿ) ಅಯ್ಯ ! ನಿಮಗೇನು-ಹುಚ್ಚು ಹಿಡೀತು ಅಂತೀನಿ ? ಸುಳ್ಳು ಅಂತೆ ! ಅಲ್ಲ, ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿ—

ಅಂತಪ್ಪ:— } (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಸುಳ್ಳು-ವೇಣಕ್ಕಾ- } (ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನೆ
ತಾತ್ಪಚಾರಿ:— } ಲುಚ್ಚೇರ ಹರಟೆ- } ನೋಡಿ ಪೆಟ್ಟಾಗಿ ಕಡೆ ಯುವರು)

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಚಿ:ರ:ತ್ತ) ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚ ತೀರಾ, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ! ನನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಇಳಿಸೋ ದಾಗೋ ದಿಲ್ಲ ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿ ಅಂತ ಹೇಳ ತೀನಿ-ಸುಳ್ಳು ಅಂತೆ !....ನನಗ ಅಷ್ಟು ತ್ರಾಣ ಇಲ್ಲ....ನಡೀಯೆ, ಯಮುನಾ. ಮನೆಯ ಕಾಳಜಿ ಇದ್ದರೇ ಅಲ್ಲ ಅವರ ಮುಂದೆ ಬದರಿಕೊಳ್ಳೋದು!(ಯಮುನಾನ್ನ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋಗುವಳು).

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಎಕೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಏನದು-ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿ ?

ತಾತ್ಪಚಾರಿ:— ಸುಳ್ಳು-ರಾಯರ-(ಅಂತಪ್ಪನು ಅವನನ್ನು ಕಡೆಯುವನು)

ಶ್ಯಾಮ:— ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ-(ವಸಂತನು ಅವನನ್ನು ಕಡೆಯುವನು)

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿ ಕೆರಳಿ)
 ಏನದು ? ಬೋಗಲೆಬಾರದೆ ? ನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆಯೇ ನನ್ನಿಂದ
 ಮುಚ್ಚಿ ಡುವಂತಹಾದು-ಲ್ಲ-ಈ ಒಳಗೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ಜನರ
 ನೋಡಿದರೆ ನನಗಂತೂ-ಥೂ! (ಏಳುವನು)

ವಸಂತ:— ಅಂ-ರಾಯರ-ಅದು.... (ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು
 ದಿಟ್ಟಿಸುವರು.)

(ತೆರೆ)

ಎರಡನೆಯ ಎಳೆ ಹರಿದುದು

ಮೂರನೆಯ ಎಳೆ

ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ೯ ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿಯ ಕೋಣೆ, ಅಪೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ತನ್ನ ಮೇಜಿನ ಹಿಂವೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಂತಸ್ಸು ನಾಗಲಿ ಅವನ ಕಾಗದಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಮಾತ್ರ. ಮುಂಜಾನಿನ ಸಮಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಕಂದೀಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಬರುವರು. ಒಂದು ರಬ್ಬರ, ಒಂದು ಸಾಧಾ ದೋತರ, ಬರಿಯ ತಲೆ. ಆಸಮಾಧಾನ ದಲ್ಲಿರುವರು. ಏನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು—

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಏನೆ—ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು. ಈ ಹೊತ್ತು ಸಂಜೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ನಾಲಕ್ಕಾರು ಚನ ಬರುವವರಿದ್ದಾರೆದಿನದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೆ....ಒಂದು ಸಣ್ಣ party ಇದ್ದಹಾಗೆ ಇದೆ....ಆಂ....(ಎಂದು ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವರು).

ವೇಣುಕೃ:— (ತನಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಂದು) ನನಗ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು...ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಮೆತ್ತೆತ್ತಾಗ ಮಾತು— ಏನೊ ಗೂಡಾರ್ತ ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಅಂತ—(ಗಂಡನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಲು) ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ನನ್ನೊಬ್ಬಾಕೆಯ ಮ್ಯಾಲೆಯೆ. ತಮ್ಮಂತೆ ಆಗ ಲಿಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ “ಛೇ-ಈ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಆಳು, ಅಡಿಗೆ ಯವರು ಎಷ್ಟು ಚಲೋ ಇದ್ದರೂ ದಕ್ಕೋದೇ ಇಲ್ಲ” ಅನ್ನೋದು. ಈಗ ಅಡಿಗೆಯಾಕೇನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಿಸಿದವರು ಯಾರು? ಗಂಡ ಸರೊ? ಹೆಂಗಸರೊ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಬೇಜಾರವಾಗಿ) ಎಲೆಲೆ! ಎಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವೆಯೆ? ನಾನು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಕೇಳುವಿಯೊ ಇಲ್ಲವೊ? ನಿನಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಎನೂ ಇಲ್ಲ ಸಂಜೆಯ partyಗೆ. ಬಂದಿಬ್ಬರನ್ನ ಕರೆಸ ತೀನಿ— ಎಲ್ಲಾ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವವರನ್ನ. ಅವರೇ ಮಾಡಲಿ ಎಲ್ಲಾ....ನೀನು ಸುಮ್ಮನು ಕೂತರೆಯೆ ಸಾಕು.

ನೇಣಕ್ಕ:— (ಸೊಂಡುಕೊಂಡು) ಆಗಲಿ—ಶಿಸ್ತು ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ನಾ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ನನ್ನ ಕಡಿಂದ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ ಈ ಮನೆಯೊಳಗೆ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಹಾಗಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಶಿಸ್ತು ಬೇರೆ; partyಯ ಶಿಸ್ತು ಬೇರೆ....ಹಂ.... ಮತ್ತೆ ನೀನು ಆಹೋತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಚಹಾ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬೋಗೋಣಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಸೋಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹರಕು ಪಂಚೆ ಕಳಿಸಿದಿ ಎಂದರೆ—

ನೇಣಕ್ಕ:— (ಅಣಕಿಸಿಂದ) ಇಲ್ಲ—ಇನ್ನು ಚಹಾ ಸೋಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪಂಚೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಬರಿ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಿನ್ನ ಶಿಸ್ತು ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಚಹಾ ಸೋಸಲಿಕ್ಕೆ ಚಂದ ಚಂದ —strainer—ಹಿತ್ತಾಳೆ ಚಾಳಿಗೆ ಅಂತಹವು ಇರತಾವ—ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ತಂದು ಕೊಡತೀನಿ....ನೀ ಬಂದರೊಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಡ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ—ಇಷ್ಟೆ.

ನೇಣಕ್ಕ:— (ತ್ವೇಷದಿಂದ) ಅದನ್ನ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೇಳಿರಿ! ನೀವೇನೋ-ನಿಮ್ಮ ಚಹಾ ಎನೋ!—ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಗದ್ದಲಮುಗಿದು ಮನೆ ತೊಳೆಯೋ ತನಕಾ ಗುಡಿಗಾಗಲಿ ಪುರಾಣಕಾಗಲಿ ಹೋಗಿಬಿಡತೀನಿ!

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಬೇಜಾರದಿಂದ) ಛೇ! ಎಂತಹ ಹುಚ್ಚು ನೀನು! ನಿನಗೆ ಪೊರಗ ಹೋಗು ಅಂತ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ಮನೆಗೆ ಮಂದಿ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲಾರನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಕರೆದು, ಆ ಕೆಲಸ ಈ ಕೆಲಸ ನೋಡತಾ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನತಿ ಮೆರೆದಾಡತೀರಬೇಕು. (ನಕ್ಕು) ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ ನೀ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಡಾ ಅಂತ! ಆಂ—

ವೇಣಕೃಷ್ಣ:— (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಅದನ್ನೆ ಉಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ ಮುಪ್ಪಿನೊಳಗ
ಮಾಡೋದು! ಆಗಲಿ! ಈಗಿನ ಹುಡುಗೇರ ಹಾಗೆ ಸಿಂಗಾರ ಆಗಿ
ವೇರೀತೀನಿ!....ಹುಂ. ಮೆರೆದಾಡಬೇಕಂತ! ಉರ ಗಂಡಸರಲ್ಲಾ
ಸೆರೆದಾಗ ಹೆಂಗಸರದೇನು ಕೆಲಸೋ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಅಲ್ಲೆ—ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗೇನು
ಮಾಡೋದು? ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಬೇಡ, ಆಯಿತು....ಮತ್ತೆ
ಇದು ನೋಡು, (ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುವಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅಲ್ಲೆ--ನಿನಗೆ
ಇಷ್ಟು ಕೂಡ ತಿಳಿಯಬಾರದೆ? ನಾಲ್ಕು ಜನ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡವರು
ಬಂದಾಗ--ಎನಿಸಿ ನಾನೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯವ ಅಂತ ಬರತಾರ
ನಮ್ಮನೆಗೆ-- ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ— ಅಲ್ಲ, ಹೊರಗಿನ ನನ್ನ
ಯೋಗ್ಯತಾ ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾದರೂ— ಒಂದಿಷ್ಟು
ಮರ್ಯಾದಾದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಧರಿಸಬಾರದೆ ನೀನು?

ವೇಣಕೃಷ್ಣ:— (ಬಿಪ್ಪಾವಳಂತೆ) ಎಂತಹಾ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು ನನಗೆ!....
ಹುಂ.... ಮುದುಕೆ ಆದರೂ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಮರ್ಯಾದಾದಿಂದ
ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳತಾರೆನು?....ಒಂದು ದಿನವ
ಆದರೂ ನನ್ನ ಸೆರಗು ತಲೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿರುವರೆ
ಇವರು?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ತಿಳುಹಿಸುವವನಂತೆ) ಅದಲ್ಲೇ ನಾನು ಹೇಳೋದು.
ಮಂದಿ ಬಂದಾಗ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದ್ದಾಗ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಸುಳಿದಾಡಬೇಕು ನೀನು ಎಂಬೋ ಹುಚ್ಚು ಹುಳ ಇಲ್ಲ ನನಗೆ—

ವೇಣಕೃಷ್ಣ:— (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಮಾತು. ನಾ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ
ಹುಡುಗೇರ ಹಾಗೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಿರಾ ಏನು—ಹೆಗಲಮ್ಯಾಲೆ ಸೆರಗು
ತೂಗಹಾಕಿ, ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣುಬಿಡತಾ ತಿರುಗಲಿಕ್ಕೆ?....ಏನ ತಾಯಿ
ಈಗಿನ ಹುಡುಗೇರಾದರೂ!....ಮೊನ್ನೆ ಕನ್ಯಾ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಂತ
ಬಂದಿದ್ದರು ಆ ಮ್ಯಾಲಿನ ಮನೇ ಕೃಷ್ಣೇನ್ನು. ಆವಾಗಾದರೂ

ತಲೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು!--ಮಯಾದಾ
ಅಂದರ ಕೇಳಿಬ್ಯಾಡರಿ ಈಗಿನ ಹುಡುಗೇರಿಗೆ!

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ಮಾತು ತಪ್ಪಿಸುವ ನಗೆಯಿಂದ) ಬಂದವರೇನು ಇಲಕ್ಕಲ್ಲ
ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು-ಅಂಡು ನೋಡಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ
ಬಂದಿದ್ದರೊ, ಏನು ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೊ?

ವೇಣಕ್ಕ:—(ಹಟದಿಂದ) ಆಯ್ತು-ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು ಅಂತೀ
ರೇನು ಈಗ—?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ತಾನೂ ಹಟದಿಂದ) ಅದಲ್ಲೇ—ನಾನು ಹೇಳೋದು.
ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಂದಾಗ ನೀನು ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ಸೀರೆ ಕೂಡ
ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ-ಅದಕ್ಕೆ—

ವೇಣಕ್ಕ:—(ಅಡ್ಡಮಾತನಾಡಿ) ಬಂದವರ ದತ್ತಿಂದ ಹೊಸ-ಹೊಸ ಸೀರೆ
ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಂತೀರಾ? ನಾಳೆ ಅಷ್ಟು ವೈಭವ ಬಂದಿತೂ
ಅಂದರೆ--

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೊಸ ಸೀರೇನೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಯಾರು
ಹೇಳಿದರು ನಿನಗೆ ಈಗ? ನಾನು—ನನ್ನ ಮಾತು ಅದರೂ ಪೂರ್ತಿ
ಕೇಳುವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?—ಒಂದು ಹಳೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ
ರೂ ಸಾಕಾಗೇದ. ಈಗ ನೋಡು ಎಂತಹಾದು ಉಟ್ಟಿರುವೆ!....
ಮಂದಿ ಬಂದರೂ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸಾಕು-ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ
ಬೇಡಬೇಕು ಅನ್ನುವವರ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ
ಕೊಳ್ಳುವೆ....ಒಂದು ಹರಕ ಮಡಿಸೀರೆ ಅನ್ನುವಿ; ಒಂದೊಂದು ಸಲ
ಅಂತೂ ಒಂದು ಹಳೆಯ ದೋತರ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವೆ!

ವೇಣಕ್ಕ:—(ತಡೆಯುತ್ತ) ನಿಮ್ಮ ಮಾತ ಕೇಳತಾ ಕೂತರೆ-ಚಂದ ಕಾಣಿಸ
ತದೆ ಅಂತ ಮನೆಯ ದೇವರನ್ನು ಮಾರ್ಕೆಟಿನೊಳಗೆ ಇಡಬೇಕಾದೀತು!

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂಬ ರಭಸದಿಂದ) ಓಹೊ! ಮುದುಕೆ
ಆದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಚಂದ ಕಾಣಿಸತೀನಿ ಅಂಬೊ ಜಂಬ
ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ!

ವೇಣುಕೃ:— (ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆದು) ಈ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಚಂದ ಕಾಣಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟು ರೊಳಗೆಯೆ ಆದ....ಆದರೂ-ಕನ-ಮುಸುರೆ, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ ಏನಾದರೂ ವಿಚಾರ ಬೇಕೋ ಬ್ಯಾಡೋ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಅಲ್ಲೇ-ಆದಕ್ಕೆ ದೋತರ ಯಾಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ವೇಣುಕೃ:— (ಕೆರಳಿ) ಯಾರಾರೊ ಬಂದು ನೆರವಿರತಾರ-ಅಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ತಾಕುವದು, ತಟ್ಟುವದು—ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಬೇಕೆ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:—(ನಿರಾಶರಾಗಿ) ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಇನ್ನು ತಲೆ ಒಡೆದು ಕೊಂಡರೆ ಸೈ—

ವೇಣುಕೃ:—(ತೃಪದಿಂದ) ನಿಮಗ ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟು ತ್ರಾಸ? ಹೇಳಲಿಲ್ಲೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿಬಿಡತೀನಿ ಹೊರಗೆ ಅಂತ. ಬೇಕಾದವರನ್ನ ನೆರೆಸಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ. ನಾನೇ ನಿಮಗ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ್ತೊಡಕು ಆಗಿದ್ದರ ಹೋಗಿ ಬಿಡತೀನಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ. (ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು) ನನ್ನ ತಾಯಿ ಆದರೂ ಇದ್ದರೆ ತವರ-ಮನೆಗೆಯೆ ಹೋಗಿಬಿಡತಿದ್ದೆ— ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳು-ಎಲ್ಲಾ ನೀಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯೆತನದೊಳಗ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು.....ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಬಾರದ ದೇವರು?...ಹುಂ....ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ—ಬೇಕಾದರೆ—ಒಂದು ಪೀತಾಂ ಬರ ಉಡಿಸಿ ನಡುಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಬಿಡಿರಿ....ಮುಂದೆ ಏನಾದ ಭಾಗ್ಯ ಅಷ್ಟು ರೊಳಗೆಯೆ ಆದೆ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಬಿಪ್ಪಾಗಿ, ಬಾಯಾರಿ, ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ, ನಿರಾಶರಾಗಿ) ಎಲೆಲೆ-ಛಿ!-ಛೂ!....ಅಲ್ಲ—ನೀ ಸಾಯಬೇಕು ಅಂತ ಯಾರಂದರು?

ವೇಣುಕೃ:— (ಬಿಕ್ಕುತ್ತ) ಇಂಥಾಪರಿಯಿಂದ ಇರೋದಕಿಂತ ಸಾಯೋದೇ ನೆಟ್ಟಗ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ) ಅಲ್ಲೇ— ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ನಿನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುವೆ. ನಿನಗೆ ಒಂದು ದಿನವ ಆದರೂ ಇದು ಬೇಡ, ಇದು ಬೇಕು ಅಂದಿರುವೆನೆ? ನಾನೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟು ಹೊರಗಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋದು ಯಾಕೆ? ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟ, ಎಂಟು ತಾಸು ನಿದ್ರೆ ಆದರೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ. . ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಯೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ?....ನನ್ನ ಪೆಂಟತಿ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ನನ್ನಂತಹವನ ಮನೆಯವರು ಅಂತ ನಿನು ಗೆಲ್ಲಾ ಅಭಿಮಾನ ಹುಟ್ಟಲಿ ಅಂತ—

ವೇಣಕೃ:— (ಕಣ್ಣು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ನಿಮಗೆ ಯಾರೇನು ಅಂದರು ಈಗ?

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಅಂದಿರುವೆ ಎಂದಲ್ಲ—ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ನಾನು ಕಷ್ಟಬಡುವಾಗ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ—ಅದೂ ಒಂದು ದಿನ ಸದ ಪೂರ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟು ನೀನು ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಅಂದರೆ—

ವೇಣಕೃ:— (ಚಕಿತಳಾಗಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿ) ವಿರೋಧ—ಯಾರು—ಕಟ್ಟಿದರು ?

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ವಿರೋಧ ಅಂದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಕಡಿದಾಡಬೇಕು ಅಂತಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ಸಂತೋಷ—ಉಪಚಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ—

ವೇಣಕೃ:— (ಮೇಲಿನಂತೆಯೆ) ಈಗ ನಾ ಬೇಡ ಅಂದೆನೆ ?

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಹತಾಶನಂತೆ) ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನನ್ನ ಬೇಕು—ನೀನೇ ನೋಡು—ಆಂ ! ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತೀನಿ—ಅಂದೆ; ಸಾಯ್ತೀನಿ—ಅಂದೆ.

ವೇಣಕೃ:— (ನೊಂದುಕೊಂಡು ದನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದೆಂದು) ಅಹುದು — ಇಂಥಾ ಪರಿಯಿಂದ ಇರೋದಕಿಂತ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ—

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಔವಾಸಾತ್ಯದಿಂದ) ನನಗೇನು ಇಷ್ಟ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ ಹೀಗೆ ಇರೋದು ? ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದೊ ದೊಳಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವೆ. ಸಾಕು ಈ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿ —ಈ ಊರ—ಜಗಳ—ಈ ದಡ್ಡ ಜನರ ಸಹವಾಸ ! ಮುಂದಿನ ಸಲ council ಗೆ ನಿಂತು ಬಿಡುವೆ. ಏನೆ, ಆಂ ! ಆ ಮೇಲೆ ಮುಂಬಯಿ

ಇಲ್ಲವೆ ಪುಣೆ!-ಈ ಹಾಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ ಆಗ ಬಾರದು - ಇಷ್ಟೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಒಂದು ವರ್ಷ ಆದರೆ ಬಹಳ ಆಯಿತು-ಒಂದೆರಡು committee ಗಳ ಮೆಂಬರು; ಮರುವರ್ಷವೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಖಾತೆಯ ಮಿನಿಸ್ಟರ !....ಆ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟಿ ! ನಾನೂ ನೀನೂ ಗವರ್ನಮೆಂಟ ಹಾಳುಸಾಡ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು-ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀನು ಮಡಿಸೀರೆ ಇಲ್ಲ ದೋತರ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು ಹೇಳು.

ವೇಣುಕೃ:— (ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಏನಂತೀರೋ ಏನೋ ! ನನಗಂತೂ ಈ ಬಣ ಉಸಾಬರಿ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವು “ರಾಮಾ, ಕೃಷ್ಣಾ” ಅಂತ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬಾರದೆ-ಅನ್ನಿಸತದ.

ಮೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ರಾಮಾ-ಕೃಷ್ಣಾಸ ಕಾಲವೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆಯೆ, ಹುಚ್ಚೇ. ಆದಿರಲಿ-ಈ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನೀನು ರೂಢಿ ಮಾಡಿಕೊ party ಗೆ ಹೋಗೋದು ! ನಿನಗೆ ಎಂತಹದು ಬೇಕು ಅಂತಹದು-ಮಂದಿಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡಿಸುವಂತಹದು--ಸೀರೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆಯಂತೆ.

ವೇಣುಕೃ:— ನಿಮ್ಮ ಬೋಡಿ ಇನ್ನು ಊರತುಂಬಿ ಚಹಾ-ಪಾರ್ಟಿಗೆಯೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರ-ನನಗನ್ನಿಸತದ ನಿಮ್ಮ ಬೋಡಿ ನನಗೂ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ೮-೧೦ ದೋತರಾನೇ ಕೊಂಡುಬಿಡಿರಿ ಅಂತ ! ಏನ ಪಾರ್ಟಿನೋ, ಏನು ಚಹಾನೋ-! ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಯಾಕ ಇರ ಬಾರದು ಅಂತೀನಿ ನಾನು.

ಮೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ನಕ್ಕು) ನಿನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನಿರೋದು ಸಹನ ಆಗೋ ದಿಲ್ಲ ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ! ನೋಡಬಾರದೆ ? ನನಗೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಈ ಹಾಳು election ?

ವೇಣುಕೃ:— (ಹಿಂತನದಿಂದ) ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದೆ-ಈ ಗದ್ದಲ ದೊಳಗೆ ಬೀಳಬ್ಯಾಡರಿ ಅಂತ. .ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಾತು ಅಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಮಾತು ತಪ್ಪಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ) ಇರಲಿ ಜಿಡೆ ! ಸಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೇಳುತ್ತಾ ನಾನು ಹೇಳ್ವೇಕೆಂದಿರೋ ಮಾತೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಂ....ಇದು ನೋಡು....ನನಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಇದೆ-ಈ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಇರುವೆ-ನನ್ನ ಚಹಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡು-ಇದು ನೋಡು-ಬಳಗಿಂದೊಳಗಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡು.

ವೇಣಕ್ಕ:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಇದೇನು ಈ ಹೊತ್ತು ಧರ್ಮ ಒಂದು-ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ ಚಹಾ ಕುಡಿಯಬೇಕಂತೀರಿ ?

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಹೊರಗೆ ಸದ್ದಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ) ಬಂದನೊ ಏನೊ - ಮಹಾರಾಯ ! ಮುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ-ಅಲ್ಲೇ....ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬರುವವ ಇದ್ದಾನ-ಅವನ ಕೂಡ ಹೇಗೆ ಕೂತು ಕುಡಿಯಬೇಕೂ ಅಂತ(ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಇದು ನೋಡು-ನಾನು ಒಳಗೆ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಆತ ಬಂದಾ ಅಂದರ-ಆ ಈತ-ನಬೀಸಾಹೇಬ-ಆತ ಬಂದಾ ಅಂದರ ಒಂದು ಕವ್ವು ಚಹಾ ಅವನಿಗೂ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು....ಆಂ....ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಇದೆ (ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವನು.)

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಚಿಪ್ಪಾಗಿ) ಏನು ?....ಹುಂ....ಎಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಲಿ ಆತನ್ನ-ಆಡಿ ಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗೊ ದೇವರ ಮನೆಯೊಳಗೊ ? ಏನ ಕಲಿಕಾಲ ಬಂದಿತು ಅಂತೀನಿ-ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ (ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಳು)

ವಸಂತ:— (ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು) ನನ್ನ ಕರೆದರೇನು-ವೇಣಕ್ಕಾ ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಯಾರು ? ವಸಂತ ಏನು ?....ಯಾರನ್ನೂ ಕರೇಲಿಲ್ಲ.

ವಸಂತ:— ಅಲ್ಲ, ಕಲಿಕಾಲ ಬಂದಿತು ಅಂದಿರಿ-(ಅವಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ) ಯಾಕೆ, ವೇಣಕ್ಕಾ, ಮತ್ತೇನಾಯಿತೇನು ? ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದರೇನು?...ಆಂ....ಯಮುನಾ ಇನ್ನೂ ಮನೆಯೊಳಗೆಯೇ ಇದ್ದಾಳೇನು ?

ವೇಣಕೃ:— ಆಕೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕ ಹೋಗುವಾಕೆ-ಆದರೂ ಅಡಿಗೆ ಅದೇನೂ ಮಾಡಬಾರದಂತೆ....

ವಸಂತ:—ನಾನು ಯಮುನಾನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಓಡತೋಡತಾ ಬಂದೆ. (ವೇಣಕೃನು ಸುಶಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು) ಮೊನ್ನೆ ಸಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ನನ್ನ ಚಾಕು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು-ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡೇ ಊರಿಗೆ ಹೋದಳೇನೋ ಅಂತ ಹೆದರಿದೆ-ನನಗೀಗ ಬರೆಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಕೆತ್ತಲಕ್ಕೆ ಚಾಕು ಇಲ್ಲ.

ವೇಣಕೃ:— ಹೇಳ್ತೀನಿ ಆಕೆಗೆ ತಂದು ಕೊಡು ಅಂತ....ಅಲ್ಲ- ವಸಂತಾ- ಈಗ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬರೋವ ಅಂತ-ಅವನಿಗೆ ಚಹಾ ಕೊಡು ಅಂತ ಹೇಳಿದರು ನೋಡೋ ನನಗ! ಅಲ್ಲ-ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಸ-ಮರ್ಯಾದೆ ಅದನೋ ಇಲ್ಲೋ?...ನನಗಂತೂ (ಗದ್ದದಳಾಗಿ) ಚಾಕು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳೋ ಹಾಂಗ—

ವಸಂತ:— (ಕನಿಕರ ತೋರಿಸಿ) ಛೇ-ಛೇ-ಇದೇನು, ವೇಣಕೃ ? ಮುಸಲ್ಮಾನ ಗ ಚಹಾ ಕೊಡೋದೇನು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಅಂತೀರಿ ? ಯಮುನಾನ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ-ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಹೀಗ ಮಾಡಿರಿ; ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಿಪರೀತ—ಅವರು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಚಹಾ ಕುಡಿಯೋದಿಲ್ಲ-ಕಪ್ಪು ಬೋರಲು ಮಾಡಿ-ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿ ಡಬ್ಬು ಹಾಕಿ-ಚಹಾ ಕುಡಿ—

ವೇಣಕೃ:— (ನಕ್ಕು) ಆಯ್ಯೋ ! ನಿನಗಂತೂ ಕಡೆತನಕ ಬುದ್ಧಿ ಬರೋದಿಲ್ಲ ನೋಡು....(ಎದುರು ನೋಡಿ)ಅಕೋ-ಶ್ಯಾಮ ಬಂದ-ಅವಸರ ಮಾಡುವ-ಹೋಗ್ತೀನಿ ಇನ್ನು ಒಳಗಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ. (ಹೋಗುವಳು)
ವಸಂತನು ಆದರಯುಕ್ತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದವನಂತೆ ಶ್ಯಾಮನು-ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವನು. ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಒಂದು ಗಂಟು. ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವನು. ವಸಂತನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಮುಖತೆರುವಿ ಹೆದರಿದ ಆತನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಚಕಿತನಾಗುವನು. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ

ವೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಶ್ಯಾಮನು ಒಳಗೆ ಬರುವನು.

ವಸಂತ:— ಯಾಕೋ? ಎಷ್ಟು ಹೆದರಿರು—

ಶ್ಯಾಮ:— ಶಶ್....ವೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡು.

ವಸಂತ:— ಆ ಗಂಟೆಸಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— ಸೀರೆ.

ವಸಂತ:— (ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ) ಓಹೋ! ವೇಷ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೋ ಅನ್ನುವೆಯಾ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೂ ಮೆಲುಕನೆಯಲ್ಲಿಯೆ) ನನಗಲ್ಲೋ ಸೀರೆ-ಆಕೆಗೆ-

ವಸಂತ:— ಆಕೆ....? ಯಮುನಾ ಆಕೆ ಆದಳೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ? (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿಳಿದವನಂತೆ) ಅಲ್ಲೋ, ಸೀರೆ ಆಕೆಗಾದರೆ, ಹೆದರಿಕೆ ನಿನಗೆ ಯಾಕೋ?

ಶ್ಯಾಮ:— ಸಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನೀಹೋದ ಮೇಲೆ—ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ—ಇನ್ನೂ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ—ಅದಕ್ಕು—

ವಸಂತ:— ಅದಿರಲಿ—ಮೊದಲು ಸೀರೆ ನೋಡೋಣ—ಹೇಳುವ ಹಾಗಿ ದ್ದರೆ ಆ ಮೇಲೆ—(ಶ್ಯಾಮನು ಮೂಲೆಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿದು ತೋರಿಸುವನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿರಾಶನಾದವನಂತೆ) ಅಯ್ಯೋ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಒದರಬೇಡೋ—

ವಸಂತ:— (ನಕ್ಕು) ಹೆದರಬೇಡೋ....ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಒಳಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೂತಾರ. ದೊಡ್ಡರಾಯರು list ನೋಡಿ vote ಎಣಿಸತಾರ.... ಅಲ್ಲೋ—ಶ್ಯಾಮಾ— ಎಂಥಾ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕನೋ ನೀನು? ಇಂಥಾ ಸೀರೆ ತರಬೇಕೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಯಾಕೆ? ಎಂತಹಾದ್ದು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು?

ವಸಂತ:— ಎಂತಹಾದ್ದು? ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಪುನರ್ನಿವಾಹ-ಅಂದರೆ ಕೆಂಪುಸೀರೇನೆ ಬೇಕು—ಕೆಂಪು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೋಪಾತಿರಯದಿಂದ) ತಡೆಯೋ ಸಿನ್ನ ಹೇಸಿ ನಾಲಗೆ
ಯನ್ನು—

ವಸಂತ:— (ಸಮಾಧಾನ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಹಾಂ—ಹಾಂ—ಸಿಟ್ಟಿ ಗೇಳಬೇಡ.....

ಶ್ಯಾಮಾ, ಇನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ತುಂಬ
ತುಳಿಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಬ್ಬಿ ಪುಟಿಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕಾರಂಜಿಯನ್ನು
ಇನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.....ಕೆಂಪುಸೀರೆ ಅಂದರೆ ಸಿನಗೆ
ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಶುಭ—ಅಸಹ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ, ಶ್ಯಾಮಾ,
ಆರ್ಯಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಸೀರೆಯೆಂದರೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ
ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಸತಾಕೆಯಂತಿದೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಿಶಾನೆಯಾಗಿದೆ,
ಮರೆಯಬೇಡ. ಆದಕಾಗಿಯೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾಪನೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಭಗವಾ ರ್ಪುಂದಾ
ಸಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು....(ತನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡುವವನಂತೆ) ಕೆಂಪು! ಕೆಂಪು!
ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವೆಂದರೆ ಬಾಗೃತಿಯನ್ನು ಜನಿಸುವ ಬಣ್ಣ, ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು
ಕೂಗುವ ಬಣ್ಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವ ಬಣ್ಣ. ನಿದ್ರೆಹೋದ
ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಜನ-ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವ
ಸೂರ್ಯ ಕೆಂಪು. ಪೂರ್ವಸಶ್ಚಿಮಖಂಡಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು
ಕೂಡಿಸಿ ವಿಶ್ವದ ವ್ಯವಹಾರ-ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದದ್ದು,
ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರದಿಂದ....ಒಡಸರಿಗೂ ಬಲ್ಲದರಿಗೂ, ಹುಡುಗರಿಗೂ-
ಹೆಂಗಸರಿಗೂ, ಗಾವಿಳಸಿಗೂ-ಗಂಡಸಿಗೂ, ಹಿರಿಯರಿಗೂ-ಹುಚ್ಚರಿಗೂ
ಸಕಲರಿಗೂ ಸಮನಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದು ಸಾರುವ ರಶ್ಮಿಯಾದ
ಸತಾಕೆಯ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪು....ಸಮ್ಮದೇಶವನ್ನು ನೋಡು....ಸಮಿಷಕ್ಕೆ
ಸಾವಿರಮೈಲುಗಳ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುವ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ
ನಮ್ಮದೇಶ, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಹಾಗೆಯೆ ನಿಂತಿವೆ—ಯಾಕೆ? ಸಾವಿರಾರು
ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೆಂಪುಸೀರೆಯ ಸಿಶಾನೆಯನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದಿರು
ವದರಿಂದಲ್ಲವೇ?.....ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಗಂಡಸು ಬಲಗಣ್ಣು, ಹೆಂಗಸು
ಎಡಗಣ್ಣು ಎಂದು ಮಿಕ್ಕವರು ಹೇಳಿದರೆ—ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಶಿವನ ಮೂರನೆಯ ಉರಿಗನ್ನೊಸಂತೆ ನಿಂತಿದೆ ಈ ಕೆಂಪುಸೀರೆಯ ಸಮೂಹ.....ಶ್ಯಾಮಾ, ಶ್ಯಾಮಾ, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿಲ್ಲವೆ ? ನಿಮಿಮಿತತನ, ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆ, ಪ್ರಗತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳೆಂದು ನೀನು ಓದಿಲ್ಲವೆ ? ಪೃಥ್ವಿಯ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಆ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು; ಅದರಂತೆಯೇ ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಿಮಿತತನ, ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆ, ಪ್ರಗತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ, ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-ವೈಭವ ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯಿಂದಲೆ. ಇಂತಹ ಕೆಂಪುಸೀರೆ ನಿನಗೆ ಅಶುಭ ಎನ್ನಿಸಿತೆ, ಅಸಹ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿತೆ ? ನನಗಂತೂ--ಪುನರ್ನಿವಾಹದ ನನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಪರದೆಗಳು ಕೆಂಪು-ಅಚ್ಚ ಕೆಂಪು-ಬರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದೆ. (ಶ್ಯಾಮನು ತನ್ನನ್ನು ದುರದುರು ನೋಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು) ಯಾಕೆ ? ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕೆಂಪಾದುವಲ್ಲವೆ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ) ಅಲ್ಲೋ-ನಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ-ಹೀಗೆಯೆ ಅಸಂಬದ್ಧ ಹರಟೆ ಕೊಡುವೆಯೋ ?

ವಸಂತ:— (ನೋಡುಕೊಂಡವನಾತ) ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ, ಹಾಗೆ ನನ್ನ ನಾಟಕ. ಆ ಅಸಂಬದ್ಧ ಹರಟೆ ಈಗೇಕೆ ? ಹೇಳು, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ನಿನಗೆ ಸರಿಬಂದಿತೋ ಇಲ್ಲೋ ? ಈ ಮದುವೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಹಟದಿಂದ) ಅಹುದೋ--ಎಷ್ಟುಸಲ ಹೇಳಬೇಕು ಅದನ್ನೆ ? ಆದರೂ ವಸಂತಾ, ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಅಂತ ನನಗೆ ವಿಚಾರ ತೋಚಿದೆ ನೋಡು.

ವಸಂತ:— ಇದೇನೋ ? ಹೀಗೆ ಹಿಂಜರಿಯುವೆಯೋ ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಚೀಜಾರವಾಗಿ) ಹಿಂಜರಿಯುವದಲ್ಲೋ!--ಒಂದುವೇಳೆ ನಾವು ಹೆದರಿದೆವು ಅಂತೇ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋದೆವೋ ಅಂತ ಜನರು ಆಡಿ

ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.... ಇದಲ್ಲದೆ--ಇನ್ನೊಂದು.....ಇಂಥಾ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕೆಲಸ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾಕೆ ಮಾಡಬೇಕು--ಹೇಳು ನೋಡೋಣ.

ವಸಂತ:— ಯಾಕೇನು? ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಮೊದಲು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗೆ ಮಾಡಿದರೇನೇ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅದರ ಎಚ್ಚರ, ಅಭಿಮಾನ ಹುಟ್ಟುವವು.

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಅದರೂ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆದರಿಕೆ ನನಗೆ.... ನನಗೆ ಮರಾಠೀ ಬರೋದಿಲ್ಲ, ಯಮುನಾಗೂ ಮರಾಠೀ ಬರೋದಿಲ್ಲ; ಆಡುವ ಮಾತು ಕೂಡ ತಿಳಿಯದಲ್ಲ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋದೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ?

ವಸಂತ:— (ನಕ್ಕು) ಆಡುವ ಮಾತು ತಿಳಿಯದಲ್ಲ ಅಂತ! ಅಲ್ಲೋ, ಅದನ್ನು ಮಾತಾಡುವವರಿಗೆ ಕೂಡ ತಿಳಿಯದಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಮಂತ್ರ ಬರಟುವಾಗ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು--ಇದೇನು ಹೊಸ ತೊಡಕು ಅಂತ ಹೇಳುವೆ!

ಶ್ಯಾಮ:— (ತಡೆಯದೆ) ತೊಡಕು ಹೊಸದು ಅಲ್ಲೋ- ಮದಿವೆ ಹೊಸದು; ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳ್ತೀನಿ....ಸಂಘರವುರಕ್ಕಂತೂ ಹೋಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ--

ವಸಂತ:— (ನಡುವೆಯೆ) ತಾಳೇಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗುವೆಯೇನು?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾವದಾದರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಳ ಬೇಕೋ-- ನನಗಿಲ್ಲ, ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ.

ವಸಂತ:— (ಬೆರಗಾದವಂತೆ) ತಾಳೇಕೋಟಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಲ್ಲ? ಪ್ಲೇಗು, ಕಾಲರಾದ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಜನರು ಸತ್ತುಹೋದರೇನೇ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಳಗೆ ಅಂತ ಕಡಿದಾಡಿ ಸತ್ತರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಲ್ಲ ಅಂತ--

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ) ಸಾಕ್ಷಾಡೊ ನಿನ್ನ ಅಸಂಬದ್ಧ ಹರಟೆ! ಎಂತಹ ಸಮಯ--ಎಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವೆ? ನಿನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಆತ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಅಭಿಮಾನ ಇಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿವಾಹವೆಂದರೆ ಸಮಾಜ

ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ; ಈ ವಿವಾಹವೆಂದರೆ ಹಳೆಯ ಹಾಳು ರೂಢಿಯ ಧೂಮಪತಾಕೆ; ಈ ವಿವಾಹ ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತಳಹದಿ; ಈ ವಿವಾಹ ಎಂದರೆ-ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಕು. ಇಂತಹ ಬಂದೂ ವಿಚಾರವು ನಿನಗೆ ಹೊಳೆಯುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ವಸಂತ.— (ವಿಚಾರಿಸಿದವನಂತೆ) ಹಾಗಾದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡು. ರೂಢಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮದುವೆ ಇದ್ದರೆ ಒಂದು native stateಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡು. ಉಳಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಬರಿಯ ಮುಹೂರ್ತ ತಪ್ಪಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳೊಳಗೆ ಕಾಯಿದೆ ಕೂಡಾ ತಪ್ಪಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋದು. (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದವನಂತೆ) ಆಹಾ ! ಸಂಸ್ಥಾನ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡೋ, ಜಾಣಾ. ಮತ್ತೆ—ಹುಡುಗಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಅಂತ ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಹನ್ನೆರಡೇ ಅಂತ ಹೇಳು....ಯಾಕೆಂದರೆ— ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಏಕಾಏ ಮದುವೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ—ಅಂತೂ ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲೋ ಕೊನೆಗೆ—ನೀ ತಂದ ಸೀರೆ ನಿರುಪಯೋಗದ್ದೇ ಆಯ್ತು— (ಒಳಗೆ ಸವ್ವಾಡುಡನ್ನು ನೋಡಿ) ಹಂ-ಮುಚ್ಚು ಮುಚ್ಚು ಆ ಸೀರೆಯನ್ನು-ಯಮುನಾ ಬಂದಳು. (ಹೊರಡುವನು).

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬೆವರಿ) ನೀ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆಯೋ ?

ವಸಂತ:— ದೊಡ್ಡರಾಯರ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಇದೆ.

ಶ್ಯಾಮ:— (ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಆಕೆ ಒಂದುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆ ಯಂತೆ....ತಡೆಯೋ.

ವಸಂತ:— (ನಗೆಯಿಂದ) 'ಆಕೆ' ಇಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ದೊಡ್ಡರಾಯರು ಇಲ್ಲಿ ಬರಲಾರದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋದೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. (ಎಂದು ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊರಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುವಳು. ವಸಂತನು ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೆ ತಡೆಯುವನು).

ಯಮುನಾ:— (ವಸಂತನಿಗೆ) ಚಾಕು ಎಲ್ಲಿಯದು ಅಂದಿರಿ ?

ವಸಂತ:— ಛೇ-ನನಗಲ್ಲ-ಅದೇನೂ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೀರೆ ತಂದಾನೆ ಶ್ಯಾಮು-ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗೇದ ಚಾಕು, ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ (ಎಂಪು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವನು. ಯಮುನಾ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಶ್ಯಾಮುನ ಕಡೆ ನೋಡುವಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ಯಾಮುನಿಗೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿ ಅವನು ಎರಡನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವನು; ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಯಮುನಾನೂ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಸಿಲ್ಲುವಳು; ಆ ಮೇಲೆ ಶ್ಯಾಮುನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸುವನು; ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಅವನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡುವಳು; ಆದುದರಿಂದ—

ಶ್ಯಾಮು:— (ಮಾತಾಡಬೇಕೊ ಮಾತಾಡಬಾರದೆೊ ಎಂದು ಸ್ಥಳಯವಾಗದ ಮುನ್ನ)
ಅಂ....ನನಗಲ್ಲ....ಸೀರೆ. .ಅಲ್ಲಲ್ಲ. .ಅಂದರ....ಚಾಕು.... ನನಗಲ್ಲ....
ಸೀರೆ....ತಂದೀನಿ ಆಯ್ತು....ಹೀಗೇ... ಅಂಗಡಿಗೆ . . ಹೋಗಿದ್ದೆ....
ಅದಕ್ಕೆ....

ಯಮುನಾ:— ವೇಣುಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಮಡಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಾರೆ....ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗೇದೇನು ?

ಶ್ಯಾಮು:— (ನಗುವ ಯತ್ನದಿಂದ) ನೀನು ನೋಡಿದರೂ ನಡೀತದ. .ಅಂದರ . .ಅಲ್ಲ . .ನಿನಗೆಯೆ ಅಂತ ತಂದದ್ದು . .ವಸಂತ ಹೇಳಿದ. .ಅದಕ್ಕೆ . .

ಯಮುನಾ:— (ಚಕಿತಳಾಗಿ) ನನಗೆಯೆ ? ವಸಂತರಾಯರು ಹೇಳಿದರೆ ? . .

ಶ್ಯಾಮು:— (ಪೆಚ್ಚಾಗಿ) ಅಲ್ಲಲ್ಲ . .ನಾನೇ ಹೇಳಿದೆ ಅವನಿಗೆ . .ನಿನಗೆ ಅಂತ ನನಗೆ ಹೇಳು ಅಂತ....ಅಂದರ “ನಾ ತಂದೀನಿ” ಅಂತ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳು ಅಂತ. .“ನಾ” ಅಂದರ ಅವನೆ. .ಒಟ್ಟು-ನಾ ತಂದೀನಿ ಅಂತ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು ಅಂತ-ಊರಿಗೆ ಹೋಗೋದು—
ಅದಕ್ಕೆ—

ಯಮುನಾ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಊರಿಗೆ ? . .ಊರಿಗೆ ಯಾರು ಹೋಗುವ ವರಿದ್ದಾರೆ ?

ಶ್ಯಾಮು:— (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ಊರಿಗೆ ಅಂದರ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಅಂತ.

ಯಮುನಾ:— (ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ನನಗ ಸುಮ್ಮ ಹಾಂಗ ಹೇಳು ಅಂತ
ಪೇಳಿದ್ದರು.. ನಾನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಲ್ಲ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಅದೇ-ಅದೇ-ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳತಿದ್ದೆ
ವಸಂತಸಿಗೆ-ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದರೊಳಗ ಏನೂ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಾ
ಅಂತ.. ಅದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡೋಣಾ-ಆಯ್ತು.

ಯಮುನಾ:— (ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ) ಅಲ್ಲ-ಬಂದೆರಡು ದಿವಸ ಇಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ
ಮನೆಯೊಳಗೆಯೆ ಇರಬೇಕು ಯಾವಿಗೂ ತಿಳಿಯದ್ದಾಂಗ ಅಂತ-ನನಗ
ವಸಂತರಾಯರು ಹೇಳಿದರು—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಚೆದರಿ) ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ?... ಮತ್ತೆ ನನಗ ಮೈಸೂರಿಗೆ
ಹೋಗಿರಿ ಅಂತ ಪೇಳಿದಲ್ಲ— !

ಯಮುನಾ:— ಮೈಸೂರೊಳಗೆ ಅವರ ಕೆಲಸ ಎನವೊ ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ..
ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕಂತೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆಯೆ -ಏನೂ ಮದುವೆ ಆದೆ
ಅಂತ —

ಶ್ಯಾಮ:— (ಉಚ್ಚೇಗದಿಂದ) ಯ -ಯಮುನಾ, ಮೈಸೂರಿಸ ಕೆಲಸ-ತನ್ನ
ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ನಿನಗ ಹೇಳಿದ್ದೂ ನನಗ ಹೇಳಿದ್ದೂ
ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಆತ
ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೂ ನಾ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ... ..
ಯಮುನಾ, ಯಮುನಾ, ಅದಕ್ಕಂದೇ ಈ ಸೀರಿ ನಿನಗಾಗಿ
ತಂದದ್ದು. ಯಮುನಾ, ಸಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕೂ ಅಂತ
ಆತ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನಾನೇ ಆತನಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆತ
ಹೇಳಿದ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ, ನಾ ಹೇಳೋ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಎರಡೂ
ಒಂದೇ - (ಎಂದು ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬರುವನು)

ಯಮುನಾ:— (ಹೆದರಿ) ನನ್ನ....? ನಾನು-ನಾನು-ಅವ್ವಯ್ಯಾ!
ನಾನು ಏನು ಇದ್ದೀನಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ?

ಶ್ಯಾಮ:— (ಆಶೀಶ ತಾಳಿ) ಕ್ಷಮಿಸಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ನೀನು ಏನು ಇರುವೆ
ಯೆಯಾದು? ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆಯ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ ನೀನು; ಸಮಾಜದ

ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮೂಲೆಕಲ್ಲು, ನೀನು; ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವ - ತೋರಿಸುವ - (ಉಗುಳು ನುಂಗಿ) - ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ. (ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವನು)

ಯಮುನಾ:— (ಕೈಕೊಸರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಅವ್ವಯ್ಯಾ - ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಡಿರಿ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅಭಿಮಾನೋದ್ರೇಕದಿಂದ) ಹೆದರ ಬೇಡ, ಯಮುನಾ; ನೀನು ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯವಳಿದ್ದರೂ, ಯಾವ ಚಾತುರ್ಯವಳಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮುಟ್ಟುವೆ

ಯಮುನಾ:— ಅದಲ್ಲ, ಹಿಟ್ಟು ಚಾಳಿಸಿ ಹೊಲಸ ಆಗೇದ ನನ್ನ ಕೈ. (ಶ್ಯಾಮನು ಕೈ ಬಿಡುವನು). ಅಯ್ಯಯ್ಯ - ನನಗೇನೇನೂ ಹೇಳಿದರು ವಸಂತರಾಯರು. (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಬೇಡ ಬೇಡ, ನನಗ ಮದುವೇನೇ ಬೇಡ.... ಒಮ್ಮೆ ಮದುವೆ ಆಗಿ ಬಂದ ಈ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಸಾಕಾಗಿದೆ - ಬೇಡ (ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲು) ಯಮುನಾ, ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರುವವರೆಗೆ ನಿನಗಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಂತಹ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಬರಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ - ಯಮುನಾ—

ವಸಂತ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಂದು) - ಗೋದಾವರೀ ನರ್ಮದಾ ಕಾವೇರೀ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿರುಗಿ ನಿಂತು ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕ್ಷಾಡು ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚತನವನ್ನು!

ವಸಂತ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಯಾಕೆ ಏಳುವೆಯೋ? ನಿಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮಂತ್ರ ಪಾಠಮಾಡಿ rehearsal ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಕೆರಳಿ) ಹಾಳಾಯಿತು, ನಿನ್ನ ನಾಟಕ, ನಿನ್ನ rehearsal! ಮಿಕ್ಕವರಂತೆ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರರನ್ನೂ ಅಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ! ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಮಂದಿರವನ್ನು

ಕೆಡಹಿ, ನನ್ನ ಸಮಾಜಸೇವೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿ, ವಸಂತಾ, ನೀನು ಮೂರ್ಖ - ಶತಮೂರ್ಖ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿ ! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಮದುವೆ ?

ವಸಂತ:— (ಅವಳನ್ನು ಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಶ್ಯಾಮಾ, ನನಗೆ ಮನಬಂದಂತೆ ಬಯ್ಯುವಿಯಂತೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಬೇಡ, ತಿಳಿಯಿತೆ ? ಯಾಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುವೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ನಾಟಕಗಳು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ! (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುತ್ತ) ಅಲ್ಲೋ— ನನಗೆಷ್ಟು ತ್ರಾಸವಾಗಿದೆ ಕಲ್ಪನೆ ಇದೆಯೆ ನಿನಗೆ ? ಒಂದು ಕಡೆ, ರಾಯರು ಹೊರಗೆ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಬೇಕು; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಯಮುನಾಸ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು. (ಶ್ಯಾಮಾ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆನ್ನಲು) ತಡೆಯೋ.... ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಾತು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಯಮುನಾ ಬಪ್ಪಿದ್ದು ಕೇಳಿಯಂತೂ ನನಗೆ ಹಿಟಸದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ-

ಶ್ಯಾಮಾ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಬಪ್ಪಿದಳಂತೆ— ! ಸುಳ್ಳೊಂದು ಸೊಟ್ಟೊಂದು ಹೇಳುವ ನಿನ್ನ ನಾಚಿಕೆಗೆಡಿತನಕ್ಕೆ ಸಮಯ, ನೀಮಾ ಇಲ್ಲವೆ ?.... 'ಬಲ್ಲೆ, ಬಲ್ಲೆ' ಎಂದಳು.

ವಸಂತ:— (ಅಕ್ಕಿಂರ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಕನಿಕರ ಬರುವದು ! ಏಲೋ - ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ತಿರುಕನಂತೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ, ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕನಕರಿಸಿ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಕೂಸಿನ ಕಲ್ಪನೆಯವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆದರಂತೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದು ತಿಳಿಯದಿರುವಿಯಾ ? ಬಲ್ಲೆನ್ನುವಾಗ ಅವಳ ದನಿಯಲ್ಲಿಯ ನಡುಕು, ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ನೀರು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ ನೀನು ? ಬಲ್ಲೆನ್ನುವಾಗಲೆ ಬಪ್ಪಿದಳೆಂದು ಮಾಸಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವೆ ಆ ಮೇಲೆ-ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಡ—

ಶ್ಯಾಮಾ:— (ಆಶೆಯ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು) ಒ-ಪ್ಪಿ-ದ-ಳೆ ?

ವಸಂತ:— (ಅವಸರ ಮಾತು ವನಂತೆ) ಅಯ್ಯೋ— ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಲಿ ?
ಮದಿವೆ ಇದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ—ಮೂಹೂರ್ತ ನಾಡದಿನದಿವಸ—ಆಹೂತ್ತು
election—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಅನಂದಾತೀಕದಿಂದ) ಓಹೋ ! ಸುಖದ ಸುಗ್ಗ.

ವಸಂತ:— ತಡೆಯೋ—ಆ ದಿನವನ್ನೇ ಹರಿಜನವಾರ ಎಂದು ಪಾಲಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಮಾತ್ರ—ಈ ಮದಿವೆ—

ಶ್ಯಾಮ:— ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅಂತೆ ! ಈಗಿಂದೀಗ ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವೆ.
ನೋಡು, ವಸಂತಾ, ನಾನು ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ
ಸುವೆ, ನೀನು ಯಮುನಾನ್ನ ಮದಿವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು—ನೋಡು—
(ಎಂದು ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುವನು)

ವಸಂತ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ಹಿಡಿದಳೆಂದು ಹಿಂದೆ ತಂದು) ಹಾಂ — ಈಗ
ರಾಯರು ಆ ಸಬೀಸಾಬನ ಹಾದೀ ನೋಡತಾ ಕೂತಾರ. ಹಸಿದ
ಹಾರುವ, ಉಂಡ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಹೂರ್ತ ಇದು. ಕಾರಣ—ನೀನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆ
ಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಂತಹನಾಗು, ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಬಂದಾಗ
ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಆವ್ತಾನಿಸುವೆ, ಆಗ ನೀನು ಆಗಮಿಸುವೆ
ಯಂತೆ—ತದನಂತರ ಪೃಚ್ಛೆ ಮಾಡುವೆಯಂತೆ—

ಶ್ಯಾಮ:— ಆದರೆ ಯಮುನಾನ್ನ ಒಲಿಸುವದು—

ವಸಂತ:— ಇರಲಿ ಹೋಗೋ—ಹೊರಗ ಸದ್ವಾಯಿತು—ಬಂದರು ಕಾಣಿಸ
ತದೆ.

ಶ್ಯಾಮ:— ಆದರೆ ಯಮುನಾನ್ನ—

ವಸಂತ:— ಯಮುನಾ—ಯಮುನಾ ! ನೀನು ಮೊದಲು ಬಾಯಿಯ
ನ್ನಾದರೂ ಮುಚ್ಚು, ಇಲ್ಲ ಕಯ್ಯೊಳಗಿನ ಸೀರೆಯನ್ನಾದರೂ
ಮುಚ್ಚು—

ಶ್ಯಾಮ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸೀರೆಯಿದ್ದು ಸ್ವರಣೆಗೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ ! (ಎಂದು
ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು) ಯಮುನಾನ್ನ—

ವಸಂತ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಸೀರೆ—(ಶ್ಯಾಮ ಹೌಹಾರಿದವನಂತೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)
 (ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ—ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಏಕೈಕ. (ಎಂದು ಕೆನೆಯೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ಓದುವವನಂತೆ ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಮೇಜಿನ ನಡುವೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿಯು ಆನಂದಾವೇಗವನ್ನು ಕಡೆದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಬರಿ, ಬರಿ, ಸಾಹೇಬರೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವನು. ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಬೀಸಾಹೇಬನು ಬರುವನು... ಕೊನೆಗೆ ಏನೊ ಒಂದು ಅಪತ್ತು ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮುಖಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಅಂತವ್ವನು ಬರುವನು. ಸಾಹೇಬರು ಕಾಲೊಳಗಿನ ಸ್ವಪರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುವರು. ಕಯ್ಯೊಳಗಿನ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲದಬೀಕೆಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತವ್ವನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿಯ ಹಿಂದೆ ನಡೆದು ಬರುವನು.)

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ) ಹಂ ಕೂಡಿದಿರಿ, ಸಾಹೇಬರೇ, ರಾಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆ. (ಎಂದು ತಿರುಗಿ—ಸಾಹೇಬರು ಕೊಡೆ ಎಲ್ಲದಬೀಕೆಂಬ ಪೇಚಿನಿಂದ ತೊಳಲಾಡುವದನ್ನು ಕಂಡು—ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ತನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ನಡೆದು ಬಂದ ಅಂತವ್ವನಿಗೆ) ಏನ ನೋಡತೀಯೋ, ಅಂತವ್ವಾ! ಸಾಹೇಬರ ಕೊಡೆ ತೆಗೆದು ಇಡಬಾರದ ?

ಅಂತವ್ವ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಪೂಜೆಗೆ ಅಂತ ತುಳಸೀದಳ ತಂದೀನಿ, ಇನ್ನೂ ಕಿಸೆ ದೊಳಗೆಯೆ ಅವೆ—

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಭೋಡೊ—ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ. (ಎಂದು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಎಡದ ಗೋಡೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ತಾತ್ಕಾಲಿಕಾರಿ:— (ಅಂತವ್ವನಿಗೆ, ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಮೆಲುಕಿನಲ್ಲಿ) ತುಳಸೀದಳಕ್ಕೆ ಮೈಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ?.. ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲ ಕೆಡಿಸಿ ಬಿಡುವಿ....ಹೋಗು ಆ ತುಳಸೀಪತ್ರ ಕಿವಿಯೊಳಗ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ! (ಅಂತವ್ವನು ಅತ್ಯಂತ ಆಶಾಭಗ್ನನಂತೆ ಬಲಬದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.) ಅಂ....ಸಾಹೇಬರ—ರಾಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೆ ಬಂದೆ—ಒಂದು ಸಿಮಿಷ—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ವಸಂತನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎ, ಒಳಗ ಇದ್ದಾರೇನೊ ರಾಯರು ? (ಉತ್ತರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವನು.)

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಛೋಡೊ—ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ. (ವಸಂತನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು) ತುಂ ಕ್ಯಾ ತಾತ್ಕಾಚಾರಿಕಾ ಬೇಟಾ?

ವಸಂತ:— (ಉಸಿರೆಳೆದು) ಅಲ್ಲ-ಅವರು ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಶತ್ರು-ನಾನು ಅವರ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಶತ್ರು. (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಓಡುವವನಂತೆ ನಟಿಸುವನು.)

“ಇದೇನು ಅಲಭ್ಯ ಲಾಭ !” ಎನ್ನುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಾತ್ಕಾಚಾರಿಯೂ ಬರುವರು.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಏನು, ಸಾಹೇಬರೆ, ಹಾದೀ ತಪ್ಪಿ ತೇನು ಈ ಹೊತ್ತು ? ಇದೇನು-ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಿ-

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಛೋಡೊ, ರಾಯರು (ಎಂದು ಮೇಜಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಮೇಜಿನ ಹಿಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಹಾದೀ ತಪ್ಪಿ ಯಾಕೆ ? (ಎಂದು ವಸಂತ ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡರಾಯರ ನಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು.) ನನಗೂ ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ವಾದಕ್ಕು ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ವರ್ಷದ ಇಲೆಕ್ಟ್ರನ್‌ಗೆ ಸಾಹೇಬರು ಆಸ್ಥಾನೇ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ-ಯಾಕೆ ? ಅಂತ ನಾನೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ.... (ನಗೆಯಿಂದ) ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮ ರಾಯರ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು !

ನಬೀಸಾಬ:— (ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವನಂತೆ) ಇರಲಿ ಛೋಡೊ—ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ. ಸಿಟ್ಟು ಕಿದರಸೇ-

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಏನು ? ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಾಹೇಬರ ಸಿಟ್ಟು ? ಇದೇನು ಸಾಹೇಬರೇ ? ನಿಮ್ಮ ಸ್ಟೇಶನ್ ವಾರ್ಡ್ ನೊಳಗೆ ನೀವೇ ಉಮೇದವಾರರಾಗಿ ನಿಂತಿರಿ-ನಮ್ಮವರೇ ಬಬ್ಬರೂ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು-ನಾನು ನಮ್ಮ ಟಾಂಗಾವಾಲಾ ಇಮಾಂ ಸಾಹೇಬಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಬಿಡಿಸಿದೆ-ತಾನೂ ನಿಲ್ಲಬೇಕಂತಿದ್ದ ಅವ-

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ನಡುವೆಯೆ) ಅದೇನು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ? ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರ ಸಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಾರಣಕ್ಕೆ....

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಛೋಡೊ—ತಾತ್ಕಾಚಾರೀ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಅದೇನು—?

ನಬೀಸಾಬ:— (ತಾನೇ ಮುಂದಾಗಿ) ಏ ದೇಖೊ, ದೊಡ್ಡರಾಯಸಾಬ್; ಇದ್ದ ಬಾತ ಬೋಲನೇಕೊ ನಮಗೆ ಡರ್ ಎಲ್ಲಿ ಆದಾವ್ ? ದೊಡ್ಡರಾಯ ಸಾಬ್, ಹೊಲೇ ಲೋಕೋಕಾ ಔರ್ ಮಾದಗ ಲೋಕೋಕಾ ಪಿಠೆ ಕಟ್ಟಿದರು ಕರಕೆ ಸುದ್ದಿ ಆಗಯಿ ಹಮಾರೇತಕಾ. ಓ ಹೊಲೇ ಔರ್ ಮಾದಗ ಲೋಕ ಬಡೇ ಹೊಲಸ ಕಾಮ ಕರನೇವಾಲೇ. ಆ ಲೋಕೋಕೀ ನಜರ ಭೀ ನಡ್ಯಾಕಿಲ್ಲ ನಮಗ, ದೊಡ್ಡರಾಯ ಸಾಬ್. ಇದ್ದ ಬಾತ ಬೋಲನೇಮೇ—

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ನಡುವೆಯೆ) ಅಲ್ಲ, ರಾಯರೆ, ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೂಡಬಾರದೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ? ಅಲ್ಲ—ಹೊಲೆಯರು ಎಲ್ಲಿ? ನಾವೆಲ್ಲಿ? ಅವರಿಗೂ ನಮಗೂ ಸಂಬಂಧ ಏನು?

ನಬೀಸಾಬ:— ಹೊಲೇರ ಸಹಿ, ತಾತ್ಕಾಚಾರೀ, ಅದೇನೊ ಹರಿಜನ ಕತೆ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ನಡುವೆಯೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದವಂತೆ) ಓಹೊ! ತಿಳಿಯಿತು. ಯಾರೊ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನವರು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು.

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಛೋಡೊ, ದೊಡ್ಡರಾಯಸಾಬ್, ಸುಳ್ಳು ರಹೇತೋ ಸುಳ್ಳು—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಅಲ್ಲ, ಸಾಹೇಬರೆ, ಇರಲಿ ಬಿಡು ಆಂದರ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತರಿ—

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ನಡುವೆಯೆ) ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಅಲ್ಲ—ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮವರು ಯಾರು ಅನ್ನೋದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಅಲ್ಲ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಂಧುಗಳು ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯವರು, ನಮ್ಮಂತೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ಇದ್ದವರು, ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸರಳಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು; ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಅಂದರೆ ನಾವೂ ಅವರೂ ಎಡಗೈ ಬಲಗೈ

ಇದ್ದ ಹಾಗೆ.....ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಮ್ಮಾ ಕಾಲೊಳಗಿನ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಹೊಲೆಯರ ಜೋಡಿ ಕಟ್ಟತೀಸೇ ನಾನು?

ನಬೀಸಾಬ:— ಹೊಲೆಯರ ನಹಿ, ದೊಡ್ಡರಾಯಸಾಬ್, ಓ ಹರಿಜನ ಕತೆ—

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮುಂಡೇಮಕ್ಕಳೇ.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ಛೇ-ಛೇ-ಸಾಹೇಬರೆ, ಸಿಮ್ಮಂಥವರು ಎಶ್ವಾಸ ಇಡಬಾರದು ಈ ಮಾತಿನೊಳಗೆ? ಈಗಾದರೂ ಏನಾಯಿತು? ಇನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಎಶ್ವಾಸ ಆದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿರಿ, ಇಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡತೀನಿ ನನ್ನ ಉಮೇದವಾರಕ್ಕೇ.

ನಬೀಸಾಬ:— ಛೇ-ಇರಲಿ ಛೇ-ದೊಡ್ಡರಾಯ್ ಸಾಬ್.

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಕಳಕಳಿಯ ಆವೇಶದಿಂದ) ಆದಲ್ಲ, ಸಾಹೇಬರೆ; ಆದರೆ ಎಂದಿನಿಂದ ಹಿಂದು-ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಏಕೈಕಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಹಣಗಾಡಿದ ನಾನು ಮುಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಮೂರ್ಖ ಆದೆ ಅಂತ- ನಿಮ್ಮಂಥಾ ನನ್ನ ಹಿತಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗೋದು ಬೇಡ. Election ದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡೋದಾದರೂ ಏನು? ನಾನು election ಕೆ ನಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು - ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಂಧುಭಾವ ಬೆಳೆಯೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ -

ತಾತ್ಯಾಚಾರಿ:— (ನಡುವೆಯ) ಒಂಟಕಾಲಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಿದ್ಧ ಇದ್ದಾರೆ, ಅಂದೆ, ರಾಯರು; ಒಂಟ ಕಾಲಿನ ಮ್ಯಾಲೆ. ಆದರೆ, ಸಾಹೇಬರ, ಆರಿಸಿ ಬಂದರೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಆರಿಸಿ ಬರಬೇಕೆ ಹೊರತು—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— ತಾತ್ಯಾಚಾರೀ, ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವೆಯಾ? ಹೋಗು-ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಹಾ- (ತಾತ್ಯಾಚಾರಿಯು ಏಳುವನು.)

ನಬೀಸಾಬ:— ಛೇ-ಇರಲಿ ಛೇ-ದೊಡ್ಡ-ತಾತ್ಯಾಚಾರೀ-ಇರಲಿ ಛೇ-ದೊಡ್ಡ. (ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಅಂತಪ್ಪನು ಬರುವನು)

ಅಂತಃಪು:— ರಾಯರ, ಮತ್ತೆ ಮಾತಿನೊಳಗ ಮರೆತೀತು ಅಂತ ಒಂದೆ.
ಈ ಹೊತ್ತು ಸಂಜೆಯ ಪಾಟೀಲಿಗೆ ಸಾಹೇಬರು ಬರಬೇಕು-ನವ
ಪೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲಾ ಅಂದೆ.

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಕೇಳಿದಿರಾ, ಸಾಹೇಬರೆ ?

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ, ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ. ಆರೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ
ಇರಲೇಬೇಕು....

ನಬೀಸಾಬ:— ಆರೂವರೆ-ಸಾಡಾ ಆರು ? (ತಾತ್ಕಾಚಾರಿಯು ತಲೆದೂಗುವನು)
ಮಾಘಕರನಾ, ದೊಡ್ಡ ರಾಯ್ ಸಾಬ್. ಅಂತಪ್ಪಾಕೋ ಮಾಲೂಮ್
ಐತಿ-ಪುಛೊ. ಸಾಡಾಆರ್ ನಮಾಜ ಪಡನೇಕೇ ಬಖತ್—

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಅಂತೂ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಹಾ
ನಡಿಯೋದಿಲ್ಲ ಅಂದ ಹಾಗಾಯ್ತು—

ನಬೀಸಾಬ:— (ಎದ್ದು) ಗೈರಸಮರ್ಪು ಬ್ಯಾಡ, ದೊಡ್ಡ ರಾಯ್ ಸಾಬ್....
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಖತ್, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಖತ್—(ಎಂದು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ
ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು) ಓ-ತುಮಾರಾ ಇಮಾಂಸಾಬ್—

ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು:— ಛೇ-ಅವನ ಹೆದರಿಕೆ ಬೇಡ ನಿಮಗೆ. ಅವನ vote
ಸಹಿತ ನಿಮಗೆಯೆ-ಯಾಕೋ, ವಸಂತಾ, ನೀ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲ ನಾನು
ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ?

ವಸಂತ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿಡ್ಡೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ) ಆಂ..ಓಹೋ-ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಹಿಂದು-ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು
ಹೆಣಗಾಡುವರೆಂಬುದು ? ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿಯ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾದಾಗ
ನಿಂದಂತೂ ನಮ್ಮ ರಾಯರು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಂಧುಗಳ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ-ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಕೂಡ ಕೆಟ್ಟ ಆಗಬೇಕಾಯಿತು
ಅನರಿಗೆ. ಊರೊಳಗಿನ ಬೀದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ದೂಳಿಯಿಂದ
ತುಂಬಿದವೂ ಅಂತ ಎಷ್ಟು ಜನರ ಆಕ್ಷೇಪ ! ಆದರೂ-ಟಾಂಗಾ
ಹೊಡೆಯುವವರೆಲ್ಲಾ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಂಧುಗಳೇ ಇರುವರೆಂದೂ,

ದೂಳು ಮುಸುಕಿದರೆ ಟಾಂಗಾದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಚಸರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ,
ಅದಕ್ಕೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ-ಎಂಬುದು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿ
ಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು--ಹಾಗೆಯೇ ಬೀದಿಯ ದೂಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆ
ಯುವಂತೆ--

ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎ-ನರ್ತಮಾನವತ್ತು ಗಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿ ಓದ
ಬಾರದು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಇದ್ದಾಗ ಅಂತ ತಿಳಿಬಾರದೇನೋ ?

ನಬೀಸಾಬ:— ಇರಲಿ ಛೋಡೋ, ತಾತ್ಕಾಚಾರಿ. ಮೈ ಮತ್ತೊನ್
ಬಖತ್ ಆತಾಯ್—(ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಹೊರಬೀಳುವನು).

ದೊಡ್ಡರಾಯರು ವಸಂತಸಿಗೆ ವಿನೋ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತಪ್ಪನು
ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೊಳ್ಳೆಂದು ನಗುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ಆಕ್ಷಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು
ನೋಡುವರು.

ಅಂತಪ್ಪ:— (ನಗೆ ಕಡೆಯುತ್ತ) ಅಲ್ಲ-ಈ ಜನರು ಎಂದು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕೂ
ಅಂತೀನಿ ! “ಸಾರ್ಟಿಗೆ ಬಾ” ಅಂದರೆ ಸಮಾಜ ಜೀಳೋಡು-ಅದಕ್ಕೆ
ಆಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ! ದೇವರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡಿಸುವಾಗಲೂ
ಸಮಾಜ ಅಂತ ಇವರು ನೆಲಕ್ಕೆಯೆ ಮುಖ ಹಚ್ಚುವವರು ! ಕಠಿಣ
ಇಂಥವರ ಜೋಡಿ ಹಹ. (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನಗುವನು. ಎದುರು ಒಳಗೆ ನೋಡಿ
ಕಕ್ಕಾ ವಿಕೃಯಾಗುವನು. ಒಳಗಿನಿಂದ ವೇಣಕ್ಕೆ ಬರುವಳು.)

ವೇಣಕ್ಕೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಗತೀರೇನು ? ಅವ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಆದರೂ
ನಿಮ್ಮ ನಡತೆನೇ ವಿಪರೀತ....ಅವನಿಂದಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತು-
ಇಷ್ಟು ಊಟದ ಮುಂಚೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ-ಪೂಜೆಮಾಡಿರಿ ನೋಡೋಣ.
(ಹೊರಗಿನಿಂದ ನಬೀಸಾಬನು ಓಡುತ್ತ ಬರುವನು)

ನಬೀಸಾಬ:— ಅರೆರೆ-ಘಟಾರಮೇ ಛೋಕರಾ ಪಡಗಯಾ, ದೊಡ್ಡರಾ
ಯಸಾಬ್ !

ಅಂತಪ್ಪ:— ಹೋಗೋವಾಗ ಎತ್ತಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಿ, ಸಾಹೇಬರೆ.

ನಬೀಸಾಬ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ) ಎತ್ತಿಟ್ ಗಿತ್ತಿಟ್ ಹಮ್‌ಕು

ನನ್ನೇ ಮಾಲೂವೆ. ಓ ತುನಾರಾ ಹೊಲೇ ಲೋಕೊಕಾ
ಭೋಕರಾ ಹೈ. (ಎಂದು ದರ್ಶೋದ್ಧತನಕ ಹೋಗುವನು.)

ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:— ಹುಂ-ಎನು ಮಡಿ ಮುಸಲನನು ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಸಂಕಯದಿಂದ) ಎನಂತ ಹೇಳಿದ ?

ಅಂತಪ್ಪ:— ಎನೊ-ಗಟಾರದೊಳಗ ಕೂಸು ಬಿದ್ದಿದೆ ಅಂತ—

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ-ಯಾರಾದರೂ ಎತ್ತಬಾರದ ಅದನ್ನ ?

ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:— ಎನಾಗೋದು ನಡೀರಿ, ವೇಣಕ್ಕಾ ? ಹೊಲೆಯರದಂತ
ಆ ಕೂಸು ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಕಳಕಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಅಯ್ಯೋ-ಹೊಲೆಯರದಾದರೂ ನೆಟ್ಟು ಹತ್ತೋ
ದಿಲ್ಲ ? ಮುಂದಾಗಿ ನೋಡಬಾರದ ಇಷ್ಟು ಗಂಡಸರು ಕೂತೀರಿ.
(ಎಂದ. ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುವಳು.)

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎ-ಸಿನಗೇನಾತ್ರೋಡೋದು ಹೊರಗಿನ
ಕಾರಭಾರ ?

ವೇಣಕ್ಕ:— (ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ-ಸಾಯೋದೋ ಎನ ಮಣ್ಣೋ ?
ಪಾಪ ! ರಕ್ತ ಸುರಿತದ-ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಿ
ಯಾರಾದರೂ-ನಾ-ಹಿಡಿದಿರತೀನಿ ಕೂಸಿನ್ನು (ಎಂದು ಹೊರಗೆ ಲಗಬಗೆ
ಯಿಂದ ಹೋಗುವಳು.)

ಅಂತಪ್ಪ:— (ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು) ಎಲೆಲೆ - ಹೊಲೆಯರದು,
ವೇಣಕ್ಕಾ, ಆ ಕೂಸು-ವೇಣಕ್ಕಾ, ಮಡೀಲೆ ಇದ್ದಿರಿ ನೀವು-
ಮುಟ್ಟಬೇಡಿರಿ.

ತಾತ್ಪಾಚಾರಿ:— ಯಮುನಾನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸೋಣ. ಯಮುನಾ-

ನಸಂತ:— ಶ್ಯಾಮಾ-

(ಶ್ಯಾಮನು ಯಮುನಾನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು)

ಶ್ಯಾಮ:— ಅಪ್ಪಾ—

ದೊಡ್ಡರಾಯರು:— (ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ-ಇದೇನೊ ?

ಶ್ಯಾಮ:— ಅಪ್ಪಾ, election ದ ದಿನವ ಹರಿಜನವಾರ ಅಂತ ಪಾಲಿಸಿ—

దోడ్డ రాయరు:— (గద్దరిసి) అవళ క్కే యాకే హిదిదిరువేయో ?

తాత్యాజారి:— (నోడి) ఎలే ! (దంగుబడేదవనంత నిల్చునను)

అంతప్ప:— (హొరగే నోడుత్తలీ) యారాదరూ ఒందిష్టు సీరు—బేగ—

వసంత:— (తప్పినే ఎద్దు) హుం—ఒందే. రాయరే, నిమ్మ శ్యామనదూ
యమునానదూ మదివే—నాడదు (ఎందు ఒళగే ఓదువను)

దోడ్డ రాయరు:— (సిట్టినెద) ఏ మూర్ఖా, నిన్న బుద్ధి ఎల్లదే ?

తాత్యాజారి:— (యమునాగే) ఏ, ఒడు ఆవర క్కే.

శ్యామ:— సీవేను మాడిదరూ నాను అవళన్న మదివే ఆగువే.
(వసంతను నీరిన పాత్రయన్న తరువను) వసంతా, ఇదే సన్న
సిత్తయ. అల్లవే ?

తాత్యాజారి:— (శ్యామనగే) అయ్యో, నిమ్మ ధర్మ ఎల్ల హోయ్యు,
రాయర ?

దోడ్డ రాయరు:— హాళాయ్తు ధర్మ.....మూర్ఖా సన్న
election ద గతి ఏను ?

అంతప్ప:— (హొరగే నోడుత్తలీ గాబరియ దనియెద) రాయర, నేణక్క
శూసన్న ముట్టి ఎత్తిద్దు మంది నోడిదరు, రాయరే, మంది
నోడిదరు.

తాత్యాజారి:— అయ్యోయ్యో—రాయరే, హొరగ అనధ—ఒళగ ఆనధ !

అంతప్ప:— (ఒన్నేలే తరగి) ఆం—ఏను ?

వసంత:— శ్యామ—మత్తు యమునాన మదివే—పరిజనవారద—
ముహూర్తదల్లి.

అంతప్ప:— (చిది ఓడి బందు) రాయర, రాయర, ఇదేన ఆనధ ?

దోడ్డ రాయరు:— (దణి గట్టసికొందు) సన్న election హాళు !

ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿ:— ಧರ್ಮ ಹಾಳಾಯ್ತು, ರಾಯರ, ಧರ್ಮ ಹಾಳಾಯ್ತು, ಮಾಡೋದೇನು ?

ಅಂತಸ್ತ:— (ಹೌಹಾರಿದವನಂತೆ) ಹೀಂಗಾದರ - (ಹಣೆ ಬಡದುಕೊಳ್ಳು)
ಹೀಂಗಾದರ ಮಾಡೋದೇನು - ಮಾ ಡೋ ಡೆ ನೂ ಅಂ ತಿ ಣಿ .

ವಸಂತ:— (ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಮಾಡೋದೇನು-ಹೇಳಲೇನು, ಅಚ್ಚ ?
(ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುವರು.)

ಹರಿ ಜನವಾರ—ಅಂತಿಣಿ;

ಮಾವಾ, ಹರಿ ಜನ್ವಾರ;

ಅಚ್ಚ, ಹರಿ ಜನ್ವಾರ.

ಎಂದು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವನು. ಶ್ಯಾಮನು ಯಮುನಾಸನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ನೋಡುವನು. ದೊಡ್ಡ ರಾಯರು ಹಣೆ ಬಡದುಕೊಳ್ಳುವರು, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಾರಿಯು ಗಲ್ಲ - ಗಲ್ಲ ಬಡದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಂತಸ್ತನು ವಸಂತನು ಹೋದತ್ತ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ನಿಲ್ಲುವನು.

(ತೆರೆ)

ಮೂರನೆಯ ಎಳೆ ಹರಿದುದು

